

TARTALOMJEGYZÉK

<u>1. BEVEZETÉS</u>	<u>3</u>
<u>2. PÁLYAKEZDŐ FIATALOK INDULÁSI ESÉLYEI MAGYARORSZÁGON ÉS A KIVÁNDORLÁSUK OKAI A SZAKIRODALOM ALAPJÁN</u>	<u>4</u>
<u>2.1. A PÁLYAKEZDŐ FIATALOK FOGALMA ÉS A KÜLFÖLDRE VALÓ KIVÁNDORLÁSUK OKAI</u>	<u>6</u>
<u>2.2. A KÜLFÖLDRE TÖRTÉNŐ KIVÁNDORLÁS KÖLTSÉGEI HAZÁNKRA NÉZVE.....</u>	<u>7</u>
<u>3. A KUTATÁS MÓDSZEREI ÉS EREDMÉNYEI</u>	<u>8</u>
<u>3.1. A KUTATÁS MÓDSZEREI.....</u>	<u>9</u>
<u>3.2. A KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI</u>	<u>9</u>
<u>3.2.1. A 30 ÉV ALATTIAK VÁLASZAINAK ELEMZÉSE.....</u>	<u>9</u>
<u>3.2.2. A 30 ÉV FELETTIEK VÁLASZAINAK ELEMZÉSE</u>	<u>28</u>
<u>3.3. 30 ÉVNÉL FIATALABBAK ÉS IDŐSEBBEK VÉLEMÉNYÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSÁNAK ÖSSZEGZÉSE.....</u>	<u>44</u>
<u>3.4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....</u>	<u>426</u>
<u>4. BEFEJEZÉS</u>	<u>504</u>
<u>5. FELHASZNÁLT IRODALOM</u>	<u>526</u>
<u>6. MELLÉKLETEK</u>	<u>548</u>

DIAGRAM JEGYZÉK:

1. Diagram.....	4
2. Diagram.....	4
3. Diagram.....	6
4. Diagram.....	8
5. Diagram.....	90
6. Diagram.....	91
7. Diagram.....	10
8. Diagram.....	102
9. Diagram.....	113
10. Diagram.....	268
11. Diagram.....	27
12. Diagram.....	27
13. Diagram.....	28
14. Diagram.....	29
15. Diagram.....	29

1. Bevezetés

Az utóbbi 5 évben hazánkban jelentősen megnőtt a külföldre kivándorlók száma. A kivándorlók számát országos szinten körülbelül 250-500 ezer fő közé becsülik, ami azt jelenti, hogy az ország lakosságának 2,5-5 %-a jelenleg külföldön dolgozik. Sajnos, jelenleg nincs olyan Intézmény vagy Szervezet, amely pontosan meg tudná határozni a kivándorlók számát illetve, hogy milyen az országot elhagyók korcsoporti megoszlása. Mind a két adatra csupán becslések vannak.

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a fiatal munkavállalók, akik az ország jövőbeli lehetőségeit, munkaerejét, és tudását jelentik miért döntenek amellett, hogy elhagyják az országot, illetve, hogy milyen olyan lehetőséget látnak külföldön, amit idehaza nem. Meg kívánom vizsgálni továbbá, hogy milyen olyan változást várnának itthon ami miatt maradnának, illetve a kivándorlók hazatérnének. Ezen kérdésekre a válaszokat kifejtős kérdéseken alapuló kérdőíves felmérések és interjúk segítségével kívánom feltárni.

Hipotézisek:

- A kivándorlás fő oka a kevés álláslehetőség.
- Az alacsony bérek a kivándorlás további oka.
- A nyugati országokban rejlő nagyobb önmegvalósítás.
- Végül a kivándorlás további oka lehet a nyugati országok kultúrájának vonzása, és a nyugodtabb életkörülmény reménye.

2. Pályakezdő fiatalok indulási esélyei Magyarországon és a kivándorlásuk okai a szakirodalom alapján

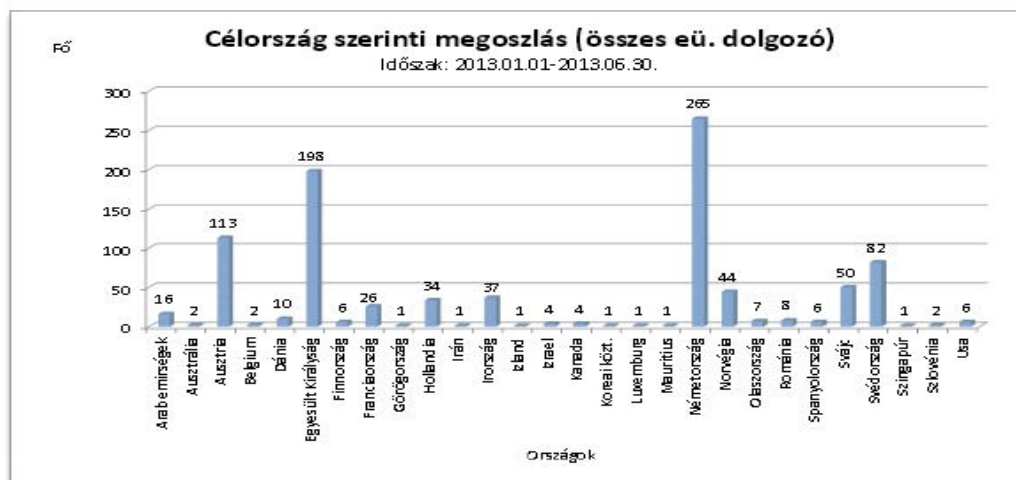
Ma Magyarországon a pályakezdő fiataloknak igen rosszak az elhelyezkedési esélyeik, és ezen a válság sem segített. Az iskolai végzettség, a nyelvtudás és a szakmai tapasztalat mértéke jelentősen befolyásolja az elhelyezkedést. Egy-egy állásért ma akár több százan is versenyezhetnek hazánkban és ebben a versenyben a fiatalok igen csak hátulról indulnak kevés tapasztalatuknak köszönhetően. A nyelvtudás, és az iskolai végzettség megszerzésében a fiataloknak jelentős befolyása van, és ezáltal a saját esélyeiknek növelésére is. Minél több nyelvet ismer és beszél folyékonyan egy fiatal, annál jobb az elhelyezkedési esélyei. Az elsősorú nyelv az álláskeresés során az angol vagy a német. A fővárosban és környékén az angol nyelv szerepel az első helyen, még Nyugat-Magyarországon az osztrák határnak és a betelepülő több német nagyvállalatnak köszönhetően a német nyelv szerepe a domináns. Ezen két nyelv mellett egyre több vállalat vár el még egy nyelvismeretet. Ha az álláshirdetéseket nézzük feltűnővé válik, hogy egyre több vállalat keres orosz, dán, olasz vagy egyéb európai nyelvtudással rendelkező fiatalot.

Az elhelyezkedés szempontjából nem mindegy, hogy az éppen végzett fiatal milyen szakmával rendelkezik. Vannak olyan szakterületek, amelyek végzettségével vagy az átlagosnál nehezebb vagy könnyebb az elhelyezkedés, mint például a mérnöki, esztétikus, varrónő, vagy orvosi, ápolói végzettségek, melyek jelenleg hiányszakmának számítanak hazánkban és külföldön is. A hiányszakmáknak megfelelő végzettséggel rendelkezők igen gyorsan találnak munkát, szinte kapkodnak értük, míg más végzettséggel rendelkezőknek, mint például a közgazdasági, pedagógusi, vagy egyéb bölcsész diplomával rendelkezőknek küzdeniük kell, hogy nagy nehezen állást találjanak magunknak, és gyakran nem a végzettségüknek megfelelően sikerül csak legvégül. A hiányszakmákkal rendelkezők esetében annak ellenére, hogy hazánkban is könnyen találnak munkát nagy a kivándorlók száma aminek az oka a kinti sokkal jobb fizetések.

Az egészségügyi dolgozók esetében egyedülállóan az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivataltól engedélyt kell kérni (nyilvántartásba kell vetetni) a külföldi munkavállaláshoz, és ott meg kell adni a célországot is. Ennek köszönhetően a többi szakmával ellentétben pontos számunk van a kivándorlásról. Az alábbi táblázat a 2013.01.01. és a 2013.06.30. között külföldi munkavállalás céljából engedélyt kérő egészségügyi dolgozókat mutatja. Összesen 929 dolgozó kért engedélyt. Célország szempontjából

elsődleges cél az Egyesült Királyság és Németország volt. Ez a két ország minden szakma esetében népszerű munkavállalási célország.

1. Diagram

Forrás: Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal honlapja:

http://www.eekh.hu/statisztika/2013/2013_hatbiz_celorszag.pdf letöltve: 2013. október 14.

A következő diagramból jól látszik, hogy a legmagasabb a kivándorlás a 25-34 év közötti korosztályban, majd az ezt követő korosztályoktól kezd el lecsökkeni.

2. Diagram

Forrás: Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal honlapja:

http://www.eekh.hu/statisztika/2013/2013_hatbiz eletkor.pdf letöltve: 2013. október 14.

A szakmai gyakorlat egy olyan tapasztalat, amit már nem nagyon tudnak befolyásolni a fiatalok. Az iskolai végzettség megszerzéséért persze kötelező szakmai gyakorlaton kell részt venniük ugyanakkor ezeknek az ideje 1-4 hónap között mozog az egyetemisták, főiskolások

körében, és csupán 1-2 hétben a szakközépiskolás tanulók esetében. A szakmai gyakorlati időarány tekintetében a legjobban a szakmunkásképzők állnak, ahol általában a fiatalok heti vagy 2 heti váltott megosztásban járnak iskolába és a gyakorlati helyre, továbbá az iskola tanműhelyeiben, tanirodáiban is gyakorolhatják a szakmát. A kötelező szakmai gyakorlatok mellett főleg az egyetemistáknak és főiskolásoknak lehetőségük van diákmunkára, illetve gyakornoki programok keretében szakmai tapasztalatot szerezniük. Sajnos a gyakornoki lehetőség még csak most kezd elterjedni hazánkban, ugyanakkor ez a program nagyon sokat segíthet a fiatalok elhelyezkedésében.

A fiataloknak ezeken kívül szembe kell nézniük olyan tényezőkkel is amelyeket nem tudnak befolyásolni. Az elhelyezkedési esélyeiket továbbá ronthatja az, hogy melyik régióban élnek vagy a munkáltatók negatív előítéletei. Ha egy pályakezdőnek az iskola eltelte és a jelentkezés között hosszabb kieső ideje van – amit se nem iskolával se nem munkával töltött – tehát üres folt az önéletrajzban azt a munkaadók negatívan veszik figyelembe, mondván a jelentkező lusta, vagy nem akart dolgozni. Sokaknak eszébe se jut, hogy a fiatal csupán nem talált állást, holott nagyon szívesen dolgozott volna.

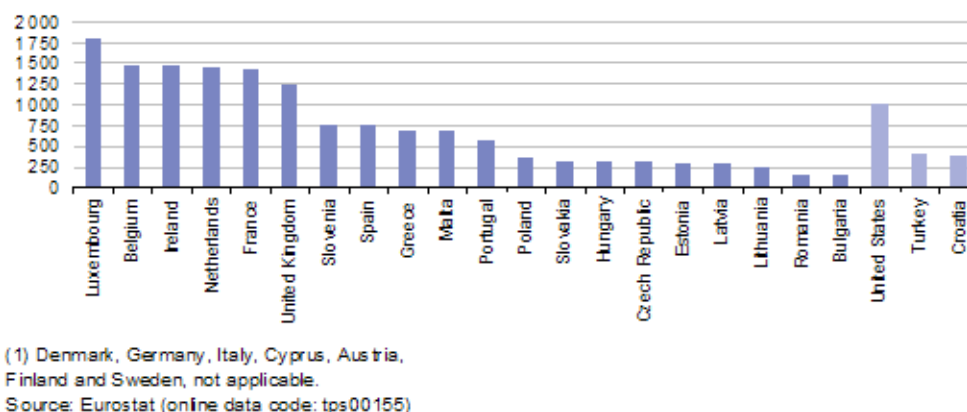
2.1. A pályakezdő fiatalok fogalma és a külföldre való kivándorlásuk okai

A pályakezdő fogalma mást és mást jelent, ha a különböző törvényeket, vagy támogatásokat nézzük. Véleményem szerint foglalkoztatás szempontjából a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fogalma a legmegfelelőbb, mely szerint: „Pályakezdő álláskereső fogalma: az álláskereső közül azok a 25. életévüket – felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetén 30. életévüket – be nem töltött fiatalok, akik tanulmányaik befejezését követően munkanélküli ellátásra nem szereztek jogosultságot.”¹

Arra a kérdésre, hogy ki miért indul el az országhatár felé és miért lépi át azt, sok válasz létezik. Aki olvassa az internetet, újságokat vagy nézi a televíziót az elhangzó nyilatkozatok alapján kettőt rögtön meg is tud említeni. Az egyik az elhelyezkedési nehézségek, amit a válság csak tovább fokozott, a másik az alacsony bérezést. Ma hazánkban a minimálbér 101.500.-Ft és a garantált bérminimum is csak 118.000.-Ft. Ez körülbelül 338 Eurós minimálbért, és 393 Eurós garantált bérminimumot jelent. Az alábbi diagram jól mutatja, hogy ezzel a minimálbérrel hazánk az Unió alsó harmadában helyezkedik el, és Nyugat- Európa összes országa – ami a kivándorlás fő célpontjai – jóval magasabb minimálbérszinten helyezkednek el.

¹ (forrás: http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=sajtonak_fogalom)

3. Diagram

Forrás: European Commission, eurostat: letöltve: 2014. március 12..

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Minimum_wage_1_July_2012_\(1\)_EUR_per_month.png&filetimestamp=20121001124322](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Minimum_wage_1_July_2012_(1)_EUR_per_month.png&filetimestamp=20121001124322)

Mindezek mellett még indokként szerepel az általános negatív társadalmi közhangulat, a politika, a nyelvtanulási vágy is. A fiatalok esetében a kivándorlást megkönnyíti, hogy itthon még nincs kialakított életük, nincs saját családjuk. A szülőktől és a barátoktól való elszakadás persze számukra is igen nehéz, de ők nem hagynak itthon férjet vagy feleséget, és gyerekeket. Ezen felül a fiatalokban még ott él a kihívás, a bizonyítás és a kalandvágy táplálta erő is. Sok kivándorló kortól függetlenül hisz abban, hogy odakinn sokkal jobb az élet, más a társadalmi környezet és sokkal több a lehetőség. Ezen felfogás miatt sokakat elsöre csalódás ér, hisz odakinn is meg kell dolgozni mindenért, mások pedig megtalálják a számításaikat. Ami tény, hogy Nyugat-Európában magasabbak a bérek, és jobbak az életkörülmények is. Ez pedig az itthon munkanélküli, állást nem találó, életerős fiatalok számára nagyon vonzó.

2.2. A külföldre történő kivándorlás költségei hazánkra nézve

Amivel az országnak szembe kell néznie az az, hogy azok, akik elhagyják az országot jelentős hiányt okoznak a magyar költségvetés számára, mind a beléjük fektetett tőke, mind az általuk itthon befizetésre nem került járulékok miatt. Gondoljuk csak végig egy nagyon egyszerű számításon keresztül, hogy mibe kerülhet egy fiatal teljes iskolai képzése. (A számítások során a rendelkezésre álló adatokból egy becsült érték került meghatározásra.) Egy fiatal főiskolai végzettségnek megszerzése átlagosan félévente 200.000-250.000 Ft-ot jelent, ha a költségtérítések összegéből indulunk ki. Ha egy fiatal állami képzésen tanult, akkor 1 főiskolai képzés átlagosan 6 félév*250.000 Ft = 1.500.000 Ft-ot jelent. Ezen fiatal esetében ekkor még nem beszéltünk az általános iskolai és középiskolai képzésének költségeiről. Az Oktatáskutató és Fejlesztési Intézet adatai szerint egy általános iskolás képzési költsége

188.000 Ft/év². Az általános iskola 8 év, tehát 1.504.000 Ft egy gyermek általános iskolai költségei az állam részére, és ez csupán a tisztán az oktatásra fordított költséget jelenti. A középiskola oktatás költségei körülbelül hasonló érték lehet. Ha azt vesszük, hogy egy év kb. 200.000 Ft, akkor a 4 év, az kb. 800.000 Ft-ot jelent az államnak. Ha ezeket összeadjuk, akkor érettségiig kb. 2.300.000 Ft-ot költ az állam egy gyerek oktatására, és ekkor a felsőoktatási költségekről még nem is beszéltünk.

Ha ezen számokkal számolunk és a becsült legalacsonyabb kivándorlási számot vesszük, tehát 250.000 fő kivándorlóval számolunk akkor $2.300.000 \text{ Ft/fő} \cdot 250.000 \text{ fő} = 575$ milliárd Ft-os kiadást jelent az államnak ezen személyek oktatása a felsőoktatási képzés számítása nélkül.

A költségek megtérülése abban az esetben történne meg, ha ezek az emberek itthon dolgoznának, fizetésükből adót fizetnének, és a jövedelmüket itthon költenék el, tehát visszafordítanák a gazdaságba. A KSH adatai szerint 2013. január-november közötti időszakban 229.500 Ft volt az átlagos bruttó jövedelem hazánkban. Ha ezen összeggel számolunk, akkor meghatározható, hogy $229.500 \text{ Ft} \cdot 12 \text{ hónappal} = 2.754.000 \text{ Ft/év}$ az éves átlagos bruttó jövedelem. Ebből kb. 33 % adó kerül levonásra ami $2.754.000 \text{ Ft} \cdot 33\% = 908.820 \text{ Ft/év}$ munkavállalói befizetést jelent és ehhez jön még hozzá a munkáltató által fizetett járulék ami $2.754.000 \text{ Ft} \cdot 27\% = 743.580 \text{ Ft/év}$. A két összeg együttesen 1.652.400 Ft/év befizetett adót és járulékot takar. Ha ezt az összeget felszorozzuk az előbb számolt 250.000 fő kivándorlóval, akkor megállapítható, hogy a legalacsonyabb becsléssel is kb. 413,1 milliárd Ft bevételkiesése van az államnak a jelentős kivándorlás miatt.

3. A kutatás módszerei és eredményei

Kutatásom során interjú és kérdőíves vizsgálat segítségével kívánom feltárni a külföldre vándorlás okait, hogy miért hagyták itt a fiatalok az országot. Ezek mellett keresem arra a választ, hogy minek kellene történnie hazánkban a kint élők fiatalok szerint, hogy hazatérjenek, és újra itthon kezdjenek el dolgozni. A kutatásom során össze kívánom hasonlítani a 30 évnél fiatalabb és annál idősebb külföldön dolgozók válaszait, hogy meghatározhassam, van-e olyan jellemzője a kivándorlásnak, ami csak a fiatalokra vagy rájuk egyáltalán nem jellemző. Legvégül pedig a kapott válaszok alapján javaslatokat próbálok tenni arra, hogy minek kellene változnia, hogy a fiatalok itthon maradjanak, illetve, hogy a már külföldön élő hazatérjenek.

² <http://www.ofi.hu/tudastar/onkormanyzati/horn-daniel-mennyibe>

3.1. A kutatás módszerei

A kérdőívet két korosztályra bontottan töltöttem ki, a 30 év alattiakkal és a 30 év felettiakkal. A vélemények könnyebb összehasonlítása miatt az interjúk és a kérdőíves vizsgálat válaszai ugyanazokat a kérdéseket tartalmazzák. Az interjúk elkészítésére interneten keresztül volt lehetőségem. Mind az interjúk, mind a kérdőíves vizsgálat során a válaszadóknak lehetőségük volt arra, hogy a kérdések után személyes véleményeiket, és az országról alkotott nézeteiket, vagy egyéb észrevételeiket is kifejtse, ennek köszönhetően tisztább képet kaphattam a külföldi munkájukkal és a kinti életükkel kapcsolatban. A kutatás nem reprezentatív értékű, hiszen összesen 122 fő töltötte ki. A kérdőíves vizsgálat kérdéseit az 1. melléklet tartalmazza, míg az interjúkra adott válaszok a 2. mellékletben találhatók.

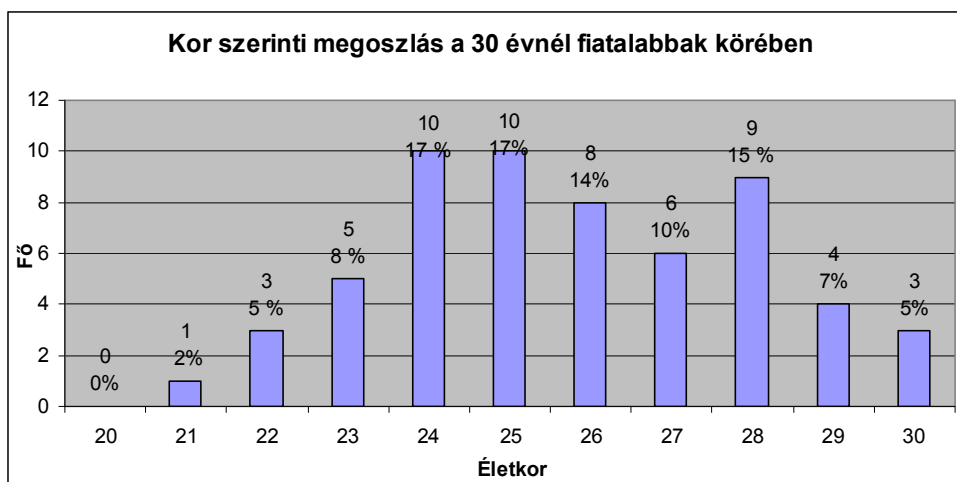
3.2. A kérdőíves vizsgálat eredményei

A kérdőíves vizsgálat eredményeit diagramok és a válaszok részletes leírásával és bemutatásával kívánom feltárni. A kérdőívre és az interjúkra a 30 év alatti korosztályban összesen 59-en, míg a 30 év feletti korosztályban 63-en válaszoltak. A 30 év alattiak közül 39 nő, és 20 férfi válaszolt, míg a 30 év felettiénél 38 férfi és 25 nő válaszolt a kérdésekre. A továbbiakban a válaszokat a két korosztályra különböztetve kívánom bemutatni, míg a legvégén össze kívánom hasonlítani azokat, hogy meghatározhassam, hogy mely területen tér el vagy éppen egyezik meg a fiatalok válaszai az idősebb korosztályéval.

3.2.1. A 30 év alattiak válaszainak elemzése

A 30 évnél fiatalabbak kitöltők kor szerinti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. Mint látszik a legtöbben a 24-25 éves korosztályba tartoznak. Míg a legfiatalabb kimenő 21 éves volt.

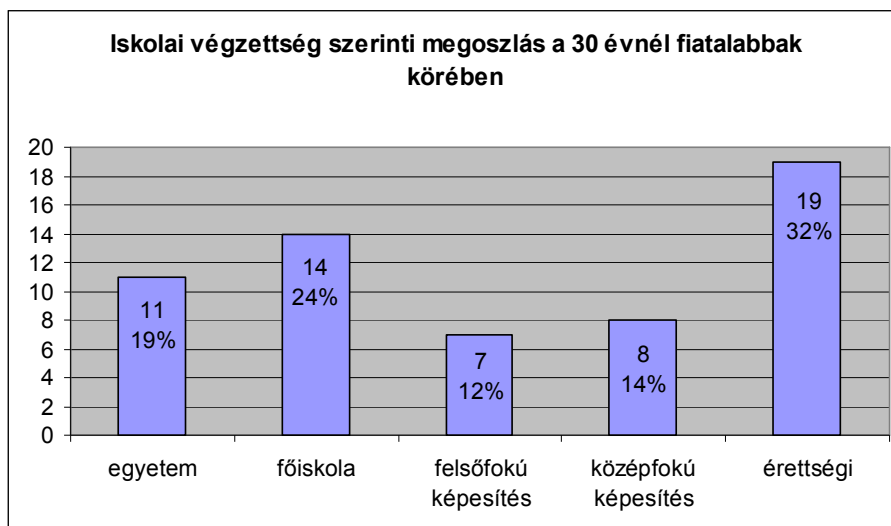
4. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A 30 év alattiak esetében a kivándorlók iskolai megoszlása alapján a legtöbben érettségivel rendelkeznek, míg a második helyen a főiskolai, és egyetemi végzettségűek állnak. A kivándorlók közül nem volt olyan, aki csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik, de olyan volt aki csak középfokú képesítéssel és érettségivel nem, ugyanakkor a válaszadók közül a legtöbben csak érettségivel rendelkeztek és szakmával nem. Közülük voltak olyanok, akik megjegyezték, hogy elkezdtek a főiskolát vagy az egyetemet csak nem fejezték be. Az iskola félbehagyását nem indokolták.

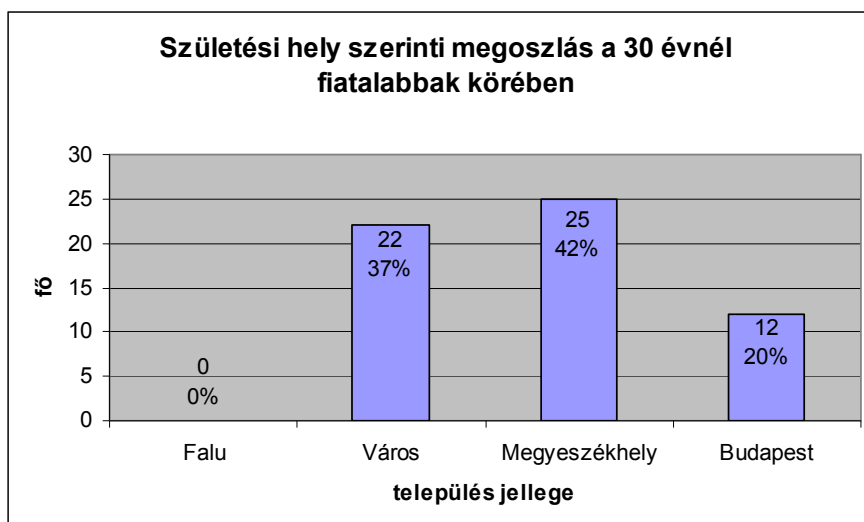
5. Diagram

Forrás: Saját elemzés

Lakhely szerint megoszlásban a legtöbben megyeszékhelyen születtek, de a városban élők száma sem volt sokkal kevesebb. A harmadik legnagyobb csoport a fővárosban élők voltak. Érdekes módon a kivándorló fiatalok közül egy sem faluról való. A városok között is a nagyobb városok kerültek megnevezésre.

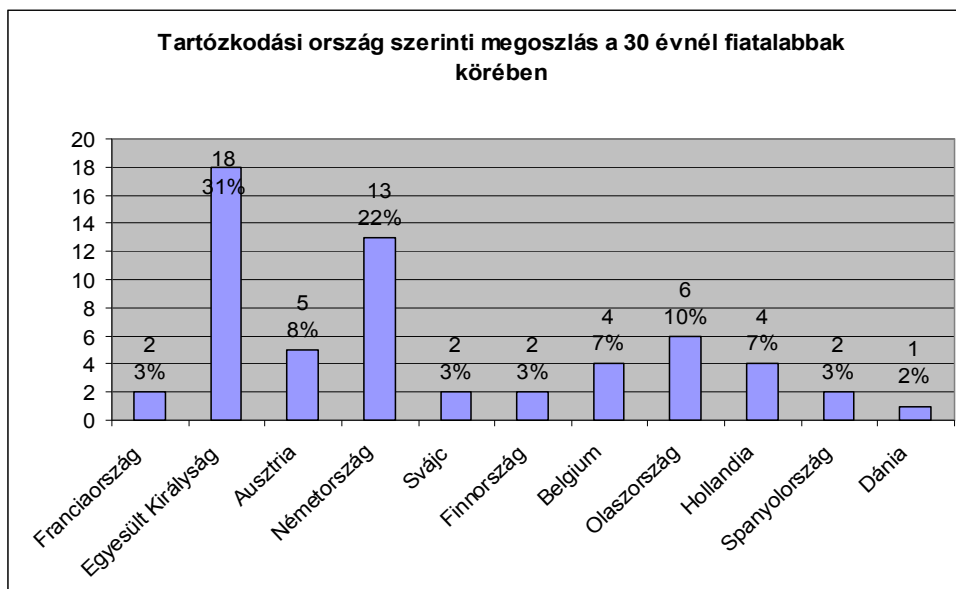
6. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A jelenlegi tartózkodási országok közül kiemelkedő helyen szerepel az Egyesült Királyság, amit Németország követ. A megjelölt országok között szinte valamennyi Nyugat-Európai ország fellelhető. A válaszadók közül viszont senki sem választott kivándorlási országgént Kelet-Európai országot.

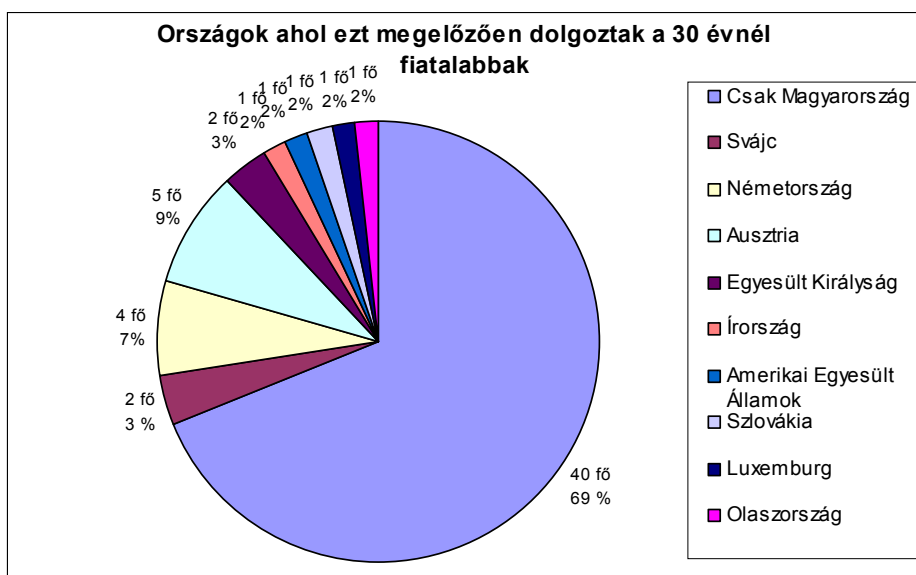
7. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A válaszadók közül a legtöbben, azaz 40 fő nyilatkozott úgy, hogy most dolgozik először külföldön, de azok között, akik már dolgoztak másik országban azoknál a legnépszerűbb Ausztria, és Németország volt.

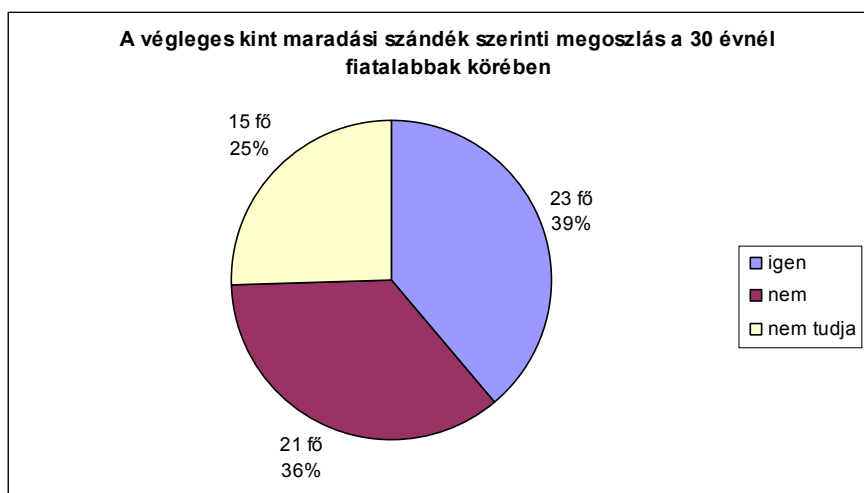
8. Diagram

Forrás: Saját elemzés

Arra a kérdésre, hogy végleg kint kívánnak-e maradni a válaszok igen megoszlottak. A válaszadók 36 %-a nyilatkozott úgy, hogy nem kíván kint maradni, míg 39%-uk biztosan kint kíván maradni. A válaszadók 25%-a még bizonytalan. Azok esetében, akik biztosan haza akarnak jönni a kint eltölteni kívánt idő az 1 és a 10 év között oszlik meg. A legtöbben kb. 5 évet terveznek odakint eltölteni. A bizonytalanok az ország gazdasági helyzetétől teszik függővé a hazatérésüket. Úgy nyilatkoztak, hogy amennyiben itthon a gazdasági helyzet és az életszínvonal javulna és több munkalehetőség lenne, szívesen hazatérnének.

9. Diagram

Forrás: Saját elemzés

Arra a kérdésre, hogy ki milyen munkát végez odakint igen eltérő válaszok érkeztek. A megkérdezettek közül 23-an, azaz a válaszadók 39 %-a a vendéglátásban dolgozik, szakácsként, felszolgálóként, recepciósként, takarítóként, vagy szobalányként. 4-en babysitterként, vagy au-pairként dolgoznak. A kint dolgozók közül 11-en - azaz a

megkérdezettek 18,6 %-a - magasabb végzettséget igénylő munkakörben dolgoznak, mint bérszámfejtő, animátor, folyamatfejlesztő, jogász, egyetemi kutató, logisztikus vagy gyógypedagógus. Ezeken kívül betanított munkakörökben, idősgondozásban és ápolásban, illetve önkéntesként dolgoznak.

A megkérdezettek közül csupán 10-en – a válaszadók 17 %-a - dolgoznak az eredeti szakmájukban. Többen nyilatkoztak úgy, hogy bár most más munkakörben dolgoznak, a későbbiekben szeretnék az eredeti szakmájukba visszatérni külföldön.

Arra a kérdésre, hogy az iskola befejezése után mennyivel mentek ki dolgozni igen hosszú időskálán mozogtak a válaszok. 2-en ERASMUS-sal ment ki külföldre, és utána kint is maradt. Egyikük annál a vállalatnál tudott elhelyezkedni ahol a gyakorlatát töltötte. 11-en – a megkérdezettek 18,6 %-a - azonnal az iskola befejezése után mentek ki, míg 15-en - azaz a válaszadók 25 %-a - 1 éven belül mentek ki külföldre, újabb 11 fő – azaz a megkérdezettek 18,6%-a - ment ki 3 éven belül és 10 fő – a válaszadók 17%-a - 6 éven belül. A maradék 10 fő 6 és 10 év között ment ki külföldre dolgozni az iskola befejezése után.

Arra a kérdésre, hogy miért mennek ki a fiatalok külföldre dolgozni igen sok válasz érkezett. Az elsők között mindenkinél a pénz szerepelt. A második legnagyobb ok a jobb életkörülmény lehetősége, és a több munkalehetőség volt. Az indokok között szerepelt még az itthoni rossz politikai légkör, a kinti jobb előbbre jutási lehetőség, a negatív itthoni hangulat és a pesszimista hozzáállás, a nyelvtanulási szándék, a kalandvágy, és a szerelem is. Egy fő Leonardo da Vinci szakmai gyakorlat miatt ment ki Olaszországba. Ő úgy nyilatkozott, hogy az önkéntes munkalehetőséget a szerencsének köszönheti, de nagyon örült neki, mert itthon nincs megtakarítási lehetősége, és jövőképe sem. 2 munkával keresett nettó 110.000 Ft-os borraivalóval együtt. Mikor ezek a munkalehetősége megszűntek, akkor pedig újra a szüleinek kellett őt eltartania, amit nagyon negatívan élt meg.

Egy másik fiatal lány úgy nyilatkozott, hogy azért vágott bele a kinti munkába, mert itthon esélye sem volt, hogy önálló életet teremtsen magának. Ő itthon középiskolai tanárként dolgozott, a férje pedig pedagógiai asszisztensi végzettséggel rendelkezett, amivel az iskolai megszorítások miatt nem tudott elhelyezkedni. Egy utazás során szembesült azzal, hogy bár Ausztriában az árak kb. ugyanolyanok, mint nálunk a fizetések mégis 3-szor többek odakint. Időközben munkanélküli lett, ami alatt elkezdett németül tanulni újra, ahogy volt rá pénze. Ő Németországba szeretett volna menni, mert azt hallotta, hogy Ausztriában nem szeretik a magyarokat. Később akkori párjával vágott neki az útnak.

Egy másik fiatal 4 pontban foglalta fogalmazta meg a kimenetel okát. Ez a 4 pont a következő volt:

- A hazai korrupció, a társadalom negatív oldala.
- Munkanélküliség – felsőfokú műszaki végzettséggel nem kapott munkát – vagy a tapasztalat volt kevés, vagy túlképzettnek mondták, vagy ismerős kellett volna, a Kelet-Magyarországról való elköltözést a magas albérleti árak miatt nem tudta elvállalni.
- A környezetében már megindult a külföldi kivándorlás.
- Magyarországon nem látott esélyt a változásra.

A kérdőív következő kérdésére, hogy minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön szinten igen sok válasz érkezett. Első helyen természetesen a kimenetel okaként megemlített gazdasági helyzet, az életkörülmény és a fizetés állt. Mindenki fontosnak tartotta, hogy a gazdaság növekedjen, és több munkalehetőség legyen idehaza, illetve, hogy magasabb fizetés. Egy frissen végzett diplomás úgy nyilatkozott, hogy tapasztalata szerint csak a fővárosban és a környékén található munka, míg az ország keleti részén ahonnan ő is származik sajnos nincs. Szerinte fontos lenne, hogy ez megváltozzon, és keleten is több lehetőség legyen. Megemlítésre került még a szakmai megbecsülés növekedése, és nem csupán anyagi értelemben. Sokan úgy vélik, hogy ismeretség nélkül nem lehet hazánkban elhelyezkedni, nagyon fontos dolog, hogy ki-kinek a kije idehaza a kiválasztás során. Az ismeretség úgy vélik sokkal többet nyom a latba a végső döntés során, mint a szakmai tudás, és a tapasztalat. Aki kiment mindenki úgy véli, hogy mi magyarok nem is tudjuk, hogy mennyivel pesszimistábbak vagyunk, mint nyugati szomszédjaink. További terület ahol a kint lévők szerint szükség lenne változásra az a politikai élet. Többen úgy vélik, hogy az ország túl korrupt, és nagyon sok adót kell itthon fizetni, ami túlságosan is megterheli az embereket. Nem meglepő módon a hitelek is megemlítésre kerültek. Több fiatal is fontosnak tartotta, hogy a változások között megemlítse, hogy fontos lenne, hogy olyan fizetése és biztos munkahelye legyen, hogy ha felvesz egy hitelt, azt gond nélkül vissza tudja fizetni, és ne kelljen miatta folyamatosan aggódnia. A biztos munkahely a gyermekvállalás területén is megjelent. Kint a családalapításhoz biztosabbnak érzik a munkahelyüket, hogy tartósan meglesz és lesz miből eltartani a gyereket. A fiatalok szerint a másik fontos terület, ahol itthon fontos lenne a változás az a munkáltatók hozzáállása a dolgozókhöz. A fiatalok szerint sok munkahelyen nem veszik emberszámba a dolgozókat, aki panaszt mer emelni azt rögtön elbocsátják. Szerintük fontos lenne, hogy kialakuljon a főnök-beosztott kapcsolat hazánkban, és a főnök ne egy félelmetes ember legyen, akihez nem mert senki sem segítségért fordulni. Fontos lenne a barátságos munkahelyi légkör kialakítása is. A munkáltató részéről a túlóra korrekt kifizetése területén is változást várnának. Sokan, akik itthon már dolgoztak, úgy

nyilatkoztak, hogy a túlóra kifizetése itthon nem jellemző és ezen sürgősen változtatni kéne, továbbá, hogy sokszor sokkal kevesebb bérre, vagy rövidebb munkaidőre vannak bejelentve az emberek, mint amiben valójában dolgoznak. Itthon szerintük igen jellemző a fekete foglalkoztatás, ami kint szinte elképzelhetetlen. Az általános társadalmi változás, az életkedv növekedése és pozitív gondolkodás irányába való elmozdulás is fontos lenne. A társadalmi változás területén került felsorolásra az, hogy fontos lenne, hogy itthon jobban tisztában legyünk a jogainkkal, kötelezettségünkkel, és lehetőségeinkkel is. Volt, aki úgy vélte, hogy szintén fontos lenne, ha jobban megbecsülnénk a kultúránkat, a vallásainkat, és önmagunkat, mint a magyar népet. Szükség lenne rá, hogy ne a múltban éljünk, hanem a jelenben és legyünk nyitottabbak a társadalom felé, ne legyünk diszkriminatívak. Több pályakezdő is panaszolta, hogy itthon tapasztalat nélkül nem volt esélyük elhelyezkedni, és kérdezték, hogy hogy lehetne egy pályakezdőnek tapasztalata, ha esélyt sem kapnak sehol.

A következő kérdésre, hogy miben látják a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között a legtöbb válasz az itthon hiányolt területeket fedi. Kint jobbak az életkörülmények, magasabb a fizetések és biztosabbak a munkahelyek. Az emberek pozitívabban gondolkodnak a jövőről, a lehetőségekről és az alapvető mindennapi dolgokról is, mint idehaza. Az munkáltatók emberségesebbek, és kisebb a korrupció is odakint. A kiválasztás során a teljesítmény és a tudás számít, nem pedig az hogy ki kinek a rokon és a fiatalokat is szívesen látják, akár tapasztalat nélkül is. Kint szerintük nyugodtabb az élet, és látnak jövőt és lehetőséget saját maguk és gyermekeik számára is. A kinti jövedelmükből félre tudnak tenni, tudnak autót venni, lakbért fizetni, vásárolni és szórakozni menni és nem szorulnak rá, hogy másokra támaszkodjanak. Sokan úgy nyilatkoztak, hogy nagy különbség, hogy kint nem ismerik a diszkrimináció fogalmát, az emberek sokkal elfogadóbbak embertársaikkal szemben. Egy Angliában élő fiatal nagy különbséget a kiválasztás területén látott. Szerinte kint nem jellemző annyira az önéletrajz e-mailben való elküldése, sokkal inkább jellemző, hogy személyesen keres valaki magának munkát és végigjárja a lehetséges munkahelyeket. Kint szerinte nem jellemző a több körös felvételi eljárás sem. Másik nagy különbségnek nevezték meg többen is, hogy kint nem ismerik a feketemunka fogalmát. Mindenki bejelentett munkát végez. Kint a munkanélkülieket sem nézik le, az emberek sokkal toleránsabbak, mint idehaza. Egy építőiparban dolgozó fiatal, nagy különbségként nevezte meg, hogy kint sokkal nagyobb figyelmet fordítanak a munkavédelmi előírások betartására, és betartatására is. Többen úgy nyilatkoztak, hogy kint a szakszervezetek és az érdekvédelmi csoportok sokkal erősebbek, és hatékonyabban védik a dolgozók érdekeit, mint idehaza. Egy

hölgy, fontos különbségnek nevezte meg, hogy ha gyermeket akar vállalni akkor kint nem kell attól félnie, hogy mire visszamenne dolgozni akkor lesz-e még egyáltalán munkahelye.

Arra a kérdésre, hogy kint bejelentett munkát végeznek-e egy Brüsszelben dolgozó kivételével mindenki igennel válaszolt. Ő bébysitterként dolgozik odakint.

A megkérdezettek közül a családot és a barátokat nevezték meg első helyen arra a kérdésre, hogy mit hiányolnak itthonról. A hiányolt dolgok között szerepel még sokaknál a hazai kultúra, a megszokott környezet és a hazai ételek. Volt, aki itthonról a kutyáját is hiányolta, vagy a hazai kenyeret, túró rúdit. Csupán a megkérdezettek közül 2-en nyilatkoztak úgy, hogy nekik itthonról nem hiányzik semmi, míg volt olyan akinek az egész ország hiányzik.

A következő kérdésre, hogy kint már részesültek-e Munkaügyi Központ általi ellátásban, 4 ember kivételével, mindenki nemmel válaszolt, viszont többen ismerik az adott ország nyújtotta szolgáltatásokat. Egy személy, aki Ausztriában keresett állást, ő tanácsadásban részesült a kinti Munkaügyi Központ által, és folyamatosan értesítették a munkalehetőségekről is.

Egy Egyesült Királyságban élő, bár nem vett igénybe egy szolgáltatást sem, mégis ismeri a kinti rendszert. Ő úgy nyilatkozott, hogy hasonló, mint idehaza. Kötelező jelentkezési idők vannak, és ha az ügyfél nem jelenik meg, akkor az ellátását megszüntetik. Oktatáson is részt lehet/kell venni, amit természetesen finanszíroznak, illetve az utazásokat is szintén, mint itthon. Ugyanúgy lehet az irodában keresni állásokat is, amire helyben lehet jelentkezni, mert a Job centre ügyfélfogadó részében vannak kihelyezve telefonok, amiket díjmentesen használhatnak az ügyfelek, illetve ugyanígy van az internet használat is.

Egy másik Egyesült Királyságban dolgozó szerint, az ellátás nagyon függ a körülményektől is odakint. Ha elbocsátott a munkahelye valakit, az kap segítyt, lakhatási támogatás, és fizetik a számláit, de ha valami nem stimmel, akkor nem jogosult semmire sem.

Egy másik Egyesült Királyságbeli saját tapasztalatát mesélte el. Ő az Egyesült Királyságban kapott álláskeresői segítyt egy hónapig, aminek az összege jóval több, mint itthon volt. Magyarországon egyáltalán nem volt jogosult segítyre, mert pályakezdő volt, és nem volt elég munkaviszonya. Külföldön a munkaviszony hiánya nem volt gond, csak az számított, hogy álláskereső volt.

Egy szintén az Egyesült Királyságban dolgozó saját tapasztalatát mesélte el. Ő igen pozitív meglepetésként érte az angol Munkaügyi Központban szerzett élményei. Előzményként elmondta, hogy Magyarországon is regisztrált álláskeresőnek, de segítyre nem volt jogosult, mert ahhoz dolgoznia kellett volna már kb. 200 napot, de pályakezdőként csak

kiseb diákmunkái voltak, de abból se gyűlt össze annyi nap, tehát nem kapott idehaza segélyt, pedig jól jött volna neki. Ehhez képest Angliában úgy kapott segélyt, hogy nem volt munkaviszonya még az országban, sőt még csak brit állampolgár se volt. Nekik elég volt annyi, hogy az Európai Unióból jött és dolgozni akart. Egy hónapig kapott segélyt, utána már sikerült munkát találnia. Ezt fontosnak tartotta elmesélni, mert kicsit érzékenyen érintette, hogy egy idegen ország ennyit segít neki és nem csak anyagi értelemben, míg a saját hazája pedig nem támogatta.

Egy Dániában dolgozó úgy nyilatkozott, hogy ő tagja egy szervezetnek ahova havi díjat fizet. Ezért cserébe 2 évig annyi segélyt kap amennyiből rendesen meg lehet élni. Kb. a fizetése 70-80 %-át. Ő úgy nyilatkozott, hogy kint a Munkaügyi Központ aktívan segít a munkakeresésben is. A hivatalokban az ügyintézés szerinte sokkal gördülékenyebb, egyszerűbb és nincs szükség felesleges papírokra sem.

Egy Spanyolországban dolgozó ismerősein keresztül ismerte meg az ottani rendszer működését. Ő is úgy nyilatkozott, hogy kint sokkal gyorsabban és gördülékenyebben mennek a dolgok, mint idehaza. A volt munkahely szerződését meg tudják nézni a gépben, és az alapján már utalják is a segélyt, ami kb. 400-800 EUR, és maximum 6 hónapig jár, amíg az illető munkát keres.

Egy Finnországban dolgozó, bár nem munkanélküliként, de mint részmunkaidő dolgozó vette igénybe a kint Munkaügyi Központ szolgáltatásait, ő így nyilatkozott: „Amikor elkezdtem dolgozni, akkor pár hónapig csak részmunkaidőre voltam bejelentve, ezért igényelhettem „beilleszkedési segélyt”, ami külön külföldi munkavállalóknak van elkülönítve. Tehát ők minden hónapban kiegészítették a fizetésemet, ha nem dolgoztam elegendő órát. A legmagasabb munkanélküli segély 650 EUR és emellé lehet még kapni lakástámogatást, de ezzel nem élhettem, mert a párom teljes munkaidőben dolgozott. Más ellátásban nem részesültem, mivel viszonylag hamar teljes munkaidős munkához jutottam.” (6. melléklet)

Egy Németországban dolgozó szintén ismerőse miatt ismeri a kint rendszert. Egy barátja, aki a barátnőjével egyszerre ment el munkanélküli, ketten együtt 1500 EUR-t kaptak havonta és emellett iskolába jártak, amit a Munkaügyi Hivatal fizetett, nekik csak egy kis pénzt kell belerakniuk nyilatkozta.

Az utolsó kérdésnél, hogy hogy állnak kint hozzájuk mint külföldiekhez a megkérdezettek közül sokan egyéni véleményüket is kifejtették. Elmesélték a velük megtörtént konkrét eseteket vagy elmondták a kimenetelük történetét, és hogy miért azt az országot választották. A következőkben erre a kérdésre kapott válaszokat és az egyéb véleményeket országokra

bontva kívánom bemutatni, hogy az egyes országokról alkotott vélemények átláthatóak legyenek, és a különböző országokról alkotott képek összehasonlíthatóvá váljanak.

Franciaország:

2 fő dolgozik a válaszadók közül Franciaországban, egyikük szerint kint sok a külföldi munkavállaló és már a franciák megszokták őket. Nem kezelik másként a külföldieket.

Egy másik kint dolgozó – aki már négy éve él kint Franciaországban - úgy tapasztalta, hogy országrészenként különbözik az, hogy hogyan állnak hozzájuk. Abban a városban ahol ő dolgozik a külföldiek nagyobb számban vannak, mint a franciák. Tapasztalata szerint a franciáknál a szociális juttatási rendszer jobb, mint itthon. Jelenleg ő munkanélküli, de azt nyilatkozta, hogy a segélyből, ha szűkösen is, de ki lehet jönni és új munka találására nagyobb az esélye, mint itthon. Azt hangsúlyozta viszont, hogy a nyelvtudás elengedetlen, mert sok a nyelvet kiválóan beszélő, különböző gyarmatokból bevándorló munkás, akik bármilyen munkát elvállalnak. Emiatt aki ide kijön nyelv nélkül, ne számíthat sok jóra.

Egyesült Királyság:

A legtöbb hazánkából kivándorolt személy a kutatásom alapján az Egyesült Királyságot választotta úti céljául, és ennek oka a válaszokból is kitűnik. Mindenki úgy tapasztalata, hogy kint nem tesznek különbséget az angol és a külföldi munkavállalók között, és az angolok nem bánnak velük ellenségesen, és nem diszkriminálják őket.

Egy hölgy elmesélte, hogy miért döntött amellett, hogy külföldön próbál szerencsét. 2 diplomával rendelkezett, és a közsférában is dolgozott itthon. Minden munkahelye a fővárosban volt, jó referencial voltak, mégsem talált magának 4 év után munkát. Emiatt döntött úgy, hogy külföldre megy dolgozni. Akkor egy középfokú nyelvvizsgája volt. Amikor kiment 2 hét alatt talált magának munkát, és azóta is ugyanazon a helyen dolgozik.

Egy másik válaszadó, aki jelenleg Belgiumban lakik előtte Angliában dolgozott. Szerinte Angliában kedvesek, türelmesek, és segítőkészek voltak az emberek, akárcsak most Belgiumban. Ő úgy tapasztalta, hogy az angolok az elején rengeteg kérdést tettek fel, meg akarták minél jobban ismerni, és belekötöttek mindenben, de szerinte ennek az volt az oka, hogy rengeteg a bevándorló, akik szerinte csak a kormány pénzén élőködnek, mint például az arabok, és a pakisztániak. Ő úgy vette észre, hogy azokkal, akik az Európai Unió más országából jöttek sokkal nyitottabbak és több lehetőséget nyújtanak számukra. A végén azt is hozzátette, hogy nem mondhat rosszat sem az angolokról sem pedig a belgákról.

Egy vélemény szerint Londonban mindig is külföldi marad az ember, viszont ugyanazok a jogok illetnek mindenkit amit szigorúan be is tartanak.

Egy másik tapasztalat szerint Angliában nagyon szeretik a magyarokat. Keményen, gyorsan és pontosan dolgoznak, jó a rálátásuk a dolgokra, megbecsülik őket, és ha két ember közül kell választani, még ha a magyarnak kevesebb is a nyelvtudása, akkor is őt választják. Ő a kivándorlásának okát is elmesélte. Tanárként a bruttó bére 142.000.-Ft volt, amiből az adók után kézhez kapott 86-90.000.-Ft-ot. Kint a minimálbér 350.000.-Ft-nak megfelelő font, és tapasztalata alapján két kereső esetén az egyikük bér szinte teljesen félretehető. Ennek köszönhetően családi házba költözött a párjával, autót vettek, és olyan életszínvonalon élnek, amilyet itthon nem tudtak volna elképzelni sem.

Egy másik fiatal szintén azt tapasztalta, hogy kit szeretik a magyarokat, tudja, hogy dolgozni mennek ki és nem segélyért. Azt vette észre, hogy sokszor magyarként a lengyelekkel veszik egy kalap alá, de ebből még soha nem volt gondja. Sajnos viszont mostani tapasztalata szerint kezd elfajulni a betelepődők száma és emiatt elég nagy megszorítási csomagot állított össze az angol kormány, amit még adó és rezsiemelésekkel is megtámogattak, ami elég negatív hatással van az angolokra és sokan azt gondolják, hogy ez mind a külföldi bevándorlók miatt van. Ezen véleményüket szerinte viszont a szemükbe nem mondanák sohasem és inkább a lengyeleket hibáztatják ezért, mint a magyarokat.

Egy Angliában 1 éve dolgozó lány pedig így nyilatkozott arról, hogy miért is döntött végül úgy, hogy külföldre megy: „Én 4 évig dolgoztam otthon megállás nélkül, mindenfélét telesales, 3 műszakos munkát, és irodai munkát végeztem, és a végén kimondottan jó fizetéssel ahhoz képest hogy nem volt diplomám. A párommal laktam, ő sem keresett rosszul, ketten fizettük a lakást, a vele járó rezsit és egy svájci frankos autó hitelt. Ha megláttam a bérpapíromat és azt, hogy majd 30-35%-a a fizetésemnek nem engem illet hanem 100 és 100 egyéb jogcímen az államot, nagyon dühös lettem. Ha volt félre tett pénzünk azt pillanatok alatt elvitte az állatorvos, mert mondjuk beteg lett a kutya vagy oltani kellett. Aztán hirtelen műszaki kellett a kocsihoz vagy téli gumi, ha a mosógép tönkrement egyből futottunk a nagyszülőkhöz, hogy kéne egy kis segítség. 4 év alatt egyszer voltunk 4 napot sátorozni és egyszer 3 napot egy apartman házban amit teljesen mi finanszíroztunk és nem barátok vagy rokon nyaralójában töltöttünk. Szóval dolgozni azt kellett nem ritkán heti 6 napot, a stressz még otthon is nyomta az embert, ha egymáshoz szóltunk, akkor is csak az anyagiak miatt aggódtunk vagy veszekedtünk. Nekünk nem jött be az életkezdés otthon, lakáshitelre esélyünk nem volt még a kocsi mellett. Egy kutyát is alig tudtunk eltartani, nemhogy egy gyereket. Bele is buktunk szépen lassan. A munkámat megutáltam, a kapcsolatunk megromlott, mert egyszerűen nem volt időnk arra, hogy éljünk, vagy ha idő volt, akkor pénz nem, úgyhogy lassan egy éve én összekapoltam és eljöttem. Azóta van egy biztos állásom, kasszázok, nyitok

zárok egy kis étteremben, épp annyi felelősség ami nekem elég, a fizetés rendben van és mindig időben érkezik. Mellette egy business and admin tanfolyamot végzek. Végre érzem, hogy van merre elindulnom és nem csak szenvedek egyik napról a másikra. Én itt látom a különbséget, vannak kilátások, és nem feltétlenül az, hogy ha ügyes vagy akkor 5 év múlva felveheted a lakáshitelt. Szeretem Magyarországot, de nincs az az Isten, hogy én otthon elmenjek újra dolgozni.” (9. melléklet)

Ausztria:

Az Ausztriában dolgozó 5 fő közül 3-an válaszoltak részletesen is arra a kérdésre, hogy mi a véleményük róluk mind külföldiekről. Ők, mind a hárman azt tapasztalták, hogy megbecsülik és szeretik őket. Ausztriában mindennaposak a külföldi munkavállalók és emiatt nem néznek rájuk idegenként. Egy válaszadó még megjegyezte, hogy a nyelvi akadályok ellenére is segítőkészek voltak vele szembe mindig.

Németország:

Németország esetén rengeteg pozitív véleményt kaptam a kitöltőktől, ugyanakkor az Egyesült Királysággal ellentétben itt már negatív vélemények is megjelentek. Többen is úgy nyilatkoztak, hogy a németek nyelvi probléma esetén is segítőkészek. A nyelvi segítségnyújtásra egy konkrét példát is elmesélt az egyik kitöltő. Az adóhatóságnak vagy a könyvvizsgálócégnek küldendő leveleit a kolleganője mindig átnézi, ha nyelvtani hibát talál benne, kijavítja, ismeretlen fogalmakat elmagyarázza akármilyen témakörben is tartozik.

Egy másik kint dolgozó azt mesélte el, hogy miért azon a földrajzi területen él, ahol most van. Ő Dél-Németországot a Magyarországhoz való közelsége és a nagyon egyszerű munkavállalási szempontok miatt választotta. Az út magyarországi lakhelye és a németországi lakhelye között 6-7 óra alatt megjárható autóval. A könnyű munkavállalási lehetőséghez azonban megjegyezte, hogy 2014. január 1-től a románok és bulgárok is könnyedén vállalhatnak majd munkát Németországban, és szerinte ezért a magyar szakmunkásoknak nehezebb lesz elhelyezkedni, hiszen a románok, bulgárok nagyon lefognak nyomni az árakat.

Egy másik kint dolgozó fiatal a nyelvtudás szükségességét hangsúlyozta Németországban. Szerinte a német nyelvismeret kötelező, ha az ember Németországban szeretne dolgozni. Véleménye szerint minimum középfok szükséges, ha csak nem akar kiszolgáltatva lenni a kinti magyaroknak.

Egy másik fiatal véleménye szerint kint sokkal többet kell dolgozni, mint itthon, de elfogadják és megbecsülik a munkát. Tapasztalata szerint a magyar diplomát nem fogadják el teljes értékűnek. Úgy nyilatkozott, hogy kint legalább meg lehet élni a fizetésből, viszont rengeteget is kell érte dolgozni.

A németek esetében sajnos már negatív vélemények is megjelentek, a következőkben ezeket a véleményeket kívánom bemutatni.

Egy kitöltő szerint a németek túl nagyra tartják magukat és azt hiszik, hogy a külföldiek egy alárendelt népcsoport. Szerinte kint az ember mindig érzi, hogy megkülönböztetésben részesül. Ha például egy német és egy külföldi kolléga között probléma van, akkor a külföldinek kell mennie, függetlenül attól, hogy ki a probléma okozója.

Egy másik fiatal hölgy azt mesélte el, hogy miért döntött úgy, hogy Németországból áttelepül Ausztriába. Azt hangsúlyozni kell, hogy az áttelepülés ok nem csak a németek hozzáállása volt. Ő 8 hónapja dolgozik jelenleg Németországban és most készül átköltözni Ausztriába. Véleménye szerint Ausztriában egyébként sokkal több a munkalehetőségek száma és még sincs olyan messze Magyarországtól, könnyebben meg lehet oldani a hazajutást. Elmesélte, hogy sajnos jelenleg egy olyan helyen dolgozik, ahol először nagy szeretettel és türelemmel fogadták, viszont ez mostanra már megváltozott. Elmondta, hogy már sokkal jobban beszél németül, viszont ez ahhoz vezetett, hogy a kollégákkal is sokkal több összetűzése akad. Az idősebb (40-50 éves) nőkkel nehéz egyetérteni, hajlamosak sokat stresszelni és ezt a kollégákon vezetik le. Másik problémája pedig a főnöke volt. Erre konkrét példát is mesélt: „Első szabadságommal nem volt gond, simán elengedtek, minden rendben ment. Viszont másodszor már nem adták ki a szabadságomat arra hivatkozva, hogy kevés az ember és tele lesz az étterem ahol dolgozok, pedig a szüleim jöttek látogatóba, ami egy külföldön dolgozó és egyedül élő fiatal lánynak elég nagy öröm. Most pedig felmondtam és ezért nem kaptam meg a szabadságomat akkor, amikor szerettem volna, pedig szintén világosan elmondtam, hogy nekem orvoshoz kell mennem. Persze amikor bevitettem az orvosi igazolást, miszerint kiírt az ottani orvos betegállományba, hogy hazajöhessek, a főnököm már ideges volt. Szóval kint sem egyszerű a helyzet, tényleg csak a pénz miatt éri meg. Viszont a honvágy néha elég elviselhetetlen, erre fel kell készülni és meg kell tanulni kezelni.” – nyilatkozta. (3. melléklet)

Egy fiatal hölgy kalandos útját mesélte el nekem részletesen, amikor kitöltötte a kérdőívet. Élt Németország Svájc melletti területein ahol szinte nyelvtudás nélkül próbált boldogulni, majd hazajött, és itthon megismerkedett egy Salzburgban élő magyar fiatallal, akihez kiutazott Ausztriában, majd vele utazott tovább Németországban. A német munkaadókról és emberekről igen vegyes képük alakult ki. Az első munkahelyen nagyon nem szerették a külföldieket, és onnan ezért is mentek el, de ahol most dolgoznak ott úgy tapasztalják, hogy nagyon segítőkészek velük szemben. A következőkben ennek a fiatal lánynak a történetét kívánom bemutatni ahogy ő leírta nekem.

„2012. áprilisban indultam el Magyarországról, akkor az első munkahelyemen 3 hetet voltam, felszolgálóként, a Svájc határ mellé, Bodensee-ben. Erős német középfokkal rendelkeztem, de kint persze mégis nehéz volt őket megérteni. Teljesen megértem kirúgásom okát, mert nem tudtam olyan jól beszélni a nyelvet ahogy kellett volna. Itthon is ezzel volt bajom, hogy nem mertem megszólalni. Kint szinte azonnal találkoztam magyarokkal, akik segítettek ezután nekem új munkát keresni, de folyamatosan néztem az újságokat és hát mondhatni körbe jártam az egész tavat. Mint egy idegen mentem be minden hotelbe, konyhai kisegítő munkát kerestem, a legalját mindennek, mert kellett a pénz. Konyhai kisegítőként ott 1200-1400 EUR-t lehet szezonálisan keresni. Két hetem volt munkát találni, végül a szomszéd faluban úgy találtam, hogy idegenként bementem. Csak 1 hónap múlva tudtak volna felvenni, de megsajnálta, mert mondtam, hogy különben haza kell mennem. Két nap gondolkodás után visszahívtak, hogy mehetek. 3 hónap után szobalány lettem, aztán lejárt novemberben a szezon és hazajöttem. Akkori 8 éves kapcsolatomnak már kint vége lett. A kinti hotel várt vissza márciusban, de az élet máshogy alakult. Három hetes otthoni tartózkodás után megismertem az interneten mostani párom, aki akkor épp Salzburg mellett dolgozott felszolgálóként. Épp akkor itthon is volt egy hetet, de pont indult vissza. Nem tudtam, hogy mi legyen, hogy találkozzunk. Viccből mondta esetleg kimehetek meglátogatni. Volt pénzem, felültem a vonatra és kimentem egy idegen sráchoz 500 km-t utazva. Első látásra szerelem volt. Kint sikerült munkát szerezni, egy családi hotelbe voltam mindenese: szobalány, konyhás, takarító. Az osztrákok szemetek voltak velem, mint egy cseléd úgy dolgoztattak napi 8-10 órát, heti 1 nap pihenővel maximum, de volt, hogy két hetet is folyamatosan dolgoztam. Végül februárig bírtam, meg már páromnak is elege lett a munkahelyéből, az egy családi eldugott étterem volt, így ő is el akart jönni. Ezután egy hónapig voltunk végül csak Magyarországon, mert akkor már folyamatosan kint kerestünk munkát. Mondtam neki hogy Németországban jobb, ezért otthonról néztünk mindenfelé álláshirdetést, az se lett volna baj, ha az Északi tenger mellé kerülünk, mindegy volt, csak egy számított, együtt egy helyen, ő felszolgálóként, én szobalányként. Végül Koblenzből kaptunk egy választ, egy 4 csillagos hotelből, hogy mehetünk. 3 hónapot dolgoztunk ott, mert nagyon érezhető volt már a végére a külföldi munkaerős utálata, pedig folyamatosan külföldről kerestek embereket, mert tudták hogy ők olcsón is elvállalják a munkát, 950 EUR volt ott a fizetés és heti két szabadnap járt, 40 óra/ hét volt a munkaidő. Itt is kellett párszor túlórázni, de a munkarenddel nem volt gond, inkább a főnökök hozzáállásával. Egyszer páromnak beszóltak egy elég sértőt, így végül felmondtunk, de nem akartunk hazamenni, ezért egy hétig még lakhattunk a hotel által felkínált apartmanban, és kerestük a munkát. Végig jártuk Koblenz összes hoteljét, de semmit sem

találtunk. Ekkor július volt, a szezon közepe, már telítve voltak a munkahelyek, na meg mi mindenképpen együtt akartunk menni, egy helyre. Volt még pénzünk hogy egy hétre elmenjünk egy apartmanba, 380 EUR azért nem kis pénz érte, de akkor már a vidéki falvakba is keresgélünk. Szombaton kellett volna elhagyni az apartmant aztán egyik nap hoz a tulaj egy újságot, hogy nézzük meg van benne álláshirdetés is. Nem messze Koblenztől 25 km-re kerestek felszolgálót. Közben elkezdtek nézni az albérletet is, de mindenhol minimum 3 hónapra kellett volna foglalni. Mi meg úgy nem akartuk, és akkor egyszer egy ingatlanossal kimentünk megnézni egy lakást, de a helyszínen derült ki, hogy majd csak augusztusban lesz kulcsrakész. Nekünk meg ugye azonnal kellett lakás. De mondta, hogy mi vagyunk az elsők, 12 lakásos vadonatúj felújított társasház, bútorozva, Koblenz központi helyén, 560 EUR havonta, ami jónak számít, nézzük meg. Megnéztük és azonnal megszerettük és rögtön le is foglaltuk 1.000 EUR-ért! Ezek után nem mehettünk haza - vagyis hát nem tudom mi lett volna, akkor elbujuk az 1.000 EUR-t - végül írtam a hirdetést, de a főnöknőnek nem mondtuk, hogy találtunk lakást Koblenzben, ezért csak augusztusig kellene szállás, így azt mondtuk szállás mindenképpen kell. Lényeg a lényeg elhívtak próbanapra és ott ragadtunk, mai napig ott dolgozunk. Ősszel beköltöztünk Koblenzbe, ami 25 km-re van. De itt most dicsérném munkaadóink. Mikor mondtuk nekik, hogy majd szeretnénk Koblenzbe költözni, mert mégis csak város és nem egy olyan falu ahol még helyi kisbolt sincs, akkor ők felvetették, hogy páromat átrakják reggelis műszakba, és így tudunk együtt járni, mert én ott szobalány lettem, reggel 8-tól délután 2-3-ig dolgozok, ő pedig így reggeliztetős teljes állásban. Autót is sikerült kint venni, egy 11 éves Peugeot, 1500 EUR-ért. Otthon ezt így nem tudnánk megtenni, bár most havonta minden pénzünk elmegy, mert még kauciót kell fizetni a lakásra, de azt mondom megéri kint lenni, mert otthon sokszor volt olyan hogy nem volt mit ennem. Itt ilyen gondom nincs, sőt ha az ember vendéglátásba dolgozik, és a munkahely által felajánlott lakásban él, azért általában csak 100-200 EUR-t kell fizetni fejenként, amit a bérből vonnak le, így teljesen jó élete van. Régebben volt olyan is hogy 300 EUR-t csak szórakozásra, étteremre, bárókba járásra költöttem el.” (11. melléklet)

Ez a fiatal hölgy fejtette ki azt is, hogy véleménye és tapasztalata szerint, miért mennek ki a fiatalok külföldre dolgozni. Szerinte elsősorban gazdasági okok miatt megy a legtöbb fiatal külföldre. Itthon nincsen jövőképe a 20-30 éves fiatalok generációjának, és nem remélhetnek már nyugdíjat sem.

Finnország:

2 fő dolgozik Finnországban a válaszadók közül. Mindegyiküknek csak pozitív tapasztalataik voltak a finnekkel kapcsolatban, sohasem érezték, hogy megkülönböztetnék

őket, csak mert külföldiek. Ez egyik válaszadó még azt is megjegyezte, hogy a munkatársai tisztelik és megbecsülik azért, hogy 2 év alatt felsőfokon megtanulta a nyelvüket.

Olaszország:

Olaszország esetében a pozitív és a negatív vélemények már megosztották a válaszadókat. Volt olyan aki saját maga esetében ugyan nem tapasztalt semmi rosszat, viszont több külfölditől is hallott már róla, hogy az olaszok nem mindig olyan barátságosak a külföldiekkel, mint illene.

Egy fiatal fiú önkéntesként ment ki Olaszországba, tehát nem kimondottan dolgozni. Tapasztalata szerint az önkénteseket kint nagyon megbecsülik, és neki csak pozitív tapasztalatai voltak. De elmondta, hogy furcsállta is volna, ha ott ahol lakik negatív diszkriminációt tapasztalt volna, hiszen a városban több Marokkói él, mint olasz.

Egy másik válaszadó, aki a vendéglátásban dolgozik szinten nem tapasztalt nagyon semmi negatívát, sőt szerinte örültek is neki, hogy külföldi mert így több nyelvet beszél, ami a vendéglátásban igen hasznos, továbbá ahol ő dolgozik tele van külföldiekkel. A kollégái albán, iráni, román, görög, spanyol, és bangladesi nemzetiségűek. Bár jó véleménnyel van az olaszokról azért azt hozzátette, hogy még a kezdetekkor, amikor nem tudta, hogy milyen munkajogai is vannak, mennyi lenne a jogos fizetése, akkor a főnöke eléggé kihasználta, hogy külföldi.

Egy válaszadó elsősorban nem a munka miatt ment ki Olaszországba az ország szeretete miatt. De véleménye szerint sokkal jobban megéri ott dolgozni, mint Magyarországon, mert például az ottani árakhoz képest egy nem túl magas jövedelemből fel tudta tartani magát, amit itthon nem tudott volna megtenni minimálbérből, sőt talán még kicsivel nagyobb keresetből sem. Jelenleg sajnos most munkanélküli. Tapasztalata szerint most Olaszországban sem a legjobb a gazdasági helyzet, de nem bánta meg, hogy kiment.

Az olaszokról azonban sajnos negatív vélemények is jöttek. Többek szerint sajnos nem nézik jó szemmel a külföldieket - egy magyar mindig is csak egy magyar marad, még ha kicsi nyers megfogalmazás, de sajnos többek szerint ez az igazság.

Hollandia:

Hollandiáról szintén vegyes képek alakultak ki, bár nem a helyi lakosok hozzáállása miatt, hanem a munkában való megkülönböztetés okán. Akik Hollandiában dolgoznak azok mindannyian azt nyilatkozták, hogy a nyelvtudás elengedhetetlenül szükséges a sikeres boldoguláshoz odakint. Nyelvtudás nélkül szerintük nagyon nehéz munkát kapni, ilyen esetekben gyári, vagy szalagmunkákat adnak csak a munkaközvetítők. Egy vélemény szerint ezek a munkaközvetítők vagy gyárak gyakran kihasználják a munkavállalót, de még így is

jobban megéri külföldön dolgozni egyikük véleménye szerint, mint Magyarországon. Azt viszont hangsúlyozta, hogy jó nyelvtudással könnyen el lehet helyezkedni és semmilyen megkülönböztetés nem vett észre, mivel már tanulja a holland nyelvet és amikor tudja használja is.

Egy másik kint dolgozó szerint pedig Hollandiában jobban megbecsülik és megfizetik az eredményes munkát, mint hazánkban, viszont a külföldiek hátrányt szenvednek a karrierépítés során odakint. A hollandok hozzáállása viszont a külföldiekhez teljes mértékben elfogadó, és nem érznek negatív megkülönböztetést a hétköznapiakban.

Spanyolország:

A két Spanyolországban dolgozó fiatal közül mind a ketten csak pozitívan meséltek az országról.

Egyikük mindenkinek javasolja a külföldi munkavégzést, mert külföldön egészen más szemszögből fogja látni a dolgokat, mint idehaza. Példaként mondta el, hogy pl. a McDonaldsban a pult mögötti eladó 1100EUR-t kap (azaz 327.000.-Ft) és be van jelentve. Pontosan 8 órát dolgozik és nem nézi le senki a munkája miatt. Amikor végez, beül az autójába amit részletre tud fizetni havi 150EUR-ért (azaz 44.500.-Ft), de megteheti, mert ha 400EUR-ért (119.000.-Ft) lakást bérel még akkor is marad több mint 500EUR-ja (148.500.-Ft) élni. Ez az 500EUR pedig még mindig több mint egy itthoni átlagfizetés, amiből még lejön a lakás, a kocsi, stb. De véleménye szerint az emberek általános felfogása és szociális hozzáállása az élethez is más, mint nálunk Magyarországon. Mivel mindenki valamilyen szinten elégedett a saját teljesítményével ezért kevésbé értékeli le és fel a másikat. Az emberek szívesebben fizetnek adót is ami Spanyolországban 21% általános adó, nem pedig 27%-os adó, mint Magyarországon plusz a többi luxuscikk adó és társai. Ebből az adóból pedig mivel mindenki nagyjából tisztességesen fizeti, szebbek és tisztábbak az utcák, és a terek. Azt is elmondta, hogy sok barátja él Németországban, Belgiumban, Israelben vagy épp Angliában. Egyikünk sem fog ugyan Ferrarit venni jövőre, de az általános életfeltételeik és körülményeik mindenképpen javultak.

Egy másik fiatal Spanyolországban szintén a nyelvtudás fontosságára hívta fel a figyelmemet. Az ottani boldoguláshoz fontosnak tartja a nyelv ismeretét. Szerinte egyébként kivételezés nincs sem a külföldiek, sem a spanyolok javára, egyenrangúként kezelik őket. Szerinte a spanyol munkaadó szeretik a külföldieket, mert jobb a munkamoráljuk, és a munkához való általános hozzáállásuk is jobb, mint a spanyoloké.

Belgium:

Belgium esetében bár több pozitív vélemény is érkezett, sajnos a kint lévők közül volt, aki diszkriminációt is tapasztalt a kollégái részéről, bár szerinte azért ez ritkaság.

Az egyik hölgy nyilatkozata alapján nem tapasztalt negatívumot a belgáktól. Elmondása alapján Belgiumban van egy úgy nevezett "Inburghering" program, ami Genfben indul. Mindenki, aki elmegy és részt vesz ezen a 10 napos képzésen, azoknak a nyelvórák ingyenessé válnak, ami nem kis összeg, ugyanis 1 tanfolyam 99 EUR-ba kerül, amiből el kell végezni jó párat, ha valaki rendszeren meg akarja tanulni a nyelvet. Amit összesen fizetni kell, az a vonatjegy a 10 napra, de a válaszadó úgy nyilatkozott, hogy ha jól tudja akkor a későbbiekben azt is jóváírják, tehát a véleménye szerint sokkal több a lehetőség, felkészültebb a kormány a külföldiek fogadására. Nem kezelik tehernek az embert. Természetesen kint is folyamatosan bizonygatni kell, hogy munkát keres, de ez érthető, hiszen valamit valamiért, elvégre ezért van kint az ember.

Egy másik Belgiumban élő úgy nyilatkozott, hogy a cég vezetősége, amelynek dolgozik becsületesen, igazságosan áll hozzá, sőt megértéssel, olykor elnézően egy olyan munkáshoz, aki otthon teljesen más szakterületen dolgozott. Elvárják és értékelik a pozitív hozzáállást, szorgalmat, pontosságot és fegyelmet. Egyes munkatársak részéről érezhető a diszkriminatív, rosszindulatú hozzáállás, de ez ritka esetnek számít.

Dánia:

A Dániában dolgozó egy válaszadó azt tapasztalta, hogy ott nincs különbség a dán és a külföldi munkavállaló között, semmi eltérést nem tapasztalt a bánásmódban, hacsak azt nem, hogy velem nem dánul beszélnek, hanem folyékony angolul, amit nagyon pozitívnak talált.

Mindegyik országban élő fiatal kint megtalálta a boldogulását és elérte azt az életszínvonalat amire vágyott, és itthon nem volt rá esélye. A válaszok alapján kint mindenki magasabb fizetésből él, mint anno itthon, és az árakat is elfogadhatónak találják. Az ár és a fizetések aránya jobb, mint itthon volt. Kint többen lakást, autót tudtak venni, vagy félre tudta rakni pénzt, amire a nyilatkozatok alapján itthon nem volt esélyük. A kint lévők közül szinte mindenkinek hiányzik a családja, és a kint lét legnagyobb akadályának is a honvágyat nevezték meg. A fiatalok véleménye alapján az Egyesült Királyságban, Finnországban, Ausztriában, Spanyolországban és Dániában a külföldiekhez való hozzáállás igen pozitív. Ezekben az országokban semmilyen diszkriminációt sem tapasztaltak, vagy külföldi voltuk miatt semmilyen negatív élményük sem akadt. Akik Franciaországban, vagy Hollandiában laknak nagyon hangsúlyozták az ottani nyelv minél magasabb szintű ismeretét, mert azok nélkül szerintük ebben a két országban csak nagyon nehezen lehet boldogulni. Németország,

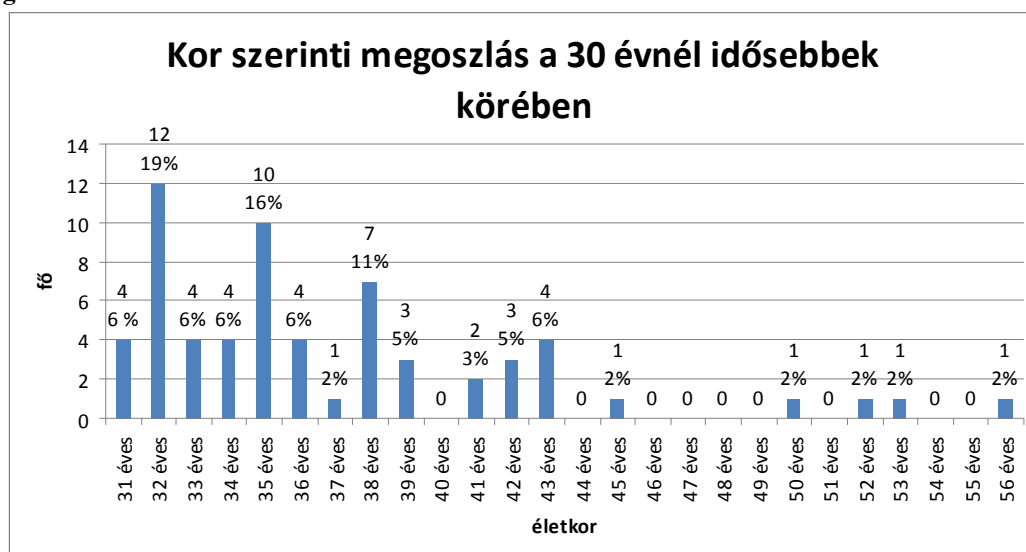
Olaszország, Hollandia és Belgium esetén többen sajnos negatív élményeket is megfogalmaztak. Mindegyik országban megjelent a külföldiek felé való negatív hozzáállás egyes véleményekben. Volt ahol a vélemények alapján csak a munkavégzés során tapasztaltak megkülönböztetést, míg volt ahol a hétköznapi emberek hozzáállásán is észrevették, hogy nem örülnek a külföldieknek. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy egy olyan ország sem volt ahol a kint élő magyar fiatalok jelentős megkülönböztetést, vagy súlyos diszkriminációt tapasztaltak volna.

3.2.2. A 30 év felettiiek válaszainak elemzése

A korosztályok közötti vélemény különbségek és azonosságok megállapítása miatt a kérdőívet ugyanezekkel a kérdésekkel a 30 évnél idősebb korosztály tagjaival is kitölttettem. Arra voltam kíváncsi, hogy van-e olyan ok, ami a külföldre vándorlás során csak a fiatalokra jellemző, vagy az idősebb korosztály is ugyanazon okokból megy ki külföldre, illetve hogy külföldi ország választása során más országba mennek-e dolgozni, esetleg hazánkhoz közelebbi országokban keresnek inkább munkát, vagy ők mennek-e Nyugat-Európa országainál távolabbra is ami a válaszok alapján a fiatalokra nem volt jellemző.

A kérdőívet a 30 évnél idősebb korosztályból 63-en töltötték ki. A kitöltők közül 38 férfi, és 25 nő volt. Az életkor szerint megoszlást az alábbi diagram tartalmazza. Mint látszik a legtöbb a 30 éves korosztályba tartoznak, és 43 év felett szinte alig volt kitöltő személy. A kor ilyen jellegű alakulásából arra lehet következtetni, hogy a kivándorlás inkább a fiatalokra jellemző, és a 40 évesnél idősebbek között csupán ritka esetben fordul elő.

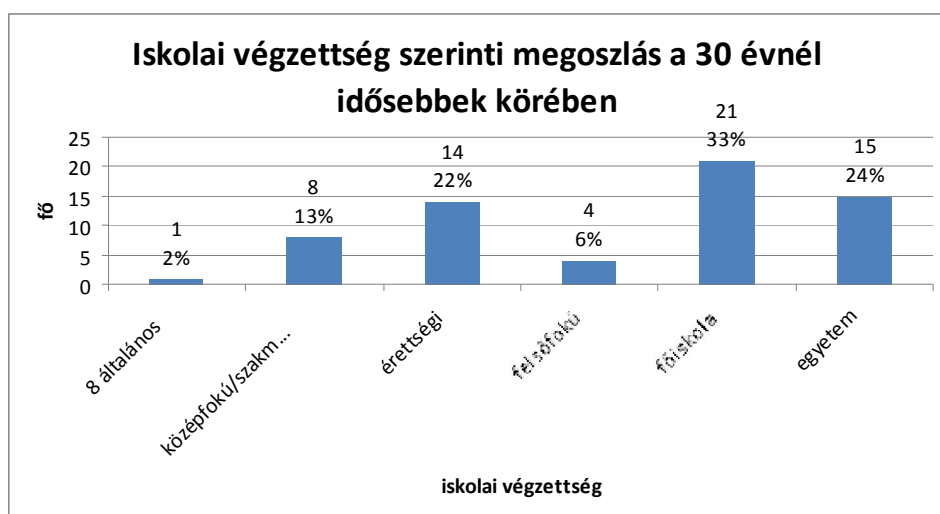
10. Diagram

Forrás: Saját elemzés

Az iskolai végzettség szerinti megoszlásnál a 30 évnél idősebbek körében igen magas volt a főiskolával vagy egyetemmel rendelkezők arány, sőt több olyan válaszadó is volt, aki 2 vagy 3 diplomával is rendelkezett. A közép és felsőfokú végzettséggel rendelkezők között is volt olyan, akinek több szakmája is volt. Természetesen ez az eltérés a 30 évnél fiatalabbak körében végzett kutatástól a korosztályos eltérés miatt tapasztalható, hiszen az idősebb korosztály tagjainak több idejük és lehetőségük volt a többi végzettség megszerzésére. A fiatalok körében további jellemző volt, hogy a válaszadók közül a legtöbben érettségivel rendelkeztek és csak második helyen szerepeltek a főiskolai/egyetemi végzettségűek. A 30 évnél idősebbek körében az érettségivel rendelkezők csak a 3. helyen szerepelnek. Az eltérés oka ebben is a fiatalok korában keresendő véleményem szerint. A fiatal kivándorló körében végzett kutatásom alapján a legtöbben 24-25 éves korukban mentek ki. Közülük sokan halasztottak az egyetemen/főiskolán vagy valamilyen okból abbahagyták tanulmányaikat. A következő diagram az iskolai végzettség szerinti megoszlást mutatja a 30 évnél idősebbek körében.

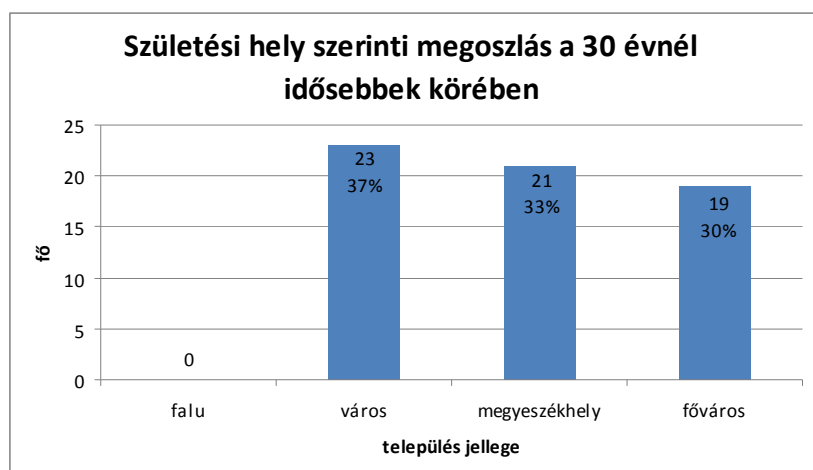
11. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A következő diagram a 30 évnél idősebbek születés hely szerinti megoszlását mutatja. A két korosztály közötti azonos jellemző, hogy egyik korosztályban sem volt olyan aki faluról vándorolt volna ki, és a városban, megyeszékhelyen vagy fővárosban születettek aránya sem tér el jelesen a fiatalokkal végzett kutatás eredményétől.

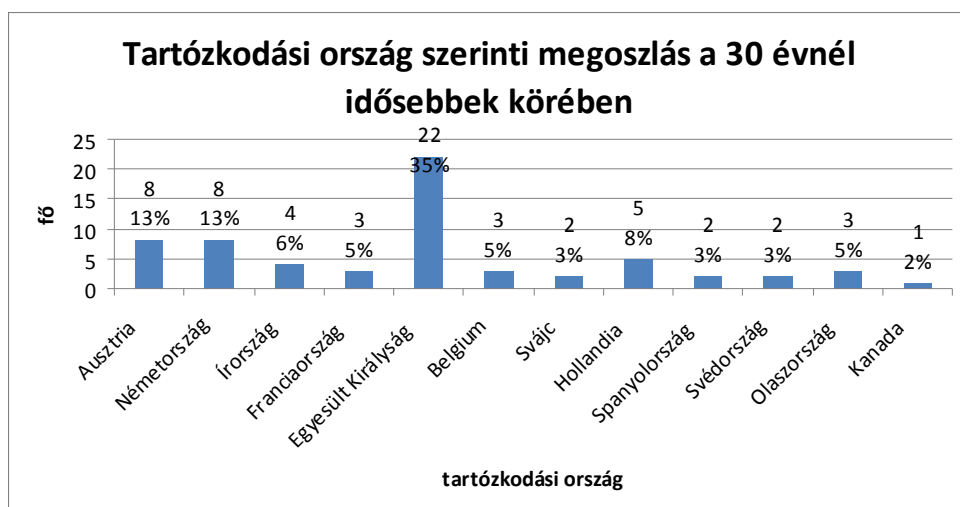
12. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A következő diagram a 30 évnél idősebbek jelenlegi tartózkodási ország szerinti megoszlását mutatja. A fiatalokkal végzett kutatás eredményével megegyezik, hogy a legnépszerűbb uticél az Egyesült Királyság volt. A második helyen itt holtversenyben Ausztria és Németország áll. A fiatalok esetében Németország kiemelkedően a második helyen állt, ugyanakkor Ausztria a fiatalok körében nem volt ilyen népszerű. Véleményem szerint ez az eltérés abból adódik, hogy a 30 évnél idősebb korosztály válaszadói közül többen rendelkeznek már családdal és emiatt fontos, hogy többször haza utazhassanak ami sokkal könnyebb Ausztriából, mint a többi országból. Ami szintén eltérés, hogy a 30 évnél idősebb válaszolók között volt olyan aki elhagyta Európát és jelenleg Kanadában él. A fiatal válaszadók közül mindenki csak Nyugat-Európába ment ki dolgozni, ennél messze egyikük sem utazott. További eltérés, hogy a fiatalok körében Olaszország a harmadik legnépszerűbb uticél volt, a 30 évnél idősebbek körében viszont az alsó harmadban található. Ennek okának a fiatalok körében többek által megfogalmazott negatív hozzáállást gondolom.

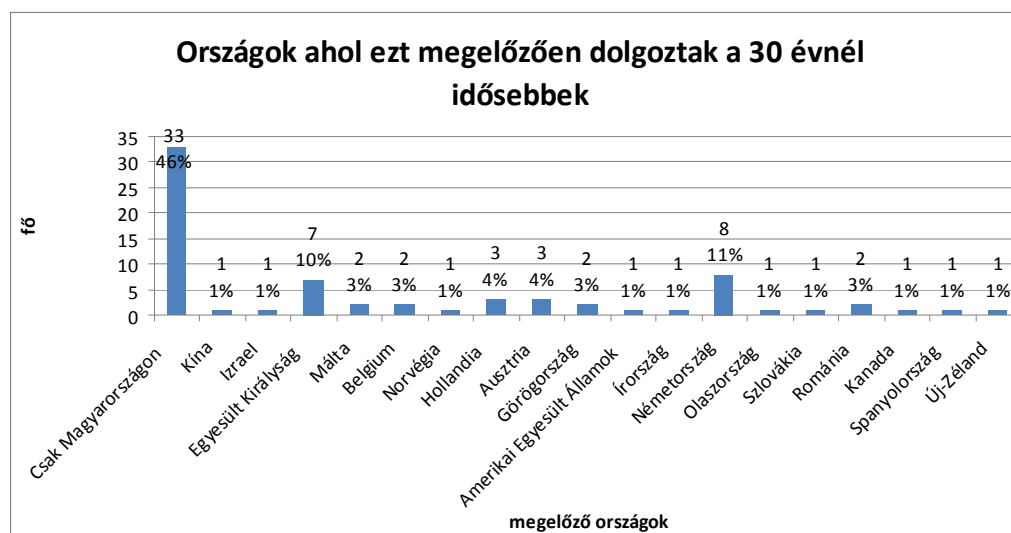
13. Diagram

Forrás: Saját elemzés

Jelentős eltérés tapasztalható az ezt megelőző országokban való munkavállalás arányában. A fiatalokhoz hasonlóan ebben a korosztályban is kiemelkedő azok száma akik csak Magyarországon dolgoztak eddig, ugyanakkor azok közül akik más országokban is dolgoztak több olyan személy is van, aki nem csak 1-2 hanem akár 3-4 másik országban is dolgozott már, továbbá többen is voltak olyanok akik nem csak Nyugat-Európában hanem Amerikában, Ázsiában, vagy az Ausztrál kontinensen is dolgoztak. A Nyugat-Európai uticélok is sokszínűbbek az idősebb korosztálynál, de itt is a legnépszerűbb az Egyesült Királyság és Németország volt, ami megegyezik a fiatalokkal. A listára az ő esetükben felkerült Málta, Görögország, Norvégia is. Bár Románia és Szlovákia is szerepel a külföldi munkavállalási helyek között, ezeket az országokat mégsem nevezném uticélnak, hiszen ezekben az országokban a kettős magyar állampolgársággal rendelkezők dolgoztak. A több ország szereplését a listán a korból kiinduló több lehetőségben látom, hiszen egy idősebb személynek több esélye volt rá, hogy több országot is kipróbáljon, ugyanakkor a világszintű uticélokban való eltérésre nem kaptam választ a kérdőívekből. Véleményem szerint ez nem függhet össze a korosztállyal.

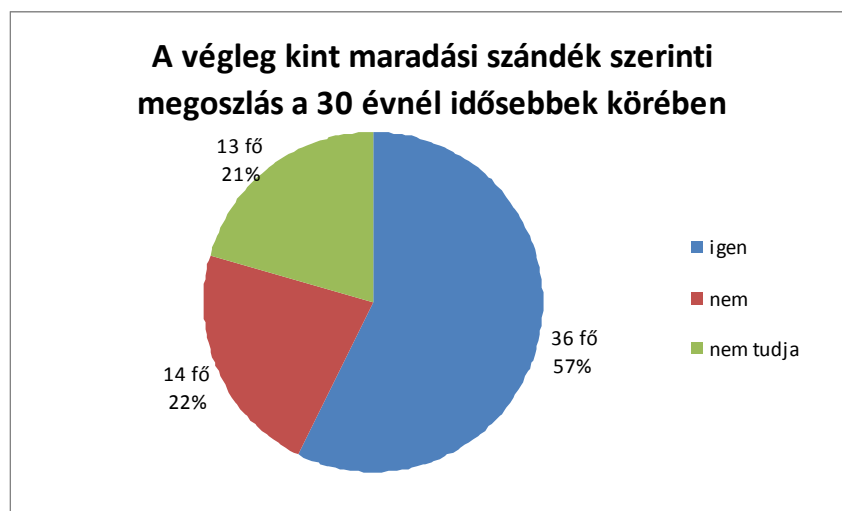
14. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A végleges kint maradási szándék szerinti megoszlás szintén eltér a fiatalok válaszaitól. Az idősebb korosztály esetében jelentősebb a végleg kint maradni szándékozók aránya, míg azok aránya, akik még nem tudják, vagy biztos nem maradnak ki megegyezik a fiatalok arányával.

15. Diagram

Forrás: Saját elemzés

A magasabb iskolai végzettségek aránya is megjelenik a kinti munkavégzés jellegében. Sokkal többen dolgoznak magasabb végzettséget igénylő munkakörbe, mint a fiatalok körében. A válaszadók közül 3-an –azaz a válaszadók 4,7%-a - orvosként dolgoznak külföldön, míg 5-en – azaz a válaszadók 8 %-a - ápolói munkát végeznek. A válaszadók közül 4-en – azaz a válaszadók 6%-a - dolgoznak számítástechnikai, informatikai, és szoftver tervező területen. 3 fő dolgozik kint mérnöki munkakörben, míg 2-en projekt vezető feladatot látnak el. Számomra meglepő módon odakint 3 fő is pedagógusként dolgozik. Irodai munkát 9-en, azaz a válaszadók 14% -a végez, míg 2 embernek saját vállalkozása van külföldön. Többen dolgoznak továbbá kereskedelmi, bolti, vagy raktárosi munkakörben. A fiatalokhoz hasonlóan ugyanakkor kiemelkedő a vendéglátásban dolgozó aránya. Ők pincér, szakács, szobalányi, takarítói vagy konyhás munkakörben dolgoznak. A válaszadó közül 8 fő, azaz a megkérdezettek 12,6%-a betanított munkásként, 4 fő, azaz a válaszolók 6%-a pedig gyárban dolgozik. A válaszadók között továbbá van olyan, aki kint fotósként, ruhakészítőként vagy sofőrként dolgozik.

A következő kérdésre, hogy miért mentek ki külföldre dolgozni a 30 évnél idősebb korosztály esetében is ugyanazokat a válaszokat kaptunk, mint a 30 évnél fiatalabbaktól. Ezek a válaszok pedig a következők: nehéz anyagi körülmények itthon, megélhetési gondok, munkanélküliség, alacsony életszínvonal, itthoni demokrácia hiánya, negatív társadalmi szemlélet, politika, külföldön nem számít, hogy ki kinek az ismerőse, magas árak.

Az idősebb korosztály tagjainál megjelent a romakérdés is, mint Magyarországon megoldandó társadalmi probléma. Ez új probléma, ami a fiatalok válaszáinál nem jelent meg.

Egy családos hölgy azt mesélte el, hogy miért döntött úgy, hogy az egész család külföldre megy. „Otthon nem tudtunk megélni. Férjem 10 évet dolgozott egy Kft-nél, ami csődbe ment,

minden dolgozót elbocsátottak. Fél év reménytelen munkakeresés után külföldön vállalt munkát. Fél év telt el úgy, hogy ő külföldön, én és a lányunk Magyarországon maradtunk. Miután ez így nem család, dönteni kellett, hogy ő jön vissza, vagy mi megyünk utána. Az otthoni helyzet változatlansága miatt (munkahely hiány), a másik megoldás mellett döntöttünk.” – nyilatkozta a családjára. (12. melléklet)

A válaszadók közül csupán egy fő ment ki úgy, hogy a saját munkahely küldte ki kiküldetésbe.

A fiatalok közül többen nyilatkoztak úgy, hogy kalandvágyból vagy szerelemből mentek ki külföldre dolgozni. A 30 évnél idősebb korosztályból viszont csupán egy ember említette meg, hogy a kalandvágy is szerepet játszott abban, hogy külföldre menjen dolgozni, de nála sem ez volt az elsődleges tényező.

Arra a kérdésre, hogy kint az eredeti szakmájukban dolgoznak kicsivel többen válaszoltak csupán igennek, míg sokan voltak olyanok, akik nem teljesen azzal megegyező, de hasonló munkakörben dolgoznak. A szakmában vagy ahhoz közeli területen dolgozók magasabb arányát a magasabb iskolai végzettségben és a több szakképzettségben látom mellyel a 30 évnél idősebbek rendelkeznek.

A fiatalokhoz viszonyítva azonos azoknak az aránya akik az interneten találták a munkát vagy kint személyesen kerestek maguknak. Ugyanakkor a 30 évnél idősebben körében kisebb volt azoknak az aránya, akik barátokon keresztül találtak munkát, és sokkal nagyobb azoknak akik munkaközvetítőn keresztül kaptak munkát. Köztük a válaszok alapján megoszlik akik itthoni és akik külföldi munkaközvetítőn keresztül találtak munkát.

Arra a kérdésre, hogy mit hiányolnak itthonról szinte azonos válaszokat kaptam, mint a fiataloktól. Sokan mondták, hogy hiányzik a családjuk, a rokonaik, a barátaik, az itthoni környezet, a nyelv, az emberek és az egész ország. Azok aránya is megegyezett akik úgy nyilatkoztak, hogy semmi sem hiányzik számukra.

A következő kérdésre, hogy minek kellene megváltoznia ahhoz, hogy hazajöjjenek szintén a fiatalokkal megegyező válaszokat kaptam. Ők is elsősorban a gazdasági élet növekedését, a magasabb fizetéseket, és több munkahelyet várnának el. Szeretnék, hogy a társadalom ne legyen kevésbé negatív, a politikai stílus javuljon és az életszínvonal növekedjen, az anyagi biztonság és a fizetés-árak aránya javuljon. Az idősebb korosztály tagjai is jobb jövőképet és több esélyt szeretnének maguknak és a gyermekeiknek is itthon. Sokaknál megjelent a válaszokban, hogy nagyobb toleranciát várnának el a magyar emberektől. Többen várnák el, hogy az egészségügy és az oktatás területén is átfogóbb változások menjenek végbe.

A cigánykérdés megoldása is több válaszadónál megjelent, mint olyan kérdés, amit fontosnak tartanak, hogy itthon megoldódjon. Amit fontosnak tartok megemlíteni, hogy válaszokban ez a kérdés nem előítélettel párosulva vagy rasszista jelzővel, hanem, mint társadalmi probléma jelent meg.

A következő kérdésre, hogy mit hiányolt itthon amiért külföldön keresett munkát hasonló válaszokat kaptam, mint a fiataloktól. Itt is a több munkalehetőség, magasabb életszínvonal és a jobb fizetések szerepeltek az első helyen. A válaszok között itt is megjelent a minőségibb politikai élet, a munkaadók tisztességesebb bánásmódjának a kíváncsága. A demokrácia és a tolerancia hiánya is megfogalmazódott több válaszadóban is.

A következő kérdésre, hogy miben látják a legnagyobb különbséget Magyarország és a között az ország között ahol jelenleg dolgoznak szintén a fiatalokhoz hasonló véleményeket említettek meg a 30 évnél idősebb válaszadók. Ezek a válaszok pedig a következők voltak: magasabb fizetés, és életszínvonal, több lehetőség önmaguk és a családjuk számára, jobb fizetés-ár arány, biztosabb munkahelyek, emberségesebb munkaadók, fix munkaidő és kifizetett túlórák. Sokkal több és erősebb érdekvédelmi szervezetek működnek Nyugat-Európában, mint itthon és ténylegesen annyi fizetésre jelentik be az embereket, mint amennyit kézhez kap. A válaszok között megjelent még, hogy kint kevesebb adót kell fizetni, és a fizetésből félre lehet tenni, nincs olyan stressz, mint itthon volt.

A fiatalokkal ellentétben a 30 évnél idősebbek körében sokkal többen voltak már a kinti Munkaügyi Központokba bejegyeztetve, mint munkanélküliek. 10 fő nyilatkozott úgy, hogy kapott ellátást valamelyik ország Munkaügyi Központjától, viszont sokkal alacsonyabb volt azoknak az aránya - csupán 1-2 fő – aki úgy nyilatkozott, hogy bár saját maguk nem vették igénybe a szolgáltatásokat, mégis ismeri a kinti rendszert, vagy van olyan ismerősük aki kapott ellátást.

Egy Olaszországban ellátás kapó személy szerint, kint a fizetésből bár sok járulékot vonnak, viszont cserébe aki munkanélküli lesz az ugyan úgy biztosított marad, és minden egészségügyi szolgáltatást ingyen vehet igénybe. Ő konkrétan elmesélte, hogy amikor terhes volt minden vizsgálat és a szülés is ingyen volt és nagyon jó szinten, továbbá, hogy kint nem adnak paraszolvenciát az orvosoknak.

Egy Belgiumban élő válaszadó kint kapott ellátást, 2,5 hónapig volt munkanélküli, és a korábbi fizetése körülbelül 60 %-át kapta meg. Továbbá lehetősége lett volna tanulni is a központon keresztül.

Egy Ausztriában élő válaszadó szintén kapott kint ellátást. A legnagyobb különbségnek a hazai és a kinti ellátás között a munkanélküli járadék összegét említette meg. Szerinte kint

meg lehet élni a segélyből, míg az itthoni semmire sem volt elég. A kinti központ továbbá segít állást találni, és ha ez nem megy akkor átképzéseket és nyelvtanulási lehetőségeket ajánlanak fel.

Egy Svájcban élő ismerősen keresztül ismeri az ottani rendszert. Ott a bruttó fizetés 70-80 % jár segélyként, de az összeget több dolog is befolyásolhatja, amit sajnos nem részletezett.

Egy Németországban élő elmesélte, hogy az egyik cég ahol dolgozott csődbe ment és ekkor kellett az ottani Munkaügyi Központhoz fordulnia. A központ kifizette a vállalatnál bent maradt munkabérét. Ezt a központ elmondása szerint majd a felszámolás során fogja visszakövetelni a cégtől.

Egy másik szintén Németországban dolgozó válaszadó 8 hétig volt kint munkanélküli. A fizetése 70 %-át kapta meg segélyként és 7 hétig ingyenes intenzív számítógépes továbbképzésen vehetett részt.

Egy másik kint élő az Egyesült Királyságban kapott munkanélküli segélyt és fiatal vállalkozói hozzájárulást 6-6 hónapon keresztül.

Egy másik Angliában dolgozó hasonlóan számolt be az ottani ellátásokról. Ő úgy nyilatkozott, hogy lényegébe véve, ha nincs munkája valakinek, akkor beregisztrál a munkaügyi központba, illetve a 'housing benefit' (lakhatási támogatás) oldalán. Hetente kb. £75-t kap (azaz 26.600.-Ft/hét), ha egyáltalán nincs munkája. Ezért cserébe hetente vagy két hetente be kell mennie a munkaügyi központba és bizonyítania kell, hogy keresett munkát. Egy online rendszeren keresztül tudja beírni, hogy melyik napokon milyen munkára jelentkezett, vagy mit tett annak érdekében hogy munkát találjon. Két hét alatt 6 munkára kell jelentkezni, hogy továbbra is küldjék a járandóságot. A lakhatási támogatásért nem kell tenni semmit, hogy folyósítsák. Habár összeköttetésben vannak a munkaügyi központtal, így ha ott megszüntetik a segélyt, akkor az is automatikusan törlődik. Ennek összege annak függvénye, hogy hol lakik az illető, illetve hogy egyedülálló, gyermekes, illetve korfüggő is. Egy szobát bérlő egyedülálló kb. £88-t kap hetente (azaz 31.500.-Ft/hét), ami azért nem elég mert a szobák átlagos ára £100 körül (azaz 35.500.-Ft/hét) kezdődik hetente. 35 év feletti, 1 szobás lakás bérlete esetén heti £220 körüli (azaz 78.300.-Ft/hét) támogatásban részesülnek. Szóval nehezen, de azért ki lehet jönni belőle, mindenesetre nem kerül az ember az utcára. 3 hónap után feláron utazhat a munkanélküli a helyi buszokon. A támogatás egészen addig jár, amíg a kereső munkát nem talál. Más véleménye szerint oktatáson is részt lehet/kell venni, amit természetesen finanszíroznak, illetve az utazásokat is.

Egy másik személy, aki az Egyesült Királyságban dolgozik, bár van munkája mégis kap a Munkaügyi Központtól ellátást, mert kevés a fizetése. A gyerekek után kap családit (2

gyermeke után 70.000 Ft), kap lakástámogatást (300.000 Ft /hó), illetve a majdnem 400.000 Ft-nak meg felelő fizetése mellé, mert az kint kevésnek számít, kap fizetés kiegészítőt (170.000 Ft).

Egy másik kint élő anyuka ugyanezt mesélte el. Mivel neki is kevés a fizetése ezért ő is kap munkabér kiegészítést és családi pótlékot is, ami kint neki havi 27.600 Ft-nak felel meg. Itthon havi 12.200 Ft-ot kapott.

Egy másik válaszoló akkor regisztrált az angliai Munkaügyi Központba amikor párjával az ország másik felébe költözött át. Akkor ő munkanélküli segélyt, majd mikor egyedülálló lett adó-hozzájárulást kapott, mert kevésnek ítélték meg a fizetését egy átlagos életszínvonal eléréséhez mesélte el.

Egy Spanyolországban dolgozó a kinti rendszer mutatta be válaszában. Ő nem kaphatott kint segélyt, mert nem dolgozott 1 évet, ugyanis Spanyolországban 1 év után 45 nap munkanélküli segély jár, és a ledolgozott évek után egyre több. Ott a segély 2 évig jár (min:700 EUR/hó). Mesélte, hogy volt olyan, aki annyi segélyt kapott mint a fizetése volt. A segélyt pedig a következő hónapban már utalják is.

Az utolsó kérdésre, miszerint hogy állnak kint hozzájuk mint külföldi munkavállalóhoz illetve, hogy milyen véleményük van a kinti országról szintén országokként kíváncsi vagyok bemutatni az idősebb válaszadók esetében is.

Spanyolország:

Spanyolországról általánosságba véve pozitív véleményeket kaptam, bár volt olyan, akinek a válaszában negatívabb tapasztalatok is kitűntek.

Egyik válaszadó véleménye szerint a spanyolok befogadóbbak és elfogadóbbak mint a magyarok. Viszont inkább a hazai munkavállalót részesítik előnyben, bár nem minden esetben. Ha nyelvtudás vagy speciális tudás kell vagy ha multi a munkaadó akkor nagyobb az esélye a külföldinek. Segíteni segítik az állás keresőket ingyenes és fizetős kurzusokkal, ingyenes internet használatával vagy tanácsadással a munkakereséshez.

Egy másik válaszadó úgy nyilatkozott, hogy nem volt problémája még akkor sem amikor nem vagy alig beszélt a nyelvet, inkább segítették és nem átverték.

Ausztria:

Ausztriával kapcsolatban vegyes válaszok érkeztek. Volt, aki nagyon pozitívan mesélt, míg mások szerint a külföldiekkel azért máshogy bánnak az osztrákok.

A negatív vélemények alapján kint a külföldi mindig is külföldi marad. Más vélemény szerint pedig féltik a munkahelyeiket, és először zárkóztak az idegenekkel szemben.

Egy másik vélemény szerint egyetlen dolgot néznek azt, hogy elvégzi-e úgy a munkáját, ahogy ők elvárják. Ha nem, azonnal mehet, ha igen, akkor azért befogadják. Az osztrákok egyébként az átlagnál tartózkodóbbak, nehezebben barátkoznak véleménye szerint.

Egy válaszadó kint egyéni vállalkozóként dolgozik és a kinti tapasztalatait ebből a szemszögből mesélte el nekem. „Én másfél éve vagyok lassan Ausztriában, mint egyéni vállalkozó, de még nem jött hozzám hatóság. Itt nagyon sok minden bizalomra épül és nem élnek vissza vele. Nincsenek olyan szabályok, mint pl. üzemorvosi vizsgálat évente (amiről mindenki tudja, hogy zajlik), nem kell tűzoltó készülék, ha otthon dolgozom, az ügyek intézése pedig kb. 100-szor gyorsabb. Egy autóvásárlásnál pl. még aznap megkapja az ember a rendszámot a biztosítónál és még hosszasan lehetne sorolni.” – mesélte el. (13. melléklet)

Egy másik válaszadó szerint Ausztriában rengeteg külföldi él és így nem is nagyon foglalkoznak vele a munkaadók, a lényeg, hogy alkalmazkodjon és beilleszkedjen. Ausztriáról elmesélte, hogy sokkal szolidárisabbak az emberek, jobbak a fizetések, és megbecsülik a munkavállalókat. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a pénzért kint is meg kell dolgozni. Az emberek, ahogy ő fogalmazott kint hatékonyabban dolgoznak, mint itthon és a munkavégzés minősége a legfontosabb.

Kína:

Mivel Kínában csupán egy ember dolgozott a válaszadók közül így ezt az országot csak az ő véleménye alapján tudom bemutatni. Szerinte a kínaiak felnéznek a külföldiekre, akik sokkal jobban meg vannak fizetve, mint a helyi munkások.

Németország:

Ausztriához hasonlóan Németországról is kettős kép alakult ki a munkavállalók szemében. Pozitív vélemény volt, hogy kint megbecsülik és értékelik a magyar munkaerőt, továbbá, hogy korrektek és teljesen egyenrangúan kezelik a külföldieket.

Egy válaszadó szerint Németországban a „fehér” emberekhez általában jól viszonyulnak, a többieket viszont csak megtűrik. Ehhez hasonló választ kaptam egy másik válaszadótól, aki szerint a magyarokat jobban elfogadják, mint a balkánról érkezőket.

Egy válaszadó szerint a németek negatív hozzáállása abból ered, hogy a keletről jövő munkások alacsonyabb bérekért is hajlandóak dolgozni, mint a németek.

Egy másik vélemény szerint a németek érzései vegyesek, van némi ellenérzésük, ahogy ő fogalmazott a „vad keletről” jött idegennel szemben, de ha korrekt az ember és dolgozik simán befogadják, és elismerik a munkáját, szavakban és tettekben is.

Hollandia:

Hollandiáról pozitív véleményeket kaptam a 30 évnél idősebbektől is. Szintén hangsúlyozták, hogy a nyelvtudás kiemelkedően fontos a boldoguláshoz kint.

Egy válaszadó fontosnak tartotta, hogy elmondja, hogy kint sem kolbászból van a kerítés. Nagyon keményen meg kell küzdeni azért, hogy azzá váljon kint az ember aki. Csak kitartással és rengeteg munkával lehet elsajátítani egy nyelvet, beilleszkedni egy idegen kultúrába - mondta el.

Írország:

Írországban egy fiatal sem dolgozott, így a véleményeket nem áll módomban az ő észrevételeikkel összevetni, ugyanakkor, fontosnak tartom, hogy mit egy lehetséges célországról bemutassam a véleményeket.

Írországról csak pozitív válaszokat kaptam, a vélemények hasonlóak voltak az Egyesült Királyságban dolgozókéhoz. Az íreket toleránsnak, segítőkésznek ismerték meg a válaszadók. A nyelvtudás szükségességéről viszont ellentétes vélemények alakultak ki. Volt, aki szerint a boldoguláshoz nélkülözhetetlen, míg mások alapszintű nyelvtudással találtak maguknak munkát odakint könnyedén.

Egy kint élő elmesélte, hogy mennyiből élnek és mennyit költenek odakint: „Napi 8 órát dolgozok heti 5-ször 1400 EUR-ért. A lakás kicsit drágább, mint otthon 700 EUR-ba kerül, amit ketten a párommal bérlünk. Napi 10 EUR-ból meg van kettőnk kajája desszerttel, üdítővel, joghurttal. A havi villanyszámlánk 70 EUR, és itt nincs vízdíj, meg csatornadíj, mert azt az állam fizeti. A szemétdíj havi 20 EUR. Internetért 50 EUR-t fizetünk. 9 cent/percért tudunk hazatelefonálni. Itt kint van magyar bolt ha túró rúdira vagy egyéb magyar ízre vágynak az ember.” –mesélte el. További véleménye, hogy kint folyton esik az eső, amit meg kell szoknia az embernek. A munkavállalásról az a véleménye, hogy nyelvtudással ha nem válogatós az ember 2-3 hét alatt lehet találni, de nyelvtudás nélkül nagy-nagy szerencsével 2-3 hónap szükséges, de aki 6 hónap alatt nem talál állást azzal szerinte nagy bajok vannak, mert vagy nagyon válogat vagy nem is akar dolgozni. Véleménye szerint sokan nem dolgozni mennek hanem a gyerek utáni segély miatt, ami Írországban igen magas összeg. Úgy tudja, hogy aki 2 évet dolgozik náluk az elmehet rész állásba is dolgozni és az állam kipótolja neki a többi mintha teljes munkaidőben dolgozna, talán kicsit kevesebbel. További lehetőségként megemlítette, hogy 5 év és lehet kérni az ír útlevelet amivel Kanadában gond nélkül lehet munkát vállalni, ha valaki tovább szeretne menni. (14. melléklet)

Egyesült Királyság:

A fiatalokhoz hasonlóan az Egyesült Királyságról igen pozitív kép alakult ki az idősebb korosztály körében is. Csupán 1-1 negatív vélemény jelent meg. Ami eltérés volt, hogy az

idősebbek között többen voltak olyanok, akik úgy nyilatkoztak, hogy az elején az angolok távolságtartóbbak voltak, ami később teljesen megszűnt. A munkakeresésben való eltérést az idősebb korosztály tagjai is kihangsúlyozták. Szerintük is Angliában nem az önéletrajzok elküldése a szokás, hanem inkább a személyes munkakeresés a jellemzőbb. Egy válaszadó megjegyezte, hogy kint nem hogy fényképet, de még életkort sem szabad feltüntetni az önéletrajzon, ugyanis a diszkrimináció tilalmát nagyon komolyan veszik. Csak az számít mit tud, hogyan dolgozik, milyen csapatjátékos valaki.

Egy kint dolgozó szerint kint változó, hogy hogy állnak a külföldiekhez. Van, aki szereti a kelet európai munkavállalókat, mert tudnak dolgozni, van, aki ki nem állhatja őket, mert elveszik a munkát az angoloktól, de a többség elfogadja, hogy ennyi bevándorló van Angliában és próbál együtt dolgozni velük. A nyilatkozónak személy szerint soha nem volt része durva megkülönböztetésben vallomása szerint. Véleménye szerint Angliára nagyon igaz az, hogy ha jó vagy abban, amit csinálsz és jó az angolod, simán haladhatsz előre a ranglétrán. Ha az egyik vagy a másik hibádzik, akkor könnyen leírnak. Rengetegen pályáznak kint is egy-egy pozícióra és ott is a legjobbat, a legszimpatikusabbat választják ki szerinte. Megjegyezte azt is, hogy a magyarokat különösen kedvelik, nagyon jó hírük van. Tapasztalata szerint vannak a nagyon jó állások (pl. önkormányzati alkalmazott), ahova szinte lehetetlen bekerülni, a hazaiakkal versenyezni. Másik oldal az „alja” munka, amit pedig helyi nem vállalna soha (mosogató, szállodai takarító, bejárónő, lépcsőház takarító, szórólapozó), amik kemény munkák ugyan, de törvényileg szabályozott minimál órabér miatt a kereset megfelelő. Ez pillanatnyilag 6,31 Font/óra (kb. 2200 Ft). Ebből is látszik, ha valaki 168 órát, normál hónapot dolgozik, a minimál bére kb. 365.000 Ft bruttó, amiből 20% adólevonás után kb. 290.000 Ft-nyi font marad nettóként. Hangsúlyozta, hogy ez a minimálbér, a kezdeti fizetés. Fontos dologként megemlítette, hogy kint ami még nagyon fontos számára az az, hogy az ember az utcára kilépve mosolygó arcokat lát. Mindenki kedves, kiegyensúlyozott. Látszik, hogy nincsenek filléres gondok. Minden családnak van autója, az átlag a 2 autó/család. Az iskola valóban ingyenes, (általános iskola), nem csak névlegesen, mesélte el. Minden tankönyvet, füzetet, íróeszközt ingyenes megkapnak a gyerekek. (Az egyetlen dolog az egyenruha, ami megvásárolandó, ami szintén nagyon jó dolognak tart. Nincs csatangoló gyerek az utcán, mert az egyenruha azonnal elárulna melyik iskolából „lóg”). A tanóra nem hajnalban kezdődik, hanem 8:50-kor. Nem kell estig maradni a gyermeknek, hétfőtől csütörtökig 15:15-ig tart a tanítás, pénteken 12:25-ig. Nincsenek halálra terhelve, viszont rengeteg, az élethez is szükséges dolgokat tanulnak, szinte mindent vizualizálnak, hogy lássa is a gyerek,

könnyebben megérti. Nagyon fontos személyes véleményeként hangsúlyozta, hogy gyermeke 10 évesen 2 nyelvet beszél anyanyelvi szinten.

Egy másik kint lévő, úgy nyilatkozott, hogy a legelején volt néhány negatív élménye, amikor még nem tudott a szakmájában dolgozni. Ügynökségen keresztül munkákat vállalt el és véleménye szerint az egy kemény világ.

Egy másik vélemény szerint az angolok már rájöttek, hogy a kelet-európai munkások keményen dolgoznak. Ha az ember igyekszik és tanulja a nyelvet, megbecsült munkás lesz és ugyanúgy lehetősége van az előbbre jutásra, mint bármelyik helybelinek. Köszönhetően azonban az egyre telítettebb munkaerő-piacra, kezdik az angol munkavállalókat előnyben részesíteni a pályázatok elbírálásánál. Megjegyezte azt is, hogy a legnagyobb gond nem az, hogy a fiatalok kimennek külföldre dolgozni. Hanem az, hogy a kinti munkavállalók 70%-a szeretne visszatérni Magyarországra pár év kint tartózkodás után és a legtöbben azonban, ahogy ő is egy otthon eltöltött sikertelen év után ismét a külföldi munkát választják. Ha az ember másodjára kimegy, az már egy végleges állapot. A magyarországi szervezeteknek szerinte szembe kell nézniük azzal, hogy nem csak az otthon maradás, hanem a visszatérés lehetőségét is meg kell próbálni biztosítani.

Egy másik vélemény szerint a munkán kívül, a társasági életben egyértelműen külföldinek érzi magát, viszont munkahelyen, vagy hivatalos ügyek intézésekor soha nem érezte, hogy bármiféle megkülönböztetésben részesülne, mindenhol korrektül és egyenlőként viszonyultak hozzá. Hozzátette, hogy rengeteget számít, hogy valaki milyen szinten beszéli a nyelvet. Ha valaki alap szinten sem képes kommunikálni, azt nehezen tolerálják.

Egy másik vélemény viszont kissé negatívan jellemezte az angolokat, szerinte tartózkodóan viselkednek, ami az alacsonyabb szintű munkáknál pedig hatványozódik. Véleménye szerint számít, ha azt látják az önéletrajzon, hogy nem idevaló a jelentkező. Amolyan első benyomás hatására ítélnék. Persze muszáj megjegyezni, hogy vannak kivételek is.

Franciaország:

Franciaországról nagyon pozitívan nyilatkoztak a kint dolgozók. Szerintük megszokták a külföldieket, segítőkészek, türelmesek, megértők, és toleránsak.

Egy másik válaszadó konkrét helyzetét mesélte el „Kisvárosi kórházban dolgozok altatóorvosként. Az otthoni és itteni egészségügyi rendszer közötti alapvető különbsége: otthon a paraszolvenciára van alapozva, itt az állami finanszírozásra; ott nem a betegről szól a rendszer, itt a beteg a legfontosabb. Munkakörülményekről a tapasztalata: „minden van”-gyógyszer, felszerelés, eszközök, eszközpark, stb.

Fizetésről a véleménye: „a kezdő szakorvosi fizetés a többszöröse az én otthoni 20 éves szakorvosi fizetésemnek. Bértábla van, mely a kezdőnek is irányt ad arra, hogy mennyivel fog mai értéken nyugdíjba vonulni.”

Munkarendről a tapasztalata: kötelező betartani, a dolgozónak kedvez, nem a munkáltatónak. Nem lehet „halálra” dolgoztatni bárkit is. Ha nincs elég dolgozó, akkor külsős, helyettesítőt vesznek fel, nem a sajátját kötelezi túlmunkára. Van idő a beteggel foglalkozni, amit nagyon fontosnak tart. (15. melléklet)

Svájc:

Írországhoz hasonlóan Svájcban sem dolgozott a válaszadók közül fiatal, így ezen ország esetében is csak a 30 évnél idősebb válaszadók véleményére tudok alapozni. Szerintük kint nagyon sok a külföldi és megszokták őket. A svájciak alapvetően kedvesek, és segítőkészek. Aki becsületes, szorgalmas, és együttműködő azt díjazzák, de ha valaki nem az, azt előfordulhat, hogy másképp kezelik.

Belgium:

Belgiumról a fiatalokhoz hasonlóan negatív és pozitív vélemények is érkeztek. A negatívak a munkavállaláshoz kapcsolódnak minden válaszadó esetén. A Belgiumban dolgozó 30 évnél idősebb munkavállalók is nagyon hangsúlyozták a nyelvtudás szükségességét a munkavállaláshoz.

Egy válaszadó szerint Belgiumban nagyon nehéz munkát találni, főleg nyelvismeret nélkül. Nem is igazán elég az angol nyelvtudás, beszélni kell még hollandul vagy franciául (területtől függően) vagy akár mindkét nyelven is. A képzetlen, nyelvismeret nélkül érkező munkásokat bejelentés nélkül, feketén foglalkoztatják, a belga bérek töredékéért. Sokszor nem is kapják meg a beígért összeget. Vannak, akik évek óta kint vannak, családi okokból és nem sikerült állást találniuk, csak pár hónapos, ideiglenes munkákat.

Pozitív vélemény volt, hogy a munkavállalókat jobban védik Belgiumban, erősek a szakszervezetek, nem kell félteni a munkahelyet pl. betegség esetén. Nem köteleznek embereket túlórára, a heti munkaidő 37 óra. A munkakörülmények, juttatások, fizetés nagyon jó.

Egy kint élő anyuka a kimenetel és a kinti munkavállalás nehézségeit mesélte el. Úgy nyilatkozott, hogy nagyon nehéz döntés volt 2 gyereket, és a férjét itthon hagyni. A közvetítő cég, aki kivitte, nem nagyon segítette, csak szállást biztosított. Mindent önállóan kellett megoldania, a számlanyitástól kezdve, a biztosítás elintézéséig, a későbbi lakásbérlet, a bejelentkezést. Ekkor még csak alapszintű nyelvtudása volt ráadásul. Elmesélte, hogy 2 gyermeke közül jelenleg a kisebbik gyermeke van kint vele, aki ott kezdte az óvodát.

Elmondta, hogy mindamellett, hogy nagyon hiányzik a lánya, és a honvágya is elég erős, nem fogok hazajönni, mert egy jobb életet szeretne a gyerekeknek biztosítani és erre kint lát lehetőséget.

Olaszország:

Olaszországról a fiatalokhoz hasonlóan negatív vélemények is megjelentek.

Egy válaszadó szerint, kint is sokat számít az ismerős, aki beajánl. Olaszországban az önéletrajznak kevesebb súlya van, sokkal többet számít a személyes benyomás és a talpraesettség, a tapasztalat. Olaszországban sajnos rosszabb a helyzet a gyakorlati és más kezdő szerződések miatt, mert nem kötelesek fizetést adni illetve a kezdőknek kevesebb adó és járulékos terhe van, ezért amint eléri a maximális korhatárt lecserélik egy fiatalabbra. Az olasz adószám egy katasztrófa, mert rengeteg fizetni való van. Ő úgy nyilatkozott, hogy a könyvelője kiszámolta, hogy 10.000 EUR számlázott bevétel után 3.000 EUR marad meg. Eközben Magyarországon a KATA rendszerben 20.000 EUR-ig 2.000 EUR kell csak fizetni a többi pedig megmarad.

Kanada:

A Kanadában élő hölgy elmondta, hogy nagyon szeret kint élni, de mai eszével nem tette volna ezt meg, mert nagy honvágya van. Kint sokkal jobbak az életkörülményei és a lehetőségei, sokkal jobbak a fizetések, de ennek ára is van. Ő 50 fölött jár már, és szerinte az elején vagy 1-2 év után erre rá sem jön az ember, csak amikor már több éve kint van, ott éli már az életét. Ekkor kell majd szembenézni a honvágygal, a hovatartozás tudat kérdésével.

3.3. 30 évnél fiatalabbak és idősebbek véleményének összehasonlításának összegzése

A 30 évnél idősebb munkavállalók munkavállalás szempontjából sokkal messzebbre merészkednek el, mint a fiatalok. Kinti életük során sokkal többen tapasztalták meg a munkanélküliség fogalmát és ismerték meg a kinti Munkaügyi Központok ellátásait. Az idősebb korosztály válaszaiban az országokról hasonló képet kaptam, mint a fiataloktól, de esetükben már szinte minden országnál megjelentek azért negatív tapasztalatok is, mint az Egyesült Királyság esetében, ahol a fiatalok véleménye teljesen pozitív volt. Az idősebb korosztály tagjai sokszor megemlítették a honvágy jelentőségét, ami a fiataloknál egyáltalán nem volt jellemző. Közülük többen is hangsúlyozták, hogy talán ez a legnehezebb odakint. Sokak szerint ez a probléma csupán az évek múlásával jelentkezik, és nagyon nehéz leküzdeni. Ami szintén eltérés volt, hogy az idősebb korosztály tagjai között többen is voltak olyanok, akik már családotul mentek ki, míg a fiatalok többsége egyedül vágott neki a

külföldi munkavállalásnak, és ha most párjával is él kint, azzal a személlyel odakint ismerkedtek meg. Ez persze adódik a korosztályi különbségből is, hiszen egy 30 évnél idősebb személynek sokkal nagyobb valószínűséggel van családja, mint egy fiatalabbnak, tovább, ha nem muszáj senki sem élne külön a párjától és a gyermekeitől. Ami szintén komoly eltérés volt, hogy a fiatalok között többen is nyelvtanulás, kalandvagy vagy szerelem miatt ment ki, addig az idősebb korosztály tagjai mind az itthoni megélhetési gond miatt ment ki külföldre. Őket a kényszerűség vitte ki. Csupán egy 30 évnél idősebb nyilatkozott úgy, hogy magyarországi vállalata küldte ki. Ezen különbség alapját a korosztályi felfogás, gondolkodás és hozzáállásban látom. A fiatalokat sokszor még hajtja az új megismerése, a világ felfedezése, míg az idősebb korosztály tagja bár nyitottak az újra, nagyobb lépéseket és hatalmas változtatásokat mégis csak kényszerből tesznek meg. A magyarországi változások esetén hasonló elvárásaik vannak a két korosztály tagjainak. Mindenki jobban működő gazdaságot, több fizetést, és munkalehetőséget szeretne, továbbá biztosabb megélhetést. Ami hasonlóságot jelent az a jövőbe vetett hit mértéke. A fiatalok és az idősebbek között hasonló azoknak az aránya akik úgy vélik, hogy rövid időn belül jelentősebb előrelépés nem várható hazánkban, és azoké akik bíznak a pozitív változás irányában. Ami ezen a területen viszont eltérés volt, hogy az idősebbek közül többen mondták azt, hogy bár bíznak az itthoni változások bekövetkeztében, de már nem akarnak hazajönni. Véleményem szerint ők azok, akik régebb óta vannak kint, már beilleszkedtek a kinti környezetbe és kultúrába, és kialakították a kinti életüket. Ami szintén eltérésnek bizonyult, hogy az idősebb korosztály tagjai közül többen találtak őkért negatív megkülönböztetéssel, vagy külföldi létük miatt negatívabb vagy tartózkodóbb hozzáállással. Hogy ez annak tudható-e be, hogy közülük sokan az első kivándorlással mentek ki, amikor még nem ismerték meg kint a magyarokat, vagy érzékenyebbek a külföldiek reakcióira, esetleg több ideje vannak kint és emiatt több tapasztalatuk van, nem tudok választ adni. Ami a két korosztály tagjainak válaszaiban még közös volt, az a nyelvtanulás fontosságának hangsúlyozása az előbbre jutás területén. Több ország is volt, ahol mind a két korosztály véleménye szerint lehet munkát kapni nyelvtudás nélkül, de azok mind alacsony végzettséghez kötött munkák, mint a gyári munkák, takarítói munkák, betanított munkási munkakörök. Ami szintén eltérés volt, az az, hogy kint milyen munkát végeznek. A fiatalok körében jelentősebb az alacsonyabb végzettséget igénylő munkakör. Véleményem szerint ennek oka, hogy az idősebb korosztály tagjai magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek mikor kimentek, mint a fiatalok. Ezt jól mutatja a két korosztály iskolai végzettsége arányát is bemutató diagramja. Ami szintén közös volt a két korosztály válaszában az a bejelentett munkaviszony kérdése. A fiatalok közül csupán 1 fő

mondta azt, hogy nem bejelentett munkát végez, ő babysitterként dolgozik. Mindenki más bejelentett munkát végez, és mind a két korosztályból többen is megjegyezték, hogy kint elképzelhetetlen a fekete foglalkoztatás, mert azért hatalmas büntetés jár, továbbá a társadalmi alapfelfogás része a bejelentett munka és ez nem képezi munkavállalás esetén kérdés tárgyát, mint itthon volt.

3.4 Következtetések, javaslatok

Korosztálytól és iskolai végzettségtől függetlenül ugyanazon problémák miatt hagyták el a kivándorlók Magyarországot. Akár a fiatalok, akár az idősebb korosztály válaszait nézzük az első helyen a nehéz anyagi körülmények, a rossz életkörülmények, az alacsony életszínvonal, és fizetések továbbá a munkanélküliség állt a kivándorlás okaként. Bár többen úgy nyilatkoztak, hogy volt itthon munkájuk, az nem volt elegendő a mindennapi szükségletekre, nem hogy még lakásra, autóra vagy nyaralásra tudtak volna költeni. A fiatalok esetében a kivándorlás okaként pluszban szerepelt még többeknél a nyelvtanulási szándék, a kalandvágy vagy a szerelem. A fiatalok esetében a külföldi országok pozitívabban voltak jellemezve, de általánosságban a 30 évnél idősebbek is pozitívan nyilatkoztak jelenlegi országukról. Több negatív véleményt egyedül mind a két korosztálytól Olaszország kapott, míg az idősebbektől Németország. Az Egyesült Királyságot dicsérték a legtöbben. Számomra meglepő módon az Európai Unió szívének tartott Belgium pozitív és negatív véleményt azonos arányban kapott. A régi gyarmattartó országokban, mint az Egyesült Királyság vagy Franciaország, Spanyolország a válaszadók többsége szerint a külföldiek és a helyi lakosság régi együttélésének köszönhetően nem néznek másként a külföldiekre, egyenrangúként kezelik őket. A válaszadók válaszaiból az is kiderült, hogy a nyelvtanulást nem elhanyagolható tényezőnek tekintik az előrejutásban. Kevés nyelvtudás nélkül csak alacsonyabb munkakörök betöltésére lehet számítani minden országban, míg magasabb szintű nyelvtudással már jobb munkahelyeket lehet találni, amihez magasabb végzettség is kell. A nyelvtanulás fontosságát kiemelten hangsúlyozták Belgium, Hollandia és Svájc esetén. Az is kiderült a válaszokból, hogy a válaszolók szerint Nyugat-Európában jobbak életkörülmények, magasabbak fizetések és jobb munkaadói morál van, mint itthon. A megkérdezettek közel fele úgy válaszolt, hogy külföldön akar maradni. Ennek egyik oka lehet, hogy odakint már felépítettek maguknak egy életet, egy meghatározott életkörülményi szinten, és kialakították az ottani baráti kapcsolataikat. A másik ok amiért nem akarhatnak hazajönni, hogy az itthoni gazdasági és munkaerő-piaci helyzetet nem érzik elég megbízhatónak. A megkérdezettek azon része, akik

úgy válaszoltak, hogy biztos haza kívánnak jönni, ők általában azok akik nyelvtanulás miatt mentek csak ki külföldre, vagy már az elején tudták, hogy nem akarnak végleg kint maradni. A válaszadók közül azok akik nem tudják, hogy haza akar-e jönni, azok vagy még vagy nem érzik a kinti munkahelyüket és életüket teljesen megalapozottnak és biztonságosnak, vagy még az itthoni helyzetet nem látják megfelelőnek a hazatelepülésre, de bíznak a gazdaság fellendülésében, és az életszínvonal növekedésében. Ezt alátámasztja, hogy többen is a bizonytalanok közül meg is jegyezték, hogy a gazdasági helyzet változásától függ a hazatérésük.

A válaszadók egy része a külföldi országban megtalálta azt a boldogulási és önmegvalósító lehetőséget amit idehaza nem talált. Többen is úgy nyilatkoztak, hogy kint ha becsülettel dolgozik valaki akkor megbecsülik és van előrejutás míg idehaza erre nem láttak lehetőséget. Ugyanakkor a kivándorlás oka esetükben sem ez, hanem a rossz anyagi körülmények és a munkanélküliség vagy az alulfizetett munka volt és odakint fedezték csak fel a jobb önmegvalósítás lehetőségét.

A kinti életvitelt többen sokkal nyugodtabbnak és barátságosabbnak találták, mint idehaza. Ezek mellett az általános társadalmi hozzáállást is pozitívabbnak ítélték meg, mint hazánkban. Sokan megemlítették, hogy a külföldi országokban ahol élnek nincs diszkrimináció, a teljesítmény a legfontosabb és nem a származás, továbbá, hogy a munkaadók hozzáállása is sokkal pozitívabb és emberségesebb, mint hazánkban. Ettől függetlenül a kivándorlás okaként ez senkinél sem szerepelt, ezt is az önmegvalósításhoz hasonlóan kint plusz pozitív élményként fedezték fel.

Sokan keresik napjainkban arra a kérdésre a választ, hogy mit kellene azért tenni, hogy a hatalmas munkaerő elvándorlást megállíthassuk. A kérdésre az első és alapvető válasz, hogy még több pénzre és támogatásra van szüksége a munkaerőpiacnak és a gazdaságnak. Sajnos azonban erre nincs végtelen forrása a kormánynak. A válság nem csak hazánkat, de más Európai országot is a recesszióba sodort. A kérdés azonban az, hogyha más országokat ugyan így érintett a válság, akkor miért van ott kint még mindig jobb életkörülmény. Amikor erre a kérdésre keressük a választ, nem szabad elfelejtenünk a régi rendszert sem. A nyugatnak a kapitalizmusra épülő, hagyományait már jól ismerő világát, és a szocializmus utáni rendszerváltozás világát és a közép-kelet európai országok 23 éves ismeretségét a kapitalizmussal a nyugati országok 68 évével szemben. Azonban ha a nyugati országok jobban képesek kezelni a recessziót mint mi, akkor talán érdemes megnézni az ő megoldásaikat,

azokat újragondolni a hazai viszonyoknak megfelelően és bevezetni őket idehaza. Ezen felül persze a saját megoldásokat, újító ötleteket sem szabad elvetni.

Sorba nézve azokat a problémákat, ami miatt a kérdésekre válaszolók külföldre mentek a következőkben megnézem a jelenlegi válaszokat, és további megoldási javaslatokat próbálok tenni, hogy növeljük az itthon maradáást.

Az első megoldás, amit jelenleg is folyamatosan próbál a kormány a gazdaság élénkítése lenne, és a feketemunka visszaszorítása. Ha javul a gazdaság, akkor munkahelyek teremődnek, csökken a munkanélküliség, javulnak a fizetések és mindezeknek köszönhetően nő az életszínvonal is. A kormány egyik jelenlegi gazdaságélénkítő programja az Új Széchenyi Program, ami 7 alprogramból áll, melyek a következők: 1. Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program, 2. Zöldgazdaság-fejlesztési Program, 3. Otthonteremtési Program, 4. Vállalkozásfejlesztési Program, 5. Tudomány – Innováció Program, 6. Foglalkoztatási Program, 7. Közlekedésfejlesztési Program.

Az Új Széchenyi Terv a vállalkozások, az önkormányzatok és az állam közös kockázatviselésén alapul. Az állam alapvetően a hazánk rendelkezésére álló uniós támogatásokkal vesz részt a fejlesztési kockázatközösség megteremtésében. Az Új Széchenyi Terv keretében lépéseket tesz a kormány az üzleti környezet és a versenyképesség javítására. A program célja a kormány által ígért 1 millió új munkahely megteremtése. Jól látszik, hogy ezzel az élénkítő programmal a kormány a gazdaság több területén is változást kíván elérni. A vállalkozásoknak lehetőségük van a program keretében támogatásokra pályázni és a támogatásokból a vállalkozásokat fejleszteni aminek köszönhetően új munkaerőt tudnak felvenni, többet tudnak költeni (még ha csak a fejlesztésre is) ami visszafog a gazdaságba és ezáltal élénkít.

A munkanélküliség csökkentésére és a fiatalokkal szembeni pozitívabb munkaadói hozzáálláson nem csak a gazdaság élénkítésével lehet segíteni. A kormány több aktív és passzív gazdaságpolitikai eszközt is bevezetett már ennek a kezelésére. A fiatalok vállalkozóvá válásának segítésére jött létre a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében a fiatalok vállalkozóvá válásának segítését szolgáló pályázati program melynek célja, hogy minél több pályakezdő fiatal kezdjen önálló vállalkozásba. A pályázatban a közvetett kedvezményezettek köre a 35 év alatti, más vállalkozásban többségi tulajdonnal nem rendelkező új egyéni vállalkozást, vagy mikro vállalkozást indítani tervező természetes személyek. A TÁMOP célja, hogy a fiatalok alkalmazkodóképességének és vállalkozóképességének fejlesztésével hozzájárul a célcsoportba tartozók gazdasági

aktivitásának növeléséhez, munkaerőpiacra történő belépéséhez, valamint a vállalkozásindításhoz és működéshez szükséges kompetenciák elsajátításához.

A kormány nem csak a vállalkozásteremtést ösztönzi, de vállalatok támogatásával is csökkenteni kívánja a fiatalok munkanélküliségét. Ilyen program a munkáltatók szociális hozzájárulási adókedvezménye, amit a 25 évnél fiatalabb első munkahelyes pályakezdekők után vehetnek igénybe a vállalatok. Ez abból áll, hogy nem kell a szakképzési hozzájárulást megfizetni a foglalkoztatás első két évében a 25 év alatti, legfeljebb 180 nap munkaviszonnyal rendelkező pályakezdekő munkavállalók után.

Hazánk mindezek mellett csatlakozott az Európai Unió „Ifjúsági garanciaprogram” elnevezésű kezdeményezéséhez, aminek célja, hogy a fiataloknak az iskola elvégzése után vagy az előző munkahely megszűnését követően 4 hónapon belül az Állami Foglalkoztatási Szolgálat valamilyen lehetőséget ajánljon fel, ami lehet állás, gyakornoki munka, vagy továbbképzési lehetőség. Ennek célja, hogy a fiatalok ne vesszenek el az iskola befejezte után a munkanélküliségben, ne alakuljon ki hazánkban is az elveszett nemzedék fogalma.

Mindezek mellett hazánk is felismerte, hogy nem csak a már munkanélküliséggel küzdő fiatalokkal kell foglalkozni, hanem a jövő nemzedékével is. Emiatt idehaza is elindult az oktatás átalakítása a duális szakképzés felé, hogy a fiatalok minél több gyakorlattal rendelkezzenek az iskola befejezésére és a szaktudásuk a piaci igényeknek megfelelő legyen. Ennek egyik alapja, hogy a kormány különböző hazai és uniós pályázatok segítségével igyekszik a vállalatok számára vonzóvá tenni a gyakornokok alkalmazását, úgy hogy bér- és járuléktámogatást nyújt számukra, továbbá az új munkahely tárgyi feltételeinek kialakítását is támogatja. Azzal azonban mindenkinek tisztában kell lennie, hogy az oktatás átalakítása nem történhet meg egyik napról a másikra, ennek a kialakítás hosszú éveket fog jelenteni hazánkban.

Ezek mellett pedig érdemes megnézni az Európai Unió más országaiban működő programokat, támogatási rendszereket is. Franciaországban a „Cselekvés a fiatalságért” program elve alapján a gyakornokok felvételét támogatják az egyes vállalatoknál, a felvett gyakornokok után egy évig nem kell megfizetni a társadalombiztosítást. Hasonló kezdeményezésnek a bevezetésével hazánkban csökkenteni lehetne a fiatal munkanélküliség keletkezésének azon okát, hogy a fiatalok nem rendelkeznek elég szakmai tapasztalattal. Egy gyakornoki program amiért fizetés jár a gyakornokoknak és támogatás a vállalkozásoknak utánuk bizonyára pozitív visszajelzést kapna a vállalatok részéről.

Az Egyesült Királyságban 1998-ban vezették be a „Fiatalok New Deal”-jének nevezett a pályakezdekők foglalkoztatását elősegítő programot. Célcsoportja azok a fiatalok akik 6

hónapon keresztül folyamatosan munkanélküli segélyt kapnak. Az első négy hónapon keresztül egy személyes tanácsadó foglalkozik a munkakeresővel, melynek során egyéni tervet dolgoznak ki a mihamarabbi elhelyezkedés céljából. A négy hónap elteltével akik nem találnak állást négy lehetőség közül választhatnak vagy a támogatott munkát választják, vagy a teljes idejű oktatásban és képzésben való részvételt, vagy önkéntes munkát vállalnak vagy egy környezetvédelmi különítménynél vállalnak munkát. A fiatalok szerint a program sikere a személyes tanácsadóval való konzultációban rejlik, valamint az is fontos, hogy az embereket nem kényszerítik bele olyan állás elfogadásába ami nem illik hozzá. Bár ez a program a már munkanélküli fiatalokkal foglalkozik ennek ellenére egy hasonló program szintén segíthetne hazánkban az elhelyezkedés növelésében és a tanácsadási munkával a kilátástalanság és elkeseredettség kezelésében.

Ha megnézzük az eddigi programokat látszik, hogy az oktatás átalakításának kivételével szinte mindegyik a már munkanélküli fiatalokkal foglalkozik, és egy sem a munkanélküliségük okát próbálja meg orvosolni, mint a nem megfelelő végzettség, a gyakorlat hiánya, vagy a nyelvtudás alacsony szintje, esetleg a munkáltatói negatív attitűdök megszüntetése.

A nem megfelelő végzettség alatt arra gondolok, hogy ha ma valaki megnézi egy nagyobb város szakmunkás iskoláinak szakmáit vagy a felsőoktatási szakirányokat, akkor sok olyan képzést talál, amiből legyünk őszinték nem lehet megélni vagy csupán egy-egy igen szerencsés, és tehetséges embernek tud munkát adni. Ma Magyarországon jelenleg képeznek tűzzománcost, gyors és gépíró, háziasszonyt, régészt, parkgondozót stb. Egyik szakmát sem kívánom lebecsülni, de legyünk őszinték, a számítógép világában már felesleges szinte a gép és gyorsíró oktatás. A fiatalok számára, akik a technika világában nőttek fel és napi szinten „püfölik” a számítógépet, chatelnek, facebookoznak egy szöveg gyors megírása nem okoz gondot, a helyesírást meg ellenőrzi a gép. A régész szintén egy szép munka, de hazánkban nincs arra szükség, hogy belőlük tucatot képezzünk évente. És sajnos ezen hazánkban felesleges szakmák sorát sorolni lehetne. Amit szintén fontos lenne, hogy valaki elmondja a fiataloknak még a pályaválasztás előtt azt, hogy mi számít ma Magyarországon hiányszakámnak és mi a telített terület. Nagyon fontos lenne, hogy ezekről a fiatalokat még időben általános iskola 7. és középiskola 10. osztályában tájékoztassák, azon felül, hogy az osztályfőnöki órán szó esik a pályaválasztásról. Ha a fiatalok és persze a szüleik tisztában lennének ezekkel a tényekkel, akkor talán kevesebb felesleges szakmát végző fiatal, vagy túltelített szakmával rendelkező végeznél el az egyetemeket és válna végül munkanélküli

pályakezdővé vagy hagyná el a tanult pályáját. Hasonló elgondolásból jöttek létre a pályaorientációra specializált intézmények, melyek bár már jelen vannak hazánkban mégsem kaptak még elég hangsúlyt, vagy váltak kötelezővé az iskolák számára. Ez az a terület ahol a tanácsadás feladata a pályaorientációra kihangsúlyozva jelentős feladatok kellene, hogy kapjon a jövőben. A tanácsadásnak már az általános iskola felső tagozatában el kellene indulnia és egészen a munkavállalás kezdetéig el kellene, hogy kísérje a fiatalokat.

A másik terület ahol kiemelten fontos lenne, hogy a fiatalok fejlődjenek az a gyakorlat. Ma egy egyetem elvégzéséhez max. 4 hónap gyakorlat kell, de van olyan ahol 1-1 hónap nyári gyakorlat is elegendő. A középiskolai szakmákhoz pedig csupán 1-1 hét kell. A gyakornoki programok még csak most kezdenek elterjedni hazánkban. Sajnos azt veszem észre, hogy sokszor bár van lehetőség gyakorlati helyre elmennie egy fiatalnak, még sincs tisztában ennek a jelentőségével, csupán már mikor munkanélküli akkor jön rá, hogy kellett volna. Fontos lenne, hogy az egyetemek, és középiskolák felhívják a fiatalok figyelmét akár egy kampány keretében is arra, hogy fontos a gyakornoki munka, vagy akár a diák- és nyári munkák is, mert a jövőbeni elhelyezkedéshez ez elengedhetetlen lesz.

A szakmai gyakorlat területén nem csak a fiatalok hozzáállásán, hanem a cégeknek a fiatalokhoz való viszonyán is változtatni kellene. A legtöbb cég nem akar a fiatalok betanítására időt és energiát fordítani, holott a tapasztalt fiatal munkaerőt pedig szeretik gyorsasága, lendülete és kreativitása miatt. A kormány a járulékok csökkentésével és a támogatások növelésével kívánja ezt elérni, de sok esetben az alapvető hozzáállást kellene megváltoztatni. Fontos lenne, hogy a vállalatok rájöjjenek hogy a fiatalokban a lehetőség rejlik és nem a kiadás.

A másik terület, amire mind az oktatásnak, mind a fiataloknak nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie az a nyelvi oktatás. Véleményem szerint hazánk oktatási rendszere a nyelvek területén ott hibázik a legnagyobbat, hogy a nyelvtan sulykolja a fiatalokba és „megfélemlíti” a gyerekeket a bátor beszéd használatától. Ha egy gyerek el mer mondani egy mondatot egy idegen nyelven, de a tanár minden szónál a nyelvtant javítja az nem segít abban, hogy a gyermek használni merje a nyelvet, mert azt fogja érezni, hogy buta hozzá. Természetesen ezzel nem azt hangsúlyozom, hogy a nyelvtant el kell felejteni, hanem azt, hogy fontos lenne az egyensúly megtartása, hogy a gyermek ne féljen megszólalni. A nyelvtanulás esetében a fiataloknak pedig azzal kellene tisztában lenniük, hogy egy nyelvet tudni bár komoly erőfeszítést jelent, mégis nagyon hasznos. Véleményem szerint ezen a területen is fontos lenne egy kampány indítása mely felhívja a fiatalok figyelmét, hogy a boldoguláshoz tudni kell idegen nyelven beszélni, sőt a mai világban már nem csak egy nyelven.

Több kivándorlónál a hazai politikai élet és hozzáállás is a kivándorlás okát képezte. Sok politikai felfogást, nézetet és hozzáállást örököltünk az előző rendszerből, de abban mindenkinek igaza van, hogy ebből ki kéne már nőni. Az az ifjúság, akihez én is tartozók már nem ismeri a régi rendszer szokásait, ő az újra, a demokratikusabbra és az igazságosabbra vágyik, arra amit a nyugat hirdet. Ezen csak a közös hozzáállás megváltoztatásával és a téves rendszer nem támogatásával lehetne hosszú évek alatt változtatni. Fontos lenne, hogy a cél elérését (mint pl.: egy időpont, előrejutás a sorban, büntetés elkerülése) ne a borítékba bújtatott pénz hajtsa előre.

Negatív hozzáállás egy általános jellemzés ránk, magyarokra. A magyarok pesszimisták és ezzel senkinek se mondok újat. De mit kéne tenni, hogy pozitívabban lássuk a világot? Ha megváltoznak a gazdaság, és beindulna az élénkülés talán kevésbé lennénk negatívak? Aki régen nézte a Szomszédok című sorozatot és most újra megnéz belőle egy részt az rájön, hogy akkor is ugyan azokon a dolgokon búslakodtunk, mint manapság. Az elhangzott beszélgetésben csak az árakat és a fizetések mértékét kéne kicserélni és mintha már egy mai beszélgetést hallanánk. A hozzáállás 20 év alatt semmit sem változott akárhog is alakult közben a gazdaság. Ezek alapján pedig a magyarok pesszimista hozzáállása a dolgokhoz nem a gazdasági helyzet függvénye, hanem mindennapi mentalitásunk része. Ezen pedig szintén csak a társadalom tud változtatni. Próbáljunk meg a mindennapokban nem mindenre negatívan nézni, lássuk meg az apró dolgokban is a szépet, és ne morogjunk folyton. Legyünk pozitívabban egyénenként és akkor talán a magyar társadalom is előbb vagy utóbb pozitívabb lesz egyszer még ha ez kissé merész kijelentésnek is tűnik.

Sokan különbségnek nevezték meg Magyarországot és a nyugati országok között a munkáltatók hozzáállását a munkavállalókhöz. Magyarországon a legembertelenebb munkáltatóknak pont ezért meglepő módon a nyugatról jövő multikat tartják. Véleményem szerint ezen csak a jobb érdekérvényesítő képesség, a hatékonyabb szakszervezetek, és üzemi tanácsok tudnának változtatni. Másrészről a munkavállalók jobb önvédelmi képességének, a nem hagynak mindent megtenni magukkal képességét kellene fejleszteni. Ebben is a szakszervezeteket látom fő vezetőnek, illetve a társadalmi hozzáállás megváltozása is szükséges. Az „ez történt velem, nem tudok ellene mit tenni” hozzáállás az amin fontos lenne, hogy változtassunk, és akkor a munkáltatók is rájönnének, hogy nem tehetnek meg mindent. Ugyanakkor a munkáltatóknak is rá kellene jönnie, hogy az emberség és néhány kedves szó nem kerül semmibe és az embereknek sokat számít és talán akkor kevesebben hagyják ott őket, kisebb lenne a fluktuációjuk és több jó munkaerőt tudnának megtartani.

A tanácsadásnak nem csak az oktatás, nyelvtanulás és szakmai gyakorlat területén kell, hogy támogató, tanácsadó szerepet töltsön be, hanem a munka világába vezető az iskola befejezése előtti közvetlen és az iskola utáni szakaszban is. Fontos, hogy az iskola végén egy tanácsadó felkészítse a fiatalok az álláskeresés rögzös útjára, a nehézségekre, és megtanítsa nekik az álláskeresés alapvető fortélyait is, mint az önéletrajz, és motivációs levél megírása, az interjúval való megjelenés. Továbbá fontos lenne, hogy felhívja a fiatalok figyelmét a munkaügyi központok szolgáltatásaira is, még az iskola vége előtt. Ezeken felül fontos lenne, hogy a fiatalok még az iskola befejezése előtt munkajogi és gazdasági, életvezetési tanácsokat is kapjanak, ami segíti majd őket a munka világában való hatékonyabb részvételben.

Véleményem szerint a tanácsadás egy olyan folyamat, aminek egy fiatal az általános iskolától egészen a munkakezdésig el kellene, hogy kísérjen. Végig mellettük kéne, hogy legyen mint segítő és támogató, aki minden sorsfordító lépésnél, mint az iskola és pályaválasztás, majd az álláskeresés mellettük áll, és segíti őket.

4. Befejezés

Dolgozatomban a fiatalok kivándorlásának okára kerestem a választ, arra, hogy miért mennek ki a fiatalok külföldre. Kíváncsi voltam, hogy milyen olyan lehetőségeket látnak a többi országban, amit idehaza nem láttak, és mi lenne az, aminek meg kellene itthon változnia, hogy ismét hazatérjenek. Dolgozatom elején 4 hipotézist állítottam fel ismereteim alapján melyeket a kivándorlás okaként értelmeztem. A válaszok az 1. és 2. hipotézisemet, azaz, hogy a kivándorlás oka a kevés álláslehetőség és az alacsony itthoni bérek teljes mértékben alátámasztották. A 3. és 4. hipotézis, azaz, hogy a kivándorlás oka a nyugati országokban rejlő nagyobb önmegvalósítás továbbá a nyugati országok kultúrájának vonzása, és a nyugodtabb életkörülmény reménye a válaszok nem támasztották alá. Bár fontos hangsúlyozni, hogy ezt a két területet is vonzóbbnak találták külföldön, de nem ezért mentek ki. Korosztálytól és iskolai végzettségtől függetlenül ugyanazon problémák miatt hagyták el a kivándorlók Magyarországot.

Fontos észrevennünk, hogy hazánkat egyre több fiatal hagyja el és próbál külföldön szerencsét. A külföldi jobb élet reménye és az itthoni rossz gazdasági helyzet, és a magas munkanélküliség űzi őket külföldre. Sokan reménytelennek tartják az itthoni megélhetést a fizetésekből és amikor elindulnak bíznak abban, hogy odakint a jobb élet várja őket. Bár a válaszolók mindegyike megtalálta a számítását a külföldi országban és elenyésző volt aki bármi negatívát is mondott az ottani állampolgárok hozzá való viszonyában, plusz mindenki bejelentett munkát végez azért fontos tisztában lenni azzal, hogy kint sem minden tökéletes. Ott is lehet találkozni feketemunkával és szegénységgel is. Ugyanakkor, amíg az emberek azt látják, hogy nyugaton magasabb az életszínvonal és magasabbak a jövedelmek a válság ellenére is, addig egyre többen fognak kimenni külföldre dolgozni.

Fontos, hogy a kormány tisztában legyen azzal, hogy a fiatalok körében igen magas az országot már elhagyó és az országot elhagyni szándékozók száma, és sokan már nem csak a hosszadalmas munkanélküliség vagy pár év itthoni munkavállalás után indulnak el egy másik országba, hanem már tanulmányaik alatt is. A jövő gazdasága, szociális rendszerünk fenntarthatósága és a hazai teljesítmény növekedése érdekében is fontos, hogy a kivándorlást megállítsák és a fiatalokban rejlő tudás és munkaerő ne hagyja el az országot. A kormány az oktatás átalakításával és a támogatások növelésével igyekszik támogatni a fiatalok elhelyezkedését, javítva ezzel az esélyeiket. Ugyanakkor a már dolgozó fiatalok helyzetén ezzel már segít. Az életszínvonal és a fizetések értékének növelése még mindig várat magára

és amíg egy fiatal azt érzi és látja, hogy külföldön sokkal több esélye és lehetősége van és itthon pedig nem lát javulást addig továbbra is a kivándorláson fog és egyre többen fognak gondolkodni.

Dolgozatom témáját érdemes lenne az itthon maradók irányában is megismételni. Vajon mi annak az oka, hogy egyesek még a szűkös gazdasági körülmények között is itthon maradnak? Mi tartja őket itthon? Azzal mindenki egyetért, hogy akik itthon maradtak azok között is van munkanélküli, vagy nehéz anyagi körülmények között élő. Ők miért nem mennek ki külföldre? Félnék vagy talán már ők is tervezik a kiutat és csak a végső lökést várják? Vagy van olyan valami, gondolat, felfogás, ember vagy jövőbeni remény aki és ami miatt semmilyen körülmények között sem hagynák el Magyarországot? Véleményem szerint érdemes lenne ezeknek a kérdéseknek is utána járni, elvégre a teljes képet a jelenleg kivándorlási kérdésről a két oldal megismeréséből kapnánk meg.

5. Felhasznált irodalom

1. http://index.hu/belfold/2012/10/11/a_politika_es_a_kozhangulat_miatt_menekulnek_a_magyarok/ letöltve: 2013. október 15.
2. http://www.tarki.hu/hu/news/2012/kitekint/20120523_migracio.html letöltve:2013. október 15.
3. Berde Éva-Czenky Klára-Györgyi Zoltán-Híves Tamás- Morvay Endre-Szerepi Anna- Diplomával a munkaerőpiacon Felsőoktatási Kutatóintézet Budapest 2006.
4. Gyöngyösi Krisztina- Geiszt Gábor: Fiatalok foglalkoztatottsága, munkaerőpiaci helyzete. Új ifjúsági szemle: 2008. nyár-ősz. 45-57. oldal
5. Módszertani kézikönyv: Pályaorientációs és munkatapasztalat-szerző gyakorlat, Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitikai Tanszék Debrecen 2007.
6. Galasi Péter-Varga Júlia: Munkaerőpiac és oktatás MTA Közgazdaságtudományi Intézet Budapest 2005.
7. Györgyi Zoltán: A képzés és a munkaerőpiac Találkozások és töréspontok Új Mandátum kiadó 2012.
8. Oktatás és munkaerőpiaci érvényesülés MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont Budapest 2001.
9. Balas Gábor és társai: A jövő munkahelyeiért II. kötet. Adalékok egy magyar foglalkoztatáspolitikai stratégiához - összefoglaló és háttér tanulmányok Módszertani függelék. Készült a Foglalkoztatási Hivatal megbízásából 2011. Kiadó: Hétfő elemző Központ
10. Jorge Pegado Lizel: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság előadó: Antonello Pezzini, társelőadó: Karel Havlicek, felelős: Plézer Ádám, Az „Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága” (CCMI) Véleménye: A gazdasági és pénzügyi válság hatása a munkaerőnek a termelő ágazatok közötti megoszlására, különös tekintettel a kkv-kra (saját kezdeményezésű vélemény) Brüsszel, 2011. április 13.
11. A Magyar Köztársaság Kormánya Társadalmi Megújulás Operatív Program 2007-2013.
12. <http://www.corvinusembassy.com/ep/?page=2&article=2&show=133> letöltve:2013. július 30.
13. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség http://www.nfu.hu/uj_szechenyi_terv letöltve:2013.október 21.
14. <http://www.ofi.hu/tudastar/onkormanyzati/horn-daniel-mennyibe> letöltve: 2014. január 26.

15. Pszichológia és munkanélküliség Tanulmányok a munkavállalási tanácsadáshoz kapcsolódó kutatások köréből Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gazdaság és Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézete, szerkesztette: Szilágyi Klára 1993
16. TÁRKI- Hárs Ágnes vezető kutató: Magyarok külföldi munkavállalása, Budapest, 2011. március
17. <http://www.hrportal.hu/c/ifjusagi-centrumok-a-munkanelkuli-fiataloknak-20131120.html> letöltve: 2013.11.20.
18. http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=sajtonak_fogalom letöltve: 2014. február 5.

6. Mellékletek

1. melléklet

Kérdőív

Tisztelt Hölgyem /Uram!

Mikó Eszternek hívnak és emberi erőforrás tanácsadó szakos hallgató vagyok. Jelenleg TDK munkámat írom a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési nehézségeiről és külföldi munkavállalási szándékairól továbbá arról, hogy mit tehet a tanácsadás a fiatalokért, hogy ne hagyják el az országot.

Olyan emberekkel segítségét szeretném kérni a TDK munkámhoz, akik már külföldön élnek, vagy végleg, vagy csak ideiglenes munkavállalási szándékkal.

Kérem, segítse dolgozatom elkészítését és válaszoljon a kérdéseimre, mely körülbelül 5 percet fog igénybe venni. A kitöltött válaszokat kérem, küldje el részemre a mikoeszter@freemail.hu vagy a mikoeszter@gmail.hu e-mai címre.

Segítségét köszönöm!

Tisztelettel:

Mikó Eszter

1. Neve (kitöltése nem kötelező)
2. Neme?
3. Kora?
4. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik?
5. Születési helye?
6. Jelenlegi lakhelye?
7. Mely országokban dolgozott eddig?
8. Véglegesen kinn kíván maradni?
9. Ha nem mennyi ideig tervezi, hogy külföldön marad?
10. Milyen munkát végez külföldön?
11. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? (amennyiben 10 éven belül fejezte be az iskolát)
12. Miért ment ki külföldre dolgozni?
13. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik?
14. Hol találta a külföldi álláslehetőséget?

15. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon?
16. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön?
17. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát?
18. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között?
19. Bejelentett munkát végez odakinn?
20. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott?
Mi volt a különbség a hazai ellátás között?
21. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz?

Amennyiben a feltett kérdéseken kívül egyéb véleménye is van a külföldi munkavállalással kapcsolatban és megosztaná velem, élményeit, véleményét és van rá ideje, kérem azt is írja meg részemre.

Még egyszer köszönöm a segítségét és a válaszait.

Tisztelettel:

Mikó Eszter

2. melléklet

1. Neme? nő
2. Hány éves? 24
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Érettségivel rendelkezem.
4. Hol született? Pásztón, Magyarországon.
5. Jelenleg hol lakik? Como, Olaszország
6. Mely országokban dolgozott eddig? Olaszországban
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Fagylaltkészlet felelős voltam, jelenleg munkanélküli vagyok
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? Rögtön, 19 évesen
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Mert nyaralásaim során megtetszett az ország
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Nem
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Külföldi barátok segítségével
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Családot, és a barátokat
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? A munka bérezésnek
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Magyarországon nem lehet megélni egy normál fizetésből és az elhelyezkedés nehézséges.

16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Kint magasabbak a bérek
17. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Nem részesültem
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Sajnos nem nézik jó szemmel a külföldieket, egy magyar mindig is csak egy magyar marad, kicsi nyers megfogalmazás, de sajnos ez az igazság. Általánosságban mondom ezt, szerencsére engem még nem ért semmiféle „bántalmazás”.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Igazából én nem csak a munka miatt jöttem ki, hanem az ország szeretete miatt. De nyilván sokkal jobban megéri itt dolgozni, mint Magyarországon! Például az itteni árakhoz képest egy nem túl magas jövedelemből fel tudtam tartani magam (albérlet, autó, kényelmes élet) amit otthon biztosan nem tudtam volna megtenni minimálbérből, sőt talán még kicsivel nagyobb keresetből sem. Azért beszélek múlt időben, mert jelenleg munkanélküli vagyok, sajnos most Olaszországban sem a legjobb a helyzet. Tehát nem bántam meg, hogy kijöttem.

3. melléklet

1. Neme? nő
2. Hány éves? 22 éves vagyok
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Szakosított érettségim van
4. Hol született? Hatvanban
5. Jelenleg hol lakik? Bad Neuenahr-Ahrweilerben, Németországban
6. Mely országokban dolgozott eddig? Németországban, és Magyarországon.
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Nem
8. Ha nem mennyi ideig tervezi, hogy külföldön marad? 2-10 évet körülbelül.
9. Milyen munkát végez külföldön? Felszolgáló vagyok.
10. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? Főiskola közben mentem ki.
11. Miért ment ki külföldre dolgozni? Jobb a fizetés kint.
12. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen
13. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Interneten a jobinfo.hu honlapon.
14. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Családot, és a barátokat.

15. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? A megélhetési lehetőségeknek.
16. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Munkahelyeket, és az elfogadható fizetést.
17. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Németországban ugyan sokkal precízebben követelik a munkát, mint itthon, viszont sokkal jobban meg is fizetik. Az embernek nem csak megélni, hanem félretenni is van lehetősége.
18. Bejelentett munkát végez odakinn? igen
19. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Nem
20. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Nagy megértéssel és türelemmel fogadtak.
21. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Már 8 hónapja dolgozom Németországban és most készülök Ausztriába. Véleményem szerint Ausztriában egyébként sokkal több a munkalehetőségek száma és még sincs olyan messze Magyarországtól, könnyebben meg lehet oldani a hazajutást. Sajnos jelenleg egy olyan helyen dolgozok, ahol először nagy szeretettel és türelemmel fogadtak, viszont ez mostanra már lankadt. Jóval többet megérttek németül és sokkal jobban beszélem is, viszont ez ahhoz vezetett, hogy a kollégákkal is sokkal több összetűzésem akad. A német idősebb (40-50 éves) nőkkel nehéz egyetérteni, hajlamosak sokat stresszelni és ezt a kollégákon levezetni. Másik problémám pedig a főnököm. Első szabadságommal nem is volt gond, simán elengedtek, minden rendben ment. Viszont másodszor már nem adták ki, arra hivatkozva, hogy kevés az ember és tele lesz az étterem. Pedig a szüleim jöttek látogatóba, ami egy külföldön dolgozó és egyedül élő fiatal lánynak elég nagy öröm. Most pedig felmondtam és ezért nem kaptam meg a szabadságomat akkor, amikor szerettem volt, pedig szintén világosan elmondtam, hogy nekem orvoshoz kell mennem. Persze amikor bevitettem az orvosi igazolást, miszerint kiírt az ottani orvos betegállományba, hogy hazajöhessek, a főnököm már ideges volt. Szóval kint sem egyszerű a helyzet, tényleg csak a pénz miatt éri meg. Viszont a honvágy néha elég elviselhetetlen, erre fel kell készülni és meg kell tanulni kezelni.

4. melléklet

1. Neme? férfi

2. Hány éves Ön? 28
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Főiskolával rendelkezem.
4. Hol született? Budapesten.
5. Jelenleg hol lakik? Marbellaban, Spanyolországban.
6. Mely országokban dolgozott eddig? Spanyolországban
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Bolt vezető vagyok, olyan manager féle.
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? 2-3 évre az iskola befejezése után.
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Mert otthon nincsenek lehetőségek, se kereseti, se munka lehetőség.
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen.
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Itt, külföldön.
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? A barátnőmet és a barátaimat.
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Kormányváltás kellene, fizetések EU színvonalon azaz 1000EUR fizetés és felette plusz munka szerződés. Ezen felül az emberek hozzáállásának, nézeteinek, lelki felépítettségnek.
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? A szebb jövő lehetőségét. Megbecsülést, megfelelő vagy akár csak elegendő anyagi juttatást, emberek nyitottságát és életfelfogását.
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Sokkal több figyelmet fordítanak itt kint az egyénre, a tényleges szakmai tudásra. Kevesebb figyelmet kap a „ki-kinek-a kije” illetve honnan, melyik iskolából van a diploma, ott fizetős vagy nem fizetős volt. Továbbá a munka szerződést itt fontosnak, alapnak tartják, ami után jár munkanélküli segély arra az esetre, ha nem volna munkád.
17. Bejelentett munkát végez odakinn? Csak azt lehet. A céget megbüntetik 3000EUR-ra ha nem vagyok bejelentve, nem éri meg a munka adónak, hogy ne jelentsen be.
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Még nem, de több ismerősöm igen. Könnyen, egyszerűen elintézhető, nem körülményes az ügyintézés. Hamar utalják is az első segélyt, nem kell utána járni, igazolni 100 féleképen, hogy nem dolgozol. Volt szerződésed, megnézik a gépben, és másnap már utalják a számládra a neked járó havi 400-800 EUR segélyt maximum 6 hónapig míg munkát keresel.

19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Ha a nyelvtudás megvan, különösebb kivételezés nincs se pro se kontra. Talán jobban is szeretik a külföldieket a nyelvtudás és munka tapasztalatok miatt, más a munkamorál itt a spanyoloknál, mint nálunk otthon. Másképp szocializálódtunk így az itteni elvárásoknak könnyű megfelelni a saját munkatempónkkal, amit otthonról hozunk.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Én tiszta szívemből mindenkinek azt kívánnám, hogy menjem külföldre dolgozni, keressen lehetőségeket, merje és akarja újra építeni a kapcsolatrendszerét más országokban, nézegessen a neten lehetőséget. A külföldre költözés után egész más szemszögből vizsgálja majd a munka kérdését. Itt pl. a McDonaldsban a pult mögötti eladó kap 1100EUR-t és be van jelentve. Pontosan 8 órát dolgozik és nem nézi le senki mert McDonaldsban dolgozik. Végez, beül az új VI-Golfjába amit részletre fizet havi 150EUR-val, de megteheti mert ha 400EUR-ért lakást bérel meg akkor is marad több mint 500EUR-ja élni. Ez az 500EUR még mindig több mint egy otthoni átlagfizetés, amiből még lejön a lakás, a kocsis, stb. De nem feltétlen csak az anyagi előnyei vannak. Az emberek általános felfogása és szociális hozzáállása az élethez más. Mivel mindenki valamilyen szinten elégedett a saját teljesítményével ezért kevésbé méri, illetve értékeli le és fel a másikat. Könnyebben meg tud maradni az emberség. Kevesebb a bűnözés is ebből kifolyólag. Az emberek szívesebben fizetnek adót is ami pl. 21% általános adó, nem pedig 27% plusz a többi luxuscikk adó és társai. Ebből az adóból pedig mivel mindenki kb. tisztességesen fizeti, szebbek tudnak lenni az utcák, terek, tisztábbak az utcák, stb. Tehát a napi környezetedre is kihatással van megint csak a pénz, illetve annak hiánya. Itt Marbellán nem elhanyagolható a napi napsütéses órák szám/év és a szép lányok száma sem. És persze a tenger is gyönyörű. De sok barátom él Németországban, Belgiumban, Israelben vagy épp Angliában. Egyikünk sem fog Ferrarit venni jövőre, de az általános életfeltételek és körülményeink javultak mindenképp.

5. melléklet

1. Neme? Férfi
2. Hány éves? 34 éves vagyok.
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Villamos mérnök és Távközlési Szakmérnök vagyok.
4. Hol született? Salgótarjánban.

5. Jelenleg hol lakik? Bernben, Svájcban.
6. Mely országokban dolgozott eddig? Az Egyesült Királyságban, az Amerikai Egyesült Államokban, Kaliforniában, Írországbán, Németországban, és Svájcban
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen, örökre.
8. Milyen munkát végez külföldön? Mobiltávközlési mérnökként dolgozok.
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? 2.5 évre rá.
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Kiküldetéssel kezdődött, majd kedvem támadt külföldön dolgozni.
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Kiküldetéssel mentem ki és ott maradtam a cégnél ahová kiküldtek projectre.
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Szülők hiányoztak, ezenkívül semmi más.
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Sok mindennek, jobban működő államnak, ami sosem lesz szerintem.
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Semmi munka nem volt vidéken, fővárosban pedig sok pénzem elment az albérletre.
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Sokkal magasabb az életszínvonal külföldön, megbecsülik szakmailag a jó munkaerőt külföldön.
17. Bejelentett munkát végez odakinn? Mindig teljesen legálisan dolgoztam, adót fizettem.
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Sosem volt erre szükség.
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Kint is ha dolgozik az ember először bizonyítania kell, ha ez sikerült, akkor egyenrangú munkaerő lehet.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Legfontosabb a sikerhez külföldön a véleményem szerint a jó nyelvtudás, minimum angol, de német is kell mellé sok esetben, ezenkívül nem elég a diploma, szükséges hozzá szakmai gyakorlat is. Svájcban pl. sok cégnél nem ismerik el a magyar „Rigó utcai” nyelv vizsgát, meg kell csinálni a Goethe nyelvvizsgát, mert ez az ami német területen ismert és elfogadott. Személy szerint legjobb szerintem Európában Svájcban vagy az egyesült Királyságban élni, egyébként pedig Kaliforniában. Úgy gondolom legjobb megoldás ha barátnőjével megy külföldre az illető, úgy érzem sokkal jobban lehet élvezni egy magyar lánnyal a külföldi életet mint pl. egy helybélivel.

6. melléklet

1. Neme?nő
2. Hány éves? 27
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Felsőfokú alapképzés, egészségügyi szervező - egészségturizmus menedzser
4. Születési helye? Magyarország, Gyula
5. Jelenlegi lakhelye? Finnország, Helsinki
6. Mely országokban dolgozott eddig? Magyarországon, Ausztriában, és Finnországban
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Ha a jelenlegi rossz otthoni helyzet fennáll, akkor igen.
8. Ha nem mennyi ideig tervezi, hogy külföldön marad? Több évig is el tudom képzelni.
9. Milyen munkát végez külföldön? Egy nagy hotelláncban vagyok recepciós.
10. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? Az iskola miatt kerültem az országba, mivel először Erasmusos voltam, tehát már munka megkezdése előtt itt voltam.
11. Miért ment ki külföldre dolgozni? A lehetőségek adottak voltak. A külföldi tanulmányaim révén sok emberrel megismerkedtem és maradni akartam. A legfőbb ok, viszont a jelenlegi párom, aki finn, így egyértelmű volt a döntésem.
12. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Nem teljesen, de közel áll hozzá, mondhatjuk úgy is, hogy a szakmám egyik válfajában helyezkedtem el.
13. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? A gyakorlatom révén kerültem be. A gyakorlatra pedig a párom egyik ismerőse ajánlott.
14. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? A családomat és a barátaimat.
15. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Gyakorlatilag az egész rendszernek. Nem csak a politikának, hanem általánosságban a társadalom hozzáállásának és ezzel együtt a negatív beidegződéseknek. Ezt a részt nem is igazán lehet pár mondatban megfogalmazni, mert csak az látja át igazán a különbségeket, aki már élt hosszabb ideig külföldön.
16. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Hiányoltam a dolgozók alapvető morális megbecsülését (tehát itt nem konkrétan a fizetésre gondolok). Pl. Finnországban annyi órát dolgozok, ami be van írva a beosztásba, ha mégis túlóráznom kell, az mindig ki van fizetve. Itt nem próbálják elbliccelni a munkaszerződés aláírását, nem keresik a kifogásokat és a kiskapukat. A szerződés

annyi órára van kötve havonta, amit ténylegesen le is dolgozok. Fizetésem kiszámítható és teljes mértékben meg vagyok elégedve vele, bár a finnek szerint ez is lehetne több, de én nem elégedetlenkedek, ha belegondolok, hogy otthon ugyanezért a munkáért a tizedét kaptam. Végül otthon hiányoltam a főnök-beosztott mellérendelt viszonyt. Otthon ugyanis általában a főnök valami felsőbbrendű, megközelíthetetlen lény, ahol a dolgozónak szava sem lehet. Itt viszont a főnökkel/vagy főnökökkel együtt megvitathatjuk a nap eseményeit, felvethetünk ötleteket, javaslatokat és nem kell hajbókolva magázódni, ami összességében egy kellemes munkahelyi légkört teremt.

17. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Mindenben. Amiket az előző válaszban mondtam, azok már szerintem mérföldes különbségek.
18. Bejelentett munkát végez odakinn? Itt nincs is olyan, hogy nem bejelentett.
19. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Amikor elkezdtem dolgozni, akkor pár hónapig csak részmunkaidőre voltam bejelentve, ezért igényelhettem „Beilleszkedési segélyt”, ami külön külföldi munkavállalóknak van elkülönítve. Tehát ők minden hónapban kiegészítették a fizetésemet, ha nem dolgoztam elegendő órát. A legmagasabb munkanélküli segély 650 euró és emellé lehet még kapni lakástámogatást, de ezzel nem élhettem, mert a párom teljes munkaidőben dolgozott. Más ellátásban nem részesültem, mivel viszonylag hamar teljes munkaidős munkához jutottam.
20. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Szerintem hozzám személy szerint nagyon jól állnak. Nem volt soha sem emiatt incidensem, vagy kellemetlen szituációm, mert külföldi vagyok sem a munkatársaim, sem a vendégek körében. A munkatársaim amúgy is tisztelik-becsülik, hogy 2 év alatt felsőfokon beszélem a nyelvüket.

7. melléklet

1. Neme?nő
2. Hány éves Ön? 34 éves vagyok.
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Férfiruha készítő, érettségi, ruhaipari technikus, irodavezető, vállalkozás-szervező, szociális munkás diploma, b kategóriás jogosítvány
4. Hol született? Székesfehérvár

5. Jelenleg hol lakik? Manchester
6. Mely országokban dolgozott eddig? Magyar
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Táskák és ruha készítés
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? Nem befolyásolta az iskola elvégzése a külföldre költözésem. Az utolsó iskola (levelező) befejezése után 2 évvel költöztem el Magyarországról.
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Mert nem tudtam biztosítani a megélhetésemhez szükséges pénzt, lakhatási problémák (volt hol laknom, de szerettem volna saját házat vagy lakást, amit a magyarországi fizetések többségéből képtelenség megoldani), politikai helyzet, rasszizmus, demokrácia hiánya, emberek hozzáállása a mindennapokhoz.
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Ismerősön keresztül találtam
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Szülőket, testvéreimet, kutyámat, és a barátokat.
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Az egész országnak, az ország vezetésének, az embereknek.
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Munkalehetőséget, pénzt, megbecsülést.
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Az itteni munkáltatók több bizalmat adnak az alkalmazottaknak, nem az számít, hogy milyen végzettséggel rendelkezik valaki, hanem, hogy el tudja-e végezni a rá bízott munkát. Amennyiben még nem végzett hasonlót, elég időt hagynak a betanulásra, türelmesek. A megígért pénzt kifizetik, nem problémáznak a szabadságolásokon, betartják a szerződésben leírtakat. Olyan fizetést kapsz, amiből meg tudsz élni (ki tudod fizetni a lakáshitelt/albérletet, normális kaját tudsz venni, stb.).
17. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Nem
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Megbecsülik a munkámat, nem úgy tekintenek, mint „külföldi” munkavállalót, hanem mint egy munkavállalót.
20. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Nehezebb munkát találni, mint kb. 3-5 évvel ezelőtt. Nagyon sokan nem beszélik az ország nyelvét, ahol

dolgoznak, ez erősen megnehezíti a munka-vállalást, -keresést. Az angliai munkavállalók általában türelmesek a külföldiekkel, értékelik, hogy olyan munkát is elvégeznek, amit az angolok nem. Ez változott annyiban, hogy már az angolok is „lejjebb adták” és sok olyan munkát is elvállal, amit pár éve még nem. Itt olyan munkákra gondolok, mint hotelszobák takarítása, éttermi mosogatás. Rengeteg kelet-európai van Angliában, ezért inkább angol munkaerőt választanak, ha két ugyanolyan kvalifikációkkal rendelkező angol vagy külföldi közül kell választani. E miatt egyre több külföldi nem tetszését fejezi ki. Az én meglátásom szerint sok kelet európai nem a megfelelő módon kezeli az itt létét. Többen gondolják, hogy „örüljön az angol, hogy itt vagyok és elvégzem helyette az alja munkát”. A másik véglet, amikor leértékelik magukat, „nem vagyok angol, örülök, hogy nem tesznek ki az országból, nekem kétszer annyit és jobban kell dolgoznom, mint az angoloknak”. Mindkét hozzáállás konfliktushoz vezet és megnehezíti a békés együttélést.

8. melléklet

1. Neme? férfi
2. Hány éves Ön? 32
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Gimnáziumi érettségi
4. Hol született? Szeged
5. Jelenlegi lakhelye? Manchester
6. Mely országokban dolgozott eddig? Magyarországon, Angliában
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Nem tudom, ez mindig az aktuális helyzettől függ
8. Ha nem mennyi ideig tervezi, hogy külföldön marad? Amíg nem érzem úgy, hogy otthon normális körülmények között meg tudok élni.
9. Milyen munkát végez külföldön? Raktári
10. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? (amennyiben 10 éven belül fejezte be az iskolát) Az érettségi után 10 évre jöttem ki
11. Miért ment ki külföldre dolgozni? Elvesztettem otthon az állásom, 6 hónapig nem találtam semmi munkát, utána már nem tudtam fizetni az albérletet és a számlákat, meg a hitelt, így kénytelen voltam lépni valamerre. Jött egy angliai lehetőség és 1,5 hét alatt megváltozott az életem.
12. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Nem
13. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Interneten
14. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? A családot és a barátokat.

15. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? A gazdasági környezetnek, hogy Magyarország újra élhető hely legyen.
16. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? A munkát
17. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között?
Külföldön jóval több lehetőség van, ráadásul az életszínvonal sokkal magasabb, mint otthon. Egy sima 37.5 órás minimálbéres munkahéttel annyi pénzt lehet keresni, hogy az ember kifizetni a szállást, a számlákat, a kaját (ami nem pirítósból meg párizsiból áll), szórakozik, kikapcsolódik, utazik és még félre is tud rakni. Ez a nem mindegy. Otthon a minimálbér mire elég? Albérlet+számlák+szűkösen kajálni? És akkor még nem volt szó a ruházkodásról, a szórakozásról esetleg nyaralásról. Nincs ez így rendjén.
18. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen
19. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott?
Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Nem volt rá eddig szükségem.
20. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Változó. Van, aki szereti a kelet európai munkavállalókat, mert tudnak dolgozni, van, aki ki nem állhatja őket, mert elveszik a munkát az angoloktól, de a többség elfogadja, hogy ennyi bevándorló van Angliában és próbál együtt dolgozni velük. Nekem személy szerint soha nem volt részem durva megkülönböztetésben. Mondjuk, ez lehet, az angolom minősége miatt van. Angliára nagyon igaz az, hogy ha jó vagy abban, amit csinálsz és jó az angolod, simán haladhatsz előre a ranglétrán. Ha az egyik vagy a másik hibádzik, akkor könnyen leírnak. Rengetegen pályáznak itt is egy-egy pozícióra és itt is a legjobbat, a legszimpatikusabbat választják ki.

9. melléklet

1. Neme? Nő
2. Hány éves Ön? 25
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Érettségi
4. Születési helye? Győr
5. Jelenlegi lakhelye? London
6. Mely országokban dolgozott eddig? Egyesült Királyságban csak.
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Kasszás
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? 6 évre rá mentem ki.

10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Jobb életkörülmények
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Nem
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Személyesen kerestem meg a munkáltatót.
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Családomat.
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Életszínvonalnak.
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Jó kilátásokat, lehetőségeket.
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között?Megélek a keresetemből és félretenni is tudok, jut pénzem vásárlásra és szórakozásra.
17. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott?
Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Ingyenes tanfolyam a helyi önkormányzat jóvoltából, és ehhez egyetlen kikötés, hogy 25éven felüli legyek és dolgozzak, nem kellett se munkanélkülinek, fogyatékosnak vagy kisgyermekesnek lennem
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Jobban kell bizonyítani, de itt legalább megköszönik ha az ember bemegy dolgozni.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Én 4 évig dolgoztam otthon megállás nélkül, mindenfélét, telesales, 3 műszak, irodai meló, a végére kimondottan jó fizetéssel ahhoz képest hogy nem volt diplomám. A párommal laktam, ő sem keresett rosszul, ketten fizettük a lakást, a vele járó rezsit és egy svájci frankos autó hitelt, és ennyi. Ha megláttam a bérpapíromat és azt, hogy majd 30-35%-a a fizetésemnek nem engem illet hanem 100 és 100 egyéb jogcímen az államot, hogy a viharba ne lennék dühös, meg szinte leköpnék a ha orvoshoz vagy fogászatra megyek mert talán ellátásra lenne szükségem?! - akkor miért is fizetek ennyit például TB-re? Ha volt félre tett pénzünk azt pillanatok alatt elvitte az állatorvos, mert mondjuk beteg lett a kutya vagy oltani kellett. Aztán hirtelen műszaki a kocsí vagy téli gumi, ha a mosógép tönkrement egyből futás nagyszülőkhöz sírni, hogy kéne egy kis segítség és egyéb nyalánkságok, 4 év alatt egyszer voltunk 4 napot sátorozni és egyszer 3 napot egy apartmanházban amit teljesen mi finanszíroztunk és nem barátok vagy rokon nyaralójában töltöttünk szívésségből vagy baráti alapon. Szóval dolgozni azt kellett nem ritkán heti 6 napot, a stressz még otthon is nyomja az embert, ha egymáshoz szóltok akkor is csak az anyagiak miatt aggódtok vagy veszekedtek. Nekünk nem jött be az életkezdés otthon, lakáshitelre esélyünk nem volt még a kocsí mellett, és egy kutyát is alig tudtunk eltartani,nemhogya egy gyereket, bele is buktunk szépen lassan. A

munkámat megutáltam a kapcsolatunk megromlott mert egyszerűen nem volt időnk arra hogy éljünk, vagy ha idő volt akkor pénz nem, úgyhogy lassan egy éve én összepakoltam és eljöttem. Azóta van egy biztos állásom, kasszázok, nyitok zárok egy kis étteremben, épp annyi felelősség ami nekem elég, a fizetés rendben van és mindig időben érkezik. Mellette egy business and admin tanfolyamot végzek, végre érzem, hogy van merre elindulnom és nem csak szenvedek egyik napról a másikra. Én itt látom a különbséget, vannak kilátások, és nem feltétlenül az, hogy ha ügyes vagy akkor 5 év múlva felveheted a lakáshitelt. Röviden ennyi, szeretem Győrt, Magyarországot, de nincs az az Isten, hogy én otthon elmenjek újra dolgozni.

10. melléklet

1. Neme? nő
2. Hány éves Ön? 26
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Okj Felsőfokú – Vendéglátó menedzser
4. Születési helye? Budapest
5. Jelenlegi lakhelye? Koblenz, Németország
6. Mely országokban dolgozott eddig? Németország, Ausztria
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Igen
8. Ha nem mennyi ideig tervezi, hogy külföldön marad? Még 2-3 évig biztosan
9. Milyen munkát végez külföldön? Szobalány, de voltam már konyhai kisegítő is
10. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? Júliusban fejeztem be a főiskolát és áprilisban végén már kint voltam
11. Miért ment ki külföldre dolgozni? Érdekes a dolog, mert németül tanultam mindig, de mindig is utáltam. Vagyis közép suliban még szerettem, de aztán folyamatosan kezdtem megutálni. Azonban sokat jártam külföldön és mikor egyszer Ausztriában voltam, akkor szembesültem azzal, hogy az árak ugyanazok mint nálunk (egyes termékek drágábbak csak) viszont a fizetés akár 3x több. Bár akkor még vendéglátás végzettségem nem volt. Később se emiatt lett, egyszerűen csak oda kerültem be, óvónőibe 1 pont híján nem vettek fel. Aztán ekkor tájt egy lassan 8 éves kapcsolatban voltam benne. Mikor a fő sulit elvégeztem, amit nagyon szerettem, ott már angolul tanultam, még pár hónapot dolgoztam a gyakorlati helyemen, de már rosszul voltam. Egyszerűen mindennap olyan volt, hogy nem éreztem jól magam a bőrömnök. Otthon a szüleimmel éltem még, de köztük se volt minden rendben. Adósságba is került a

család, egy több mint 2 milliós svájci frankú lakáshitelbe és majdnem 10 éves autóhitel is ott volt még. A munkahelyemről kiléptem és nem tudtam mit csináljak. Elmentem német tanfolyamra. Először csak egy hónapot tudtam fizetni, mivel nem volt munkám, így intenzív, mindennaposra. Majd egyik nap a facebookon nyertem egy másik suliba, egy hónapos tanfolyamot, így tovább folytattam. Nem akartam már megállni a középfokú vizsgáig. Így tettem le márciusban a középfokú németet. Akkor már mindenképpen Németországba szerettem volna menni. Ausztriába semmiképp se, mert azt hallottam nem szeretik ott a magyarokat – később ezt a bőrömnön is megtapasztalhattam – akkori párom követett, nem tudott elengedni, pedig én egyedül akartam menni. Ha ő nem jön, akkor így lett volna. Bár ma kicsit nem bánom, hogy nem egyedül indultam el, igaz kint már szinte azonnal véletlenül találkoztam magyarokkal.

12. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Vendéglátás a szakmám, és hotelben dolgozok...bár nem hotel menedzserként...tehát igenis meg nem is.
13. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Facebookon néztem a hoteleket, teljesen random, csak kinti legyen. Akkor az egyiknél találtam álláshirdetést, hogy külföldről is keresnek embert nem számít a nyelvtudás...ma már tudom hogy azért igenis számít...de! Őcsém később teljesen 0 nyelvtudással jött utánam és megállta a helyét.
14. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? A családomat, nagymamám. Szerencsére, vagyis persze nem, de mielőtt kijöttem akkor pusztult el a 11 éves kutyám...beteg volt már. De könnyebben indultam így el.
15. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Nem csak a fizetésnek, hanem az egész emberi hozzáállásnak. Mikor először 4 hónap után jöttem haza csak egy hétvégére, mert hát mégis csak több mint ezer km-re vagyok, akkor is rosszul éreztem magam már Pesten. Pest mellett van a családi házunk egyébként. De szóval érdekes volt, mert 25 éves koromig amit jónak láttam, vagy elfogadhatónak, amiben nem láttam a hibát, utána hogy kintről hazajöttem mindent teljesen máshogy láttam. Már nem tudtam elfogadni Budapestet és egyszerűen hiányzott az itteni „otthonom”.
16. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Fentebb írtam hogy főleg lelki okok miatt indultam el.
17. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? A mostani főnököm nagyon jó példa erre. Segítőkész, barátságos, megértő. Tudja hogy külföldi vagyok, de mégse ordítja le a fejem, ha nem értek meg valamit, hanem elmagyarázza. Amikor nem volt munkám akkor a munkaügyön segítségemre voltak.

Teljesen ingyen használhattam számítógépet munkakeresésre és helyben ingyenesen minden álláshirdetést kinyomtathattam. Szóval nagyobb a lehetőség munkát találni és segítenek. Ha nincs munkád támogatnak.

18. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen.

19. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? A folyamat elkezdődött, végül csak pár hétig voltam munkanélküli, mert gyorsan kellett munka, így ellátást nem kaptam. Magyarországon még nem voltam bejelentve munkanélküliként tehát azt nem ismerem.

20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? 2012. áprilisban indultam el, akkor az első munkahelyemen 3 hetet voltam, felszolgálóként mentem ki, Svájc határ mellé – Bodensee, erős német középfokkal, de kint persze mégis nehéz volt őket megérteni. Teljesen megérttem kirúgásom okát, mert nem tudtam olyan jól beszélni a nyelvet. Itthon is ezzel volt baj, hogy nem mertem megszólalni. Kint szinte azonnal talákoztam magyarokkal, akik segítettek új munkát keresni. De folyamatosan néztem az újságokat és hát mondhatni körbe jártam az egész tavat. Mint egy idegen mentem be minden hotelbe, konyhai kisegítő munkát kerestem...a legalját mindennek, mert kellett a pénz. Konyhai kisegítőként ott 1200-1400 eurot lehet szezonálisan keresni. Két hetem volt munkát találni. Végül a szomszéd faluban úgy találtam hogy idegenként bementem...csak 1 hónap múlva tudtak volna felvenni, de megsajnálta mert mondtam hogy különben haza kell mennem és két nap gondolkodás után visszahívott hogy jöhetek. 3 hónap után szobalány lettem, aztán lejárt novemberben a szezon és hazajöttem. Akkori 8 éves kapcsolatunknak már kint vége lett. Kalandos életem volt, mert kijutottam Londonba egy barátomhoz, majd egy német sráccal is összejöttem 3 hónapig voltunk együtt, majd mint mondtam hazajöttem. Ő maradt...Aztán miután hazajöttem szingliként vágtam bele az életbe. A kinti hotel várt vissza majd márciusban. De az élet máshogy alakult. Három hetes otthoni tartózkodás után megismertem az interneten mostani párom, aki akkor épp Salzburg mellett dolgozott felszolgálóként. És épp akkor itthon is volt egy hetet, de pont indult vissza. Mi legyen? Hogy találkozzunk? Poénból mondta esetleg kimehetek meglátogatni. Volt pénzem, felültem a vonatra és kimentem egy tök idegen sráchoz 500 km-t utazva. Először ő se hitte el :D Első látásra szerelem volt pedig. Kint sikerült munkát szerezni, egy családi hotelbe voltam, hát minden, szobalány, konyhás, takarító. Az ausztriaiak szemetek, mint egy cseléd úgy dolgoztattak...napi 8-10 órát, heti 1 nap pihenő max.,

de volt, hogy két hetet is folyamatosan dolgoztam...végül februárig bírtam...meg már páromnak is elege lett a munkahelyéből, az egy családi eldugott étterem volt...így ő is elakart jönni. Egy hónapig voltunk végül csak Magyarországon, mert akkor már folyamatosan kint kerestünk munkát. Mondtam neki hogy Németországban jobb...otthonról néztünk mindenfelé álláshirdetést..az se lett volna baj ha Északi tenger mellé kerülünk...mindegy volt. Csak egy számított, együtt egy helyen..ő felszolgáló, én szobalány. Végül Koblenzből kaptunk egy választ, egy 4 csillagos hotelből. Hogy jöhetünk. 3 hónapot dolgoztunk ott, mert nagyon érezhető volt már a végére a külföldi munkaerős utálat..pedig folyamatosan külföldről kerestek embereket, mert tudták hogy ők olcsón is elvállalják...950 euro volt ott a fizetés. heti két szabadnap, 40 óra hetente...itt is kellett párszor túlórázni, de a munkarenddel nem volt gond, inkább a főnökök hozzáállásával. Egyszer páromnak beszóltak egy elég sértőt, így végül felmondtunk. nem akartunk hazamenni. Ezért egy hétig még lakhattunk a hotel által felkínált apartmanban, és kerestük a munkát. Végig jártuk Koblenz összes hoteljét...semmi...Július volt ekkor. Szezon közepe, már telítve voltak a munkahelyek. Meg mi mindenképpen együtt akartunk menni, egy helyre. Volt még pénzünk hogy egy hétre elmenjünk egy apartmanba, 380 euro azért nem kis pénz ezért...de akkor már a vidéki falvakba is keresgeltünk. Aztán szombaton kellett volna elhagyni az apartmant és egyik nap hoz a tulaj egy újságot, hogy nézzük meg van benne álláshirdetés is. Nem messze, Koblenztől 25 km-re kerestek felszolgálót. Közben elkezdtük nézni az albérletet is, de mindenhol minimum 3 hónapra kellett volna foglalni. Mi meg úgy nem akartuk, és akkor egyszer egy ingatlanossal kimentünk megnézni egy lakást, de a helyszínen derült ki, hogy majd csak augusztusban lesz kulcsrakész. Nekünk meg ugye azonnal kellett lakás. De mondta, hogy mi vagyunk az elsők, 12 lakásos vadonatúj felújított társasház, bútorozva, Koblenz központi helyén, 560 euro havonta, ami jónak számít, nézzük meg..megnéztük megszerettük azonnal...lefoglaltuk ezer euroért! Nem mehettünk haza...vagyis hát nem tudom mi lett volna, akkor bukjuk az ezer eurót...végül ugye írtam fent a hirdetést, de a főnökasszonynak nem mondtuk hogy találtunk lakást Koblenzben, ezért csak augusztusig kellene szállás, így azt mondtuk szállás mindenképpen kell. Lényeg a lényeg elhívtak próbanapra és ott ragadtunk, mai napig ott dolgozunk. Ősszel beköltöztünk Koblenzbe, ami 25 km-re van. De itt most megint dicsérném munkaadóink. Mikor mondtuk nekik hogy majd szeretnénk Koblenzbe költözni, mert mégis csak város és nem egy olyan falu ahol még helyi kisbolt sincs, akkor ők

felvetették hogy páromat átrakják reggelis műszakba, és így tudunk járni együtt. Mert én ott szobalány lettem, reggel 8-tól délután 2-3-ig dolgozok. Ő pedig így reggeliztetős teljes állásban. Autót is sikerült kint venni, egy 11 éves peugout, 1500 euróért. Otthon ezt így nem tudnánk megtenni. Bár most havonta minden pénzünk elmegy, mert még kauciót kell fizetni a lakásra, de azt mondom megéri kint lenni, mert otthon sokszor volt olyan hogy nem volt mit ennem....itt ilyen gondom nincs. Sőt ha az ember vendéglátásba dolgozik, a munkahely által felajánlott lakásban, azért általában csak 100-200 eurót kell fizetni fejenként, amit a bérből vonnak le, így teljesen jó élete van. Akkortájt volt olyan is hogy 300 euro csak szórakozásra, tehát, étterem, bárókba járásra ment el.

11. melléklet

1. Neme? nő
2. Kora? 38
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? főiskola
4. Születési helye? Budapest
5. Jelenlegi lakhelye? Kontich, Belgium
6. Mely országokban dolgozott eddig? Magyarország, Belgium
7. Véglegesen kinn kíván maradni? igen
8. Milyen munkát végez külföldön? ápolónő vagyok
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? főiskola után 5 évvel, érettségi után 20 év
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? megnehezedett életkörülmények
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? igen
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? hirdetés, közvetítőcég
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? a családomat
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? fizetéseknek, adózásnak
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? annyi fizetést, amennyiből meg tudtam volna élni
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? kint sokkal nyugodtabban dolgoznak, nincsenek túlterhelve, és rendes fizetést kapnak.
17. Bejelentett munkát végez odakinn? igen

18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott?
Mi volt a különbség a hazai ellátás között? családi pótlékot kapok, ami kb. kétszer annyi mint otthon, de az itteni fizetésekhez arányosan kevés.
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Belgiumban nagyon sok külföldi van, ezért hozzá vannak szokva. egy-két kisebb incidenst leszámítva nem volt problémám.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Nagyon nehéz döntés volt, 2 gyereket, férjemet és még sok családtagomat hagytam otthon. A közvetítő cég, aki kihozott, nem nagyon segített, csak szállást biztosított. Mindent önállóan kellett megoldanom, a számlanyitástól kezdve, a biztosítás elintézéséig, a későbbi lakásbérlet, a bejelentkezést, és mindezt az akkori minimális nyelvtudással. A -15 fokban fél órát sétáltam a buszmegállóig, hogy eljussak a munkába, mert a tömegközlekedés itt katasztrofális (mindenkinnek kocsija van). Nagyon hosszú lenne az egész történetet leírni, de én nagyon nehezen éltem, életem át. Két gyerekem közül a nagyobbik még nincs itt velem, ő 17 éves lesz, a kicsi, 4 éves, ő már itt kezdte az óvodát. Mindamellet, hogy nagyon hiányzik a lányom, a honvágyam is elég erős, de nem fogok hazamenni, mert egy jobb életet szeretnék a gyerekeknek biztosítani.

12. melléklet:

1. Neme? férfi
2. Hány éves Ön? 38 év
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Főiskola
4. Születési helye? Budapest
5. Jelenlegi lakhelye? Eisenstadt - Ausztria
6. Mely országokban dolgozott eddig? Magyarországon csak.
7. Véglegesen kinn kíván maradni? Jelen állapot szerint igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Kereskedelem
9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? (amennyiben 10 éven belül fejezte be az iskolát) Azonnal
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? Magyarországon nincs életminőség, társadalom, demokratikus államrendezkedés, közösségi szemlélet (tisztelet a kivételnek), a politika (legyen bármilyen színe a kormánynak) csak arra törekszik 25 éve, hogy a másik oldalt megsemmisítse, az ország szolgálata, mint olyan, ugyanúgy nem létezik.

Engem sokakkal ellentétben nem az anyagi szempontok vezéreltek, itthon az átlagot messze meghaladóan meg voltam fizetve

11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Cégen belül, a német cég, ahol dolgozott, támogatott ebben
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Ilyen nem volt, dolgok persze hiányoznak, de olyan ami miatt hónapokig „szenvedtem” volna, nem volt
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Mindennek
15. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Én másfél éve vagyok lassan Ausztriában, mint egyéni vállalkozó, de még nem szólt hozzám hatóság. Itt nagyon sok minden bizalomra épül és nem élnek vissza velem. Nincsenek olyan szabályok, mint pl. üzemorvosi vizsgálat évente (amiről mindenki tudja, hogy zajlik), nem kell tűzoltó készülék, ha otthon dolgozom, az ügyek intézése kb. 100szor gyorsabb (egy autóvásárlásnál pl. még aznap megkapja az ember a rendszámot a biztosítónál és még hosszasan lehetne sorolni.
16. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen.
17. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Ebben hál istennek még nem volt részem.
18. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Elfogadnak, az üzleti életben alapvetően nem érvényesülnek olyan szempontok, hogy ki külföldi és ki nem, ugyanis Ausztriában is nagyon sok külföldi él és dolgozik és ezen nagyon nem lepődik meg senki, nem különösebben számít, hogy honnan jött az ember, a lényeg, hogy alkalmazkodjon és illeszkedjen be. Én anyanyelvi szinten beszélek németül és mindössze egyszer említették meg a másfél év alatt, hogy milyen jól beszél németül.
19. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Az egyik pontnál említettem azt a szót, hogy életminőség. Ez ugye nagyon sok dologból tevődik össze, kezdve onnan, hogy mennyire szolidárisak egymással az emberek, mennyire működik egy ország valóban társadalomként, hogy ha baj van, akkor számíthatok sokak segítségére. Hogy napi nyolc órát dolgozik az ember vagy 11-12-tőt azért, hogy a megélhetése a családnak biztosított legyen, hogy a munkája nem csak anyagilag, de persze úgy is meg legyen becsülve és hogy ebből a megbecsülésből élni lehessen (nem az a cél lebeg elsődlegesen az ember szem előtt, hogy a sárga csekket be tudja fizetni) vagyis hogy pl. beleférjen havonta egy hétvégi kirándulás a családdal belföldön stb. Senki nem gondolja azt, hogy Ausztriában kolbászból van a kerítés

alapból. Nem! Itt is keményen dolgoznak az emberek, már reggel 5-6-tól (naponta látom a lakás ablakából) és ami nagyon fontos: amit csinálnak, azt hatékonyan csinálják! Itt nap, mint nap tapasztalni: Élni és élni hagyni. Az állam nem akarja meghatározni, hogy miről mit gondoljak vagy hogyan nézzek ki (egy konkrét példa : az egyik ügyfelünk recepcióján két fiatal hölgy dolgozik, akik tele vannak tetoválással és néhány testékszerrel. Nem az a lényeg, hogy néz ki, hanem hogyan végzi a munkáját.) A közéleti kultúrát nem követem itt annyira, de egy szemléletes példával tudok szolgálni : szeptember közepén, a kampányfinisben láttam a város sétálóutcájában 3 párt standját egymás mellett. Furcsa módon nem kamerázta egyik a másikat, nem gyűjtöttek fel semmit, hanem békésen el voltak egymás mellett. Félreértés ne essék : itt is vannak politikai botrányok, korrupció stb. Csak az a nagy különbség, ha kiderül, az illető pl. önként tűnik el a közéletből. Nyugat-Európa nem a következmények nélküli országok csoportja, mint ahogy Magyarország, ahol manapság gyakorlatilag bármit meg lehet tenni, asszonyt verni anélkül, hogy az illető fülét-farkát behúzva tűnne el a színről. Magyarországon az erkölcsi-morális szint nagyon mélyre süllyedt, de mint tudjuk, mindig van lejjebb és ezt szinte nap mint nap lehet tapasztalni. Ausztriában nap mint nap tapasztalni, hogy verseny van a cégek között a fogyasztóért (itt is egy konkrét példa: havi kb. 9 EUR-ért 1000 perc/1000 SMS/1 GB adatforgalom előfizetés nélkül, bármely hálózatba az országon belül. Magyarországon ilyen csomag jó eséllyel soha nem lesz, mert amíg a „birka” nép tűri, hogy lehúzzák, addig le is fogják, és ezért nem a szolgáltatót kell szidni, hanem az embereknek magukba nézni).

13. melléklet

1. Neme? Férfi
2. Hány éves Ön? 32
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Szakács, pincér, Érettségi be nem fejezett - vendéglátó szak manager
4. Születési helye? Budapest
5. Jelenlegi lakhelye? Cork, Írország
6. Mely országokban dolgozott eddig? Anglia, Norvégia, Magyarország, Írország
7. Véglegesen kinn kíván maradni? igen
8. Milyen munkát végez külföldön? Kichen porter

9. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? 5 év
10. Miért ment ki külföldre dolgozni? nagyobb fizetés
11. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? félig
12. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? személyes cv leadás által
13. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? család
14. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? fizetés létbiztonság alacsonyabb adók. Soroljam?
15. Mit hiányolt itthon, amiért külföldön keresett munkát? Ha otthon meg szakadsz a munkában, akkor sem keresel annyit, mint itt a minimálbérrel.
16. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Van előre lépési lehetőség, meg van fizetve a munka, és a fizetés nem csak arra van hogy hó végéig kihúzzuk valahogy.
17. Bejelentett munkát végez odakinn? igen
18. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Itt se, és otthon se vettem igénybe.
19. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Meg vagyunk becsülve. A sok lengyel kicsit rontja a renomét de nem vészes a magyarokkal nincs gond.
20. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Vállalkozó voltam otthon napi 12óra, heti 6-szor, és összejött 100.000 havonta az 1 órára lebontva édes kevés, félre tenni nuku család nuku. Itt ledolgozza a napi 8 órát heti 5-ször 1400 euróért. A lakás kicsit drága 700 euro, amit ketten a párommal bérlünk napi 10 euroból, plusz van még kettőnk kajája desszerttel, üdítővel, joghurttal, a havi villanyszámla 70 euró. Nincs vízdíj, meg csatorna, mert azt az állam fizeti. Kukadíj havi 20 euró, internet 50 euró, telefon hazatelefonálni 9 cent percenként ha vonalast hívok 1 cent percenként. Mennyi is az 3 forint? Van magyar bolt ha turó rudira vagy egyéb magyar ízre vágyik az ember. Továbbá ott van az internet, telefon lehet tartani a kapcsolatot. Igen esik az eső de szerencsére nem kint dolgozok hanem bent. Csak addig vagyok kitéve ennek amíg elérek a munkába ami 10 percre van, nincs szükségem kocsira mert minden itt van a számba. Szóval köszönöm én jól vagyok egy a lényeg legyen nyelvtudás és legyen valaki akivel kijössz mert a költségek csökkenek többet lehet megtakarítani. Sokan jönnek úgy, hogy 1-2 évet itt dolgoznak majd haza mennek vesznek egy lakást és akkor mi van? Azt fenn is kel tartani. Sokan vissza is jönnek ide. Honvágym nekem már nincs, megszoktam az itteni életet és hatalmasat kellene változzon a helyzetnek otthon hogy elgondolkozzak, hogy haza menjek. Most

nem arról beszélek hogy jobb vagy bal oldal kormányoz politikailag annál sokkal nagyobb a baj és lehet hogy jobb lesz majd, de sajnos a nekem szánt évek száma limitálva van és szeretném azt a pár évet boldogan eltölteni itt családot alapítani. Gondolj csak abba bele hogy a gyerek anyanyelvi szinten beszéli az angolt, mennyire nyílik ki neki a világ? Mennyivel több esélye van hogy elér valamit az életben, a világban. Egy más gondolkodásmódot tanul meg. Nem mondom hogy egy az egyben azt kell ami itt van de még ez is jobb mint az otthon pesszimista, fúrunk-faragunk dolgok. A munkáról, mert az volt a kérdés: munkát találni nyelvtudással ha nem vagy válogatós 2-3 hét, nyelvtudás nélkül nagy-nagy szerencsével 2-3 hónap, de aki 6 hónap alatt nem talál állást azzal nagy bajok vannak. Vagy nagyon válogat vagy nem is akar dolgozni. Annak kívül tágasabb már mint az országból. Sokan ide nem dolgozni jönnek hanem a gyerek utáni segély miatt ami ebben az országban nem kevés de sok infóm erről nincs. Aki 2 évet lehúz itt az elmehet rész állásba is dolgozni és az állam kipótolja neki a többit mintha full-timeos állása lenne kicsit kevesebb talán. 5 év és lehet kérni az ír útlevelet, amivel mondjuk Kanadába gond nélkül lehet munkát vállalni, annak aki meg unta itt az esőt. Vagy irány délebbre. Spanyolország olcsóbb, kevesebb pénzből nagyjából ugyan annyit lehet félre tenni, de meleg van és süt a nap. Vagy ha beszéli a norvég nyelvet, akkor irány Norvégia szakácsként 30-40 eurós órabérről lehet beszélni.

14. melléklet

1. Neme? férfi
2. Kora? 52 éves
3. Milyen iskolai végzettségekkel rendelkezik? Egyetem
4. Jelenlegi lakhelye? Franciaország
5. Mely országokban dolgozott eddig? Románia, Magyarország, Franciaország
6. Véglegesen kinn kíván maradni? Jó kérdés, de inkább igen.
7. Milyen munkát végez külföldön? Altatóorvosként dolgozom
8. Az iskola befejezése után mennyivel ment ki dolgozni? (amennyiben 10 éven belül fejezte be az iskolát) Szakvizsga után 19 évvel!
9. Miért ment ki külföldre dolgozni? Elismerés, megélhetés, jövőkép, család-gyerekek jövője
10. Külföldön az eredeti szakmájában dolgozik? Igen
11. Hol találta a külföldi álláslehetőséget? Ismerősön keresztül

12. Mit volt a legnehezebb itt hagyni Magyarországon? Család, barátok, ismerősök, helyek, emlékek
13. Minek kellene megváltoznia itthon, hogy újra hazajöjjön? Belátható időn belül már nem fog megtörténni. Megfelelő munkakörülmények, orvosi munka elismerése, kiszámítható megélhetés, tisztas megélhetés.
14. Miben látja a legnagyobb különbséget az itthoni és a kint munkavállalás között? Ég és Föld
15. Bejelentett munkát végez odakinn? Igen.
16. Kint már részesült Munkaügyi Központ általi ellátásban? Milyen ellátásokat kapott? Mi volt a különbség a hazai ellátás között? Nem
17. Kint hogyan állnak Önhöz, mint külföldi munkavállalóhoz? Megszokott, semmi különös a külföldi munkavállaló. Segítőkészek, türelmesek, megértők, toleránsak.
18. Milyen egyéb véleménye van a külföldi munkavállalásról, és az országról? Kisvárosi kórházban dolgozok altatóorvosként. Az otthoni és itteni egészségügyi rendszer közötti alapvető különbsége. Otthon a paraszolvenciára van alapozva, itt az állami finanszírozásra; ott nem a betegről szól a rendszer, itt a beteg a legfontosabb. Itt vannak „csomagok” az ellátásban, ott nincsenek, stb. Munkakörülmények: „minden van”- gyógyszer, felszerelés, eszközök, eszközpark, stb. Fizetés: a kezdő szakorvosi fizetés a többszöröse az én otthoni 20 éves szakorvosi fizetésemnek. Bértábla van, mely a kezdőnek is irányt ad arra, hogy mennyivel fog mai értéken nyugdíjba vonulni. Munkarend: kötelező betartani, a dolgozónak kedvez, nem a munkáltatónak. Nem lehet „halálra” dolgoztatni bárkit is. Ha nincs elég dolgozó, akkor külsős, helyettesítőt vesznek fel, nem a sajátját kötelezi túlmunkára! Van „idő” a beteggel foglalkozni! Továbbképzés: kórház fizeti, éves szinten van pénzkeret illetve munkaidő elkülönítve erre a célra.